

Văn nghệ Thái Nguyên

TẠP CHÍ CỦA HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT TỈNH THÁI NGUYÊN
Phát hành ngày 10 và 25 hàng tháng
Website: vannghe-thainguyen.vn

SỐ
15

RA NGÀY 10 THÁNG 8
NĂM 2021

Chợ quê. Ảnh: Trần Khải

Mỹ thuật

Múa khèn. Tranh: Lê Quang Thái

Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên: Phường Trưng Vương, TP. Thái Nguyên. Tổng Biên tập: **TRẦN VĂN THÉP**. Thư ký Tòa soạn: **NGUYỄN THỊ THU HUYỀN**.
Trình bày: **ĐÀO TUẤN**. Điện thoại: 0912552124 - 0208 3656514. Fax: 0208 3855513. Email: vannghehainguyen@gmail.com. Giấy phép hoạt động báo chí
số: 72/GP-BTTTT, cấp ngày 1/2/2021. In và gia công tại Công ty Cổ phần In Công Đoàn Việt Nam

GIÁ: 25.000Đ

Văn nghệ

Thái Nguyên

Trong số này

Quốc hội khoá XV và giải pháp chưa có tiền lệ để chống dịch
(Vĩnh An)

Phía sau ngôi nhà cổ
(Nguyệt Chu)

Trang thơ
(Nhiều tác giả)

Phát huy tinh thần “tuần lễ vàng” trong cuộc chiến chống COVID-19
(Nguyễn Văn Toàn)

Khi chuỗi ngày bình yên bị đe dọa
(Sa Mộc)

Nơi cho tôi thêm tình yêu...
(Trần Chín)

Thung lũng Bắc Sơn
(Đào Tuấn)

Thi ảnh và xã hội thi cử
(Kim Khoa)

Khám phá Havana
(Minh Quang)

Phức cú nè, ngon lắm nóng ơi!
(Trần Hằng)

Gót hồng
(Thu Hà Viết)

“Vượt sóng” những trầm tư sống động về viết
(Hoài Nam)

Dạy học văn bản đa phương thức trong nhà trường phổ thông
(Trần Thị Ngọc)

Sự trả thù của Robert Turner
(Dịch giả: Đinh Đức Cần)

HẠN CHẾ PHÁT TÁN VIRUS TRONG MÔI TRƯỜNG, NHỮNG THÓI QUEN CẦN THAY ĐỔI

(Thái Văn)
(Xem trang 6)

MẠC TRÀ

(Triều La Vỹ)
(Xem trang 18)

“NHỮNG NGÔI SAO BẤT TỬ”: KHÚC SỬ THI BI TRÁNG ĐẬM CHẤT THƠ

(Quang Khải)
(Xem trang 24)

QUỐC HỘI KHÓA XV VÀ GIẢI PHÁP

Vĩnh An

Bầu và phê chuẩn nhân sự của bộ máy nhà nước, quyết định những vấn đề lớn về kinh tế xã hội, ngân sách, đó là những việc đã thành thông lệ ở mỗi kỳ họp đầu tiên của mỗi nhiệm kỳ Quốc hội mới.

Quang cảnh một phiên họp tại Hội trường Diên Hồng

Nhiệm kỳ Quốc hội khóa XV, với kỳ họp thứ nhất bế mạc cuối tháng 7 vừa qua thì khác, khi một quyết định chưa từng có tiền lệ đã được đưa ra, đó là đã trao cho Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ được quyền quyết định những biện pháp đặc biệt để tăng cường chống dịch COVID-19.

Được áp dụng cơ chế đặc biệt, đặc thù, đặc cách

Không ban hành nghị quyết riêng, song tăng cường chống dịch COVID-19 là nội dung nổi bật nghị quyết kỳ họp thứ nhất, Quốc hội khóa XV. Trong phiên bế mạc kỳ họp cả 469 đại biểu tham gia biểu quyết đều đồng tình thông qua nghị quyết có chứa giải pháp đặc biệt này.

Cũng cần nói thêm rằng chương trình kỳ họp được Quốc hội thông qua trong phiên họp trừ bị không có nội dung xem xét tờ trình của Chính phủ riêng về phòng chống COVID-19 mà chỉ được trình khi Kỳ họp thứ nhất đã qua gần một tuần làm việc.

Sáng 23/7, đại biểu đồng ý bổ sung, ngay chiều cùng ngày nghe tờ trình và báo cáo thẩm tra và hôm sau tham gia thảo luận, có thể nói đó là chính sách được xem xét một cách "thần tốc" và hết sức trách nhiệm.

Còn có lo lắng, còn có băn khoăn, nhưng cuối cùng, Quốc hội thống nhất rất cao là để ứng phó kịp thời, có hiệu quả với diễn biến phức tạp của tình hình dịch COVID-19, sớm ổn định và kiểm soát dịch bệnh, đưa đất nước trở lại trạng thái "bình thường mới", Quốc hội giao Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ quyết định và chịu trách nhiệm về việc thực hiện một số giải pháp cấp bách.

Đó là được quyết định áp dụng biện pháp hạn chế một số phương tiện, yêu cầu người dân không ra khỏi nơi cư trú trong khoảng thời gian nhất định, tại một số khu vực, địa bàn cần thiết; tổ chức các lực lượng để bảo đảm an ninh, trật tự, an toàn xã hội trong vùng có dịch; biện pháp đặc biệt về thông tin liên lạc và sử dụng các phương tiện thông tin liên lạc và các biện pháp khác có thể áp dụng trong tình trạng khẩn cấp để ngăn chặn kịp thời dịch bệnh lây lan.

Chính phủ và Thủ tướng cũng được quyết định và tổ chức thực hiện các biện pháp chưa được luật quy định hoặc khác với quy định trong các luật, pháp lệnh hiện hành để đáp ứng yêu cầu cấp bách của công tác phòng, chống dịch COVID-19 về áp

BAN HÀNH 17 NGHỊ QUYẾT VỀ TỔ CHỨC BỘ MÁY VÀ NHÂN SỰ

Tại kỳ họp thứ nhất, Quốc hội đã ban hành 29 Nghị quyết, trong đó có 17 Nghị quyết về tổ chức bộ máy và nhân sự; 11 Nghị quyết chuyên đề (về các kế hoạch 5 năm giai đoạn 2021-2025: phát triển kinh tế - xã hội, tài chính quốc gia và vay, trả nợ công, đầu tư công trung hạn; phê chuẩn quyết toán ngân sách nhà nước năm 2019; hai chương trình mục tiêu quốc gia; chương trình xây dựng luật, pháp lệnh, chương trình giám sát của Quốc hội, thành lập Đoàn giám sát chuyên đề năm 2022) và Nghị quyết kỳ họp thứ nhất, Quốc hội khóa XV.

dụng cơ chế đặc biệt, đặc thù, đặc cách trong cấp phép, đăng ký lưu hành, sản xuất, mua sắm thuốc, trang thiết bị y tế, hóa chất và đầu tư cơ sở vật chất; mua sắm với số lượng cao hơn nhu cầu thực tế để dự phòng trường hợp dịch bệnh có diễn biến phức tạp, phát sinh.

Đồng thời Quốc hội yêu cầu phải có giải pháp không để xảy ra tiêu cực, hạn chế tối đa lãng phí trong hoạt động này.

Về nguồn lực tài chính, Quốc hội cho phép thực hiện chuyển nguồn 1.237 tỷ đồng kinh phí chi sự nghiệp y tế còn lại năm 2020 của Bộ Y tế để mua vắc xin phòng dịch COVID-19 và quyết toán vào chi ngân sách nhà nước năm 2021.

Chính phủ cũng được yêu cầu ưu tiên sử dụng ngân sách nhà nước và huy động mọi nguồn lực hợp pháp khác cho công tác phòng, chống dịch COVID-19; quyết định chuyển nguồn kinh phí chi thường xuyên trong dự toán đã được duyệt cho công tác phòng, chống dịch Covid; thay đổi, điều chỉnh nguồn kinh phí ngân sách nhà nước đối với các nhiệm vụ chưa thực sự cần thiết để chỉ cho công tác phòng, chống dịch. Trong trường hợp cấp thiết, ngân sách trung ương hỗ trợ cho ngân sách địa phương để thực hiện công tác phòng, chống dịch COVID-19. Đối với những vấn đề thuộc thẩm quyền của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội thì Chính phủ báo cáo Ủy ban Thường vụ Quốc hội xem xét,

CHƯA CÓ TIỀN LỆ ĐỂ CHỐNG DỊCH

Đại tướng Phan Văn Giang, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng (Đoàn ĐBQH tỉnh Thái Nguyên) phát biểu tại tổ thảo luận

quyết định trước khi thực hiện.

Ngoài các biện pháp nêu trên, trường hợp cần thiết phải ban hành quy định về phòng, chống dịch COVID-19 khác với quy định của luật thì trong thời gian Quốc hội không họp, Chính phủ báo cáo Ủy ban Thường vụ Quốc hội xem xét, quyết định theo trình tự, thủ tục rút gọn trước khi thực hiện.

Nghị quyết còn nêu rõ yêu cầu bảo đảm an sinh xã hội, việc làm, chăm lo sức khỏe và đời sống Nhân dân, đặc biệt là người có công, gia đình chính sách, người nghèo, phụ nữ, trẻ em, người cao tuổi, người khuyết tật, người yếu thế và lực lượng tuyến đầu chống dịch; tiếp tục có biện pháp thiết thực, hiệu quả hỗ trợ cụ thể cho người dân, người lao động, người sử dụng lao động; nghiên cứu thực hiện miễn, giảm thuế cho doanh nghiệp chịu ảnh hưởng của dịch Covid. Đối với những vấn đề thuộc thẩm quyền của Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội thì Chính phủ báo cáo Ủy ban Thường vụ Quốc hội xem xét, quyết định trước khi thực hiện. Thực hiện tốt chiến dịch tiêm chủng vắc xin phòng dịch COVID-19; huy động mọi nguồn lực, khuyến khích xã hội hóa, phát triển "Quỹ vắc xin"; truyền thông đầy đủ, liên tục, chính xác, minh bạch về tiêm chủng và phòng, chống dịch, sớm đạt được mục tiêu miễn dịch cộng đồng.

Nghị quyết còn yêu cầu Chính phủ

khẩn trương rà soát, tổng kết các quy định có liên quan đến công tác phòng, chống dịch, công tác khám bệnh, chữa bệnh và các quy định khác có liên quan để kịp thời sửa đổi, bổ sung theo thẩm quyền hoặc đề nghị Quốc hội, Ủy ban Thường vụ Quốc hội xem xét, quyết định việc sửa đổi, bổ sung.

Về thời hạn, Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ được thực hiện các biện pháp trên cho đến hết ngày 31 tháng 12 năm 2022 và phải báo cáo Quốc hội về việc áp dụng các biện pháp đặc biệt này tại kỳ họp gần nhất.

Căn cứ tình hình thực tế và nếu thấy cần thiết thì Chính phủ báo cáo Quốc hội cho phép kéo dài thời gian thực hiện các biện pháp này tại kỳ họp thứ 4, Quốc hội khóa XV (tháng 10/2022).

Cân đối nguồn lực trên 10 triệu tỷ đồng

Quyết định mức tăng trưởng bình quân 5 năm 2021 - 2025 từ 6,5 đến 7%, Quốc hội cũng đã cân đối nguồn lực của cả giai đoạn này để đạt mục tiêu tăng trưởng nhanh và bền vững.

Nghị quyết về kế hoạch tài chính quốc gia và vay, trả nợ công 5 năm giai đoạn 2021 - 2025 nêu mục tiêu phân bổ tổng thu ngân sách nhà nước cả giai đoạn khoảng 8,3 triệu tỷ đồng; tổng chi phát triển hàng năm đạt 28% tỷ trọng chi thường xuyên bình quân khoảng 62 - 63% tổng chi ngân sách nhà nước. Tỷ lệ bội chi ngân sách nhà nước giai đoạn 2021 - 2025 bình quân 3,7% GDP, trong tổ chức thực hiện, phân bổ giảm tỷ lệ này xuống dưới 3,7% GDP.

Tổng mức vay trong giai đoạn 2021 - 2025 của ngân sách trung ương được Quốc hội cho phép khoảng 3,068 triệu tỷ đồng. Nợ công hằng năm không quá 60% GDP; nợ Chính phủ không quá 50% GDP; nợ nước ngoài của quốc gia không quá 50% GDP; nghĩa vụ trả nợ trực tiếp của Chính phủ (không bao gồm cho vay lại) không quá 25% tổng số thu ngân sách nhà nước; nghĩa vụ trả nợ nước ngoài của quốc gia (không bao gồm nghĩa vụ trả nợ gốc ngắn hạn dưới 12 tháng) không quá 25% tổng kim ngạch xuất khẩu hàng hóa, dịch vụ.

Thông qua Nghị quyết về kế hoạch đầu tư công trung hạn giai đoạn 2021 - 2025, Quốc hội quyết nghị tổng mức vốn đầu tư nguồn ngân sách nhà nước là 2.870.000 tỷ đồng. Trong đó, bố trí 100.000 tỷ đồng để thực hiện 3 Chương trình mục tiêu quốc gia (giảm nghèo bền vững giai đoạn 2021 - 2025, xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025; phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021 - 2030).

Nghị quyết về chủ trương đầu tư Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025 cũng đã được thông qua với mục tiêu đến năm 2025, phần đầu trên cả nước có ít nhất 80% số xã đạt chuẩn nông thôn mới. Thu nhập bình quân của người dân nông thôn tăng ít nhất 1,5 lần so với năm 2020.

BẦU, PHÊ CHUẨN 50 CHỨC DANH LÃNH ĐẠO CẤP CAO

Tại kỳ họp thứ nhất, Quốc hội đã bầu, phê chuẩn 50 chức danh lãnh đạo cấp cao của Nhà nước, gồm: Chủ tịch nước, Chủ tịch Quốc hội, Thủ tướng Chính phủ, Phó Chủ tịch nước, Chánh án Tòa án nhân dân tối cao, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao, Tổng Thư ký Quốc hội, Chủ tịch Hội đồng Dân tộc, Chủ nhiệm Ủy ban của Quốc hội, Tổng kiểm toán Nhà nước, 4 Phó Thủ tướng Chính phủ, 18 Bộ trưởng, 4 Thủ trưởng cơ quan ngang Bộ, 1 Phó Chủ tịch, 4 Ủy viên Hội đồng Quốc phòng và An ninh. Đồng thời, phê chuẩn 4 Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao. Sau khi được bầu, Chủ tịch Quốc hội, Chủ tịch nước, Thủ tướng Chính phủ và Chánh án Tòa án nhân dân tối cao đã tuyên thệ trước Quốc hội, trước đồng bào, cử tri cả nước theo quy định của Hiến pháp, thể hiện rõ trách nhiệm, cam kết mạnh mẽ, quyết tâm cao hoàn thành trọng trách mà Đảng, Nhà nước và Nhân dân giao phó.

Chương trình mục tiêu quốc gia giảm nghèo bền vững giai đoạn 2021 - 2025 được Quốc hội phê duyệt với tổng nguồn vốn thực hiện tối thiểu là 75.000 tỷ đồng. Mục tiêu cụ thể là tỷ lệ hộ nghèo theo chuẩn nghèo đa chiều duy trì mức giảm 1 - 1,5%/năm; tỷ lệ hộ nghèo dân tộc thiểu số giảm trên 3%/năm; 30% huyện nghèo, 30% xã đặc biệt khó khăn vùng bãi ngang ven biển và hải đảo thoát khỏi tình trạng nghèo, đặc biệt khó khăn.

Việc rửa tay bằng xà phòng đúng cách là cách thức khử khuẩn an toàn, hiệu quả nhất trong việc loại bỏ vi khuẩn (Ảnh minh họa, nguồn: internet)

Những chiếc găng tay bằng plastic không hề mang lại vệ sinh cho các món ăn như chúng ta thường nghĩ (Ảnh minh họa, nguồn: internet)

HẠN CHẾ PHÁT TÁN VIRUS TRONG NHỮNG THÓI QUEN CẦN THAY ĐỔI

Thái Văn

Trong bối cảnh virus ở khắp nơi, những biến thể không ngừng gia tăng, bên cạnh việc tự nâng cao ý thức cá nhân thì những biện pháp phòng ngừa tập thể là rất cần thiết như đeo khẩu trang, khử trùng, tránh tụ tập đông người, tránh những tiếp xúc gần, ở nhà, hạn chế đi ra đường khi có thể... Nhưng chúng ta không thể cứ mãi ở yên trong nhà, một lúc nào đó, chúng ta vẫn phải ra đường, vẫn phải tham gia vào các hoạt động tập thể. Làm thế nào để ra khỏi nhà mà vẫn giữ được an toàn vào mùa dịch?

Chuyện tưởng đơn giản nhưng trên thực tế nó rất cần thời gian để mỗi chúng ta thay đổi những thói quen tưởng như vô hại nhưng lại vô cùng độc hại.

Tiện đâu ném đó, một thói quen độc hại

Hãy nhìn xung quanh cuộc sống hàng ngày, các bạn sẽ thấy chúng ta có những thói quen rất kỳ quặc đối với rác thải của chính bản thân. Hãy thử hỏi bất cứ một người khách du lịch đến từ nước ngoài cảm nghĩ của họ về cuộc sống hàng ngày ở Việt Nam. Ngoài những cảm nhận tốt đẹp, chắc chắn sẽ có rất nhiều những cảm nhận phản cảm liên quan đến thói quen "tiện đâu ném đó" của chúng ta.

Trên một chuyến tàu tham quan vịnh Hạ Long bao gồm khách người nước ngoài và người Việt Nam vào một ngày trời xanh trong, mặt biển

êm đềm, những làn gió mát vuốt ve những gợn sóng lăn tăn, đoàn tàu thả neo giữa dòng nước để khách tận hưởng khung cảnh lãng mạn. Một cậu bé chừng năm tuổi uống xong một chai nước nhựa. Cậu bé đưa lại chiếc vỏ chai nhựa ra ngoài trẻ. Người mẹ ngồi cạnh cửa sổ đưa tay lấy chiếc chai từ tay đứa con bé bỏng. Trong vòng một tích tắc, người mẹ ném thẳng vỏ chai nhựa ra ngoài cửa sổ. Chiếc vỏ chai lao vèo xuống mặt nước, nổi lênh phênh trước sự ngỡ ngàng của những cặp mắt mở to của các vị khách nước ngoài. Không khí trên tàu bỗng nhiên ồn ào. Bằng nhiều thứ tiếng khác nhau, những người khách tỏ ra bất bình với người mẹ trẻ. Cậu bé cúi mặt, nép vào người mẹ. Người mẹ trẻ vẫn thản nhiên chụp ảnh mà không hề nhận ra đó là những lời mĩa mai dành cho hành động hủy hoại môi trường của mình. Đối với chị, đó chỉ đơn giản là hành động "ném rác". Tất cả những gì không còn sử dụng nữa đều trở thành rác, cần phải vứt bỏ.

An toàn thực phẩm, chuyện của mọi nhà

Không cần phải một nghiên cứu khoa học nghiêm túc nào, chỉ cần lướt qua các đoạn video nấu ăn nhan nhản trên các website, chúng ta có thể nhận ra một đặc điểm chung vô cùng khó hiểu của các đầu bếp "không chuyên", rất nhiều trong số họ chuẩn bị các món ăn với những chiếc găng tay bằng plastic mỏng. Họ trộn rau, củ, quả, họ cắt thịt, họ nặn bột... bất kể là loại thức ăn

nào, họ đều dùng găng tay như một tiêu chuẩn về sự sạch sẽ.

Theo một nghiên cứu được đăng tải trên tạp chí Journal of Environmental Science and Technology (Mỹ), ước tính trung bình một người lớn ăn khoảng 50.000 hạt vi nhựa (microplastic) và trẻ em là 40.000 hạt mỗi năm. Một con số khổng lồ.

Nguồn nhựa đó đến từ đâu?

Nó đến từ khắp nơi. Đó là chất liệu của các găng tay trong khi chúng ta cho rằng chúng mang lại vệ sinh cho các món ăn nhưng trên thực tế chúng đang đầu độc chúng ta. Đó cũng là chai đựng nước bằng nhựa mà cậu bé kia vừa uống. Đó là những túi xách hàng ngày chúng ta đựng rau củ quả mua ngoài chợ... Chúng ta đang bội thực nhựa. Môi trường đang bội thực nhựa.

Những thói quen cần thay đổi

Đại dịch chính là một thách thức cho loài người nhìn lại hành động, thói quen của mỗi cá nhân. Tại sao không tận dụng những khoảnh khắc bình yên để thay đổi lại cách sống của chúng ta?

Một chiếc khẩu trang đứt quai đeo, một chiếc khăn mùi xoa vừa lau mũi, một chai nhựa vừa đưa lên miệng uống và tay chúng ta đã chạm vào... tất cả đều trở thành vật trung gian gây truyền nhiễm và phát tán virus trong môi trường. Tất cả những gì do chính chúng ta thải ra, tại sao không nhét vào túi xách mang về nhà và ném vào thùng rác gia đình?

Những hạt dưa ăn ngày tết, vui tai và thơm miệng, là món ăn ưa thích của giới trẻ. Nhưng chúng

Khẩu trang y tế đã qua sử dụng bị vứt bừa bãi không chỉ gây ô nhiễm môi trường mà còn tiềm ẩn nguy cơ lây lan dịch bệnh (Ảnh minh họa, nguồn: internet)

NG MÔI TRƯỜNG, ĐỔI

trở thành nỗi ám ảnh của những người có lối sống vệ sinh bởi thói quen nhân vô bất cứ ở đâu, dưới chân, trên nền đất, trên xe... Giã sử chúng ta nhân vô vào lòng bàn tay rồi cho vào một chiếc túi giấy nhỏ và ném vào thùng rác. Thực ra, chúng ta không mất nhiều công sức hơn so với việc dọn dẹp những vỏ hạt bị dẫm nát bét dưới nền đất. Để làm điều đó, có hay chăng cần phải phát triển nhiều hơn những thùng rác công cộng. Ở mỗi góc phố, mỗi chạng đường hay những nơi có sự giao thoa đông đúc của con người. Chúng ta cũng có thể giáo dục những đứa trẻ về lòng tự trọng trước môi trường và thông qua những đứa trẻ để giáo dục lại cha mẹ vốn đã quen với thói quen "tiền đâu ném đó". Trong cuộc đại dịch toàn cầu lần này, một trong những biện pháp được sự ủng hộ của tất cả các nhà khoa học,

các y bác sĩ chính là thường xuyên rửa tay bằng xà phòng trước và sau khi ăn. Việc rửa tay bằng xà phòng là cách thức khử khuẩn an toàn, hiệu quả nhất trong việc loại bỏ vi khuẩn. Và một điều chắc chắn mà ai cũng phải thừa nhận đó là việc rửa tay bằng xà phòng rẻ hơn nhiều so với việc mua những chiếc găng plastic. Lợi ích chồng lợi ích. Chúng ta có thể thử làm một phép toán đơn giản. Nếu mỗi gia đình dùng một đôi găng để nấu ăn, với số lượng gần một trăm triệu dân như hiện nay, trung bình mỗi ngày, chỉ tính riêng Việt Nam, sẽ có không dưới mười triệu chiếc găng được thải vào môi trường trở thành những vật truyền nhiễm virus. Một con số khủng khiếp. Cuộc đấu tranh chống đại dịch trên toàn thế giới còn dài nếu virus vẫn mãi tự do trôi dạt trong không khí. Tự mỗi chúng ta cũng nhận ra những tác hại tức thời và lâu dài lên cuộc sống. Ừ thì chúng ta đã có vaccin. Ừ thì chúng ta đã quen với việc con số người bệnh và nạn nhân tăng lên mỗi ngày. Nhưng có hay chăng, thay vì chấp nhận, chúng ta hãy tìm cách hạn chế những hậu quả ở mức tối thiểu bằng việc thay đổi một vài thói quen nhỏ. Một sự thay đổi với nhiều lợi ích mang lại cho môi trường

Thế lệ Cuộc thi bút ký - phóng sự trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên

1. Mục đích, ý nghĩa:

Cuộc thi nhằm đẩy mạnh hoạt động sáng tác và tuyên truyền góp phần vào công cuộc đổi mới và hội nhập, phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Thái Nguyên; tôn vinh và lan tỏa các giá trị nhân văn tích cực trong cuộc sống.

Khơi dậy, cổ vũ khả năng sáng tạo, trách nhiệm xã hội của cộng đồng văn nghệ sĩ và báo chí trên địa bàn Thái Nguyên.

Phát hiện và bồi dưỡng những cây bút có triển vọng cho đời sống văn học nghệ thuật Thái Nguyên và cả nước.

2. Đề tài:

Công cuộc, phát triển kinh tế xã hội của tỉnh Thái Nguyên trên mọi lĩnh vực: chính trị, kinh tế, xã hội, văn hóa, an ninh, quốc phòng, tài nguyên môi trường...

Các vấn đề đang được công chúng Thái Nguyên quan tâm, ảnh hưởng đến đời sống xã hội ở các chiều khác nhau. Qua đó phát hiện và lan tỏa những yếu tố tích cực, những giá trị nhân văn, đồng thời đấu tranh phê phán những biểu hiện tiêu cực, tham nhũng, suy thoái về đạo đức, lối sống trong xã hội.

Khuyến khích những góc nhìn, cảm thức đa dạng, sâu sắc, nhân văn về đất và người Thái Nguyên từ truyền thống đến hiện đại.

3. Thể loại: Bút ký, Phóng sự.

4. Đối tượng tham gia dự thi:

Các tác giả chuyên và không chuyên nghiệp, hiện sinh sống, làm việc trên khắp mọi miền đất nước.

Không hạn chế về số lượng. Các tác giả dự thi có thể gửi tác phẩm một lần hoặc nhiều lần.

Mỗi tác giả chỉ ghi 01 (một) tên thật hoặc bút danh.

Thành viên Ban Tổ chức, Ban Sơ khảo và Chung khảo không tham gia dự thi.

5. Quy định chung:

Mỗi tác phẩm không quá 3.000 chữ. Nếu là phóng sự nhiều kỳ, mỗi tác phẩm không quá 3 kỳ, mỗi kỳ 2000 chữ. Khuyến khích sử dụng nhiều ảnh minh họa chân thực cho bài viết.

Tác phẩm dự thi chưa được công bố trên bất kì phương tiện thông tin đại chúng hoặc ấn phẩm nào, chưa được đưa lên các trang mạng xã hội của các tổ chức, cá nhân; không đồng thời tham gia bất cứ cuộc thi nào.

Các tác phẩm dự thi không được in vào tập sách riêng của tác giả và các tuyển tập chung cho đến khi kết thúc cuộc thi.

Người dự thi cam kết chịu trách nhiệm về quyền tác giả và sở hữu trí tuệ của tác phẩm.

Tác phẩm dự thi thuộc quyền sử dụng của Ban tổ chức, được chọn đăng trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên và Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên điện tử. Tác giả hưởng nhuận bút 1 lần theo chế độ hiện hành.

Các tác phẩm xuất sắc và đoạt giải sẽ được tập hợp in sách.

Ban Tổ chức không hoàn lại tác phẩm dự thi.

Ban Tổ chức có quyền hủy bỏ kết quả và thu hồi giải thưởng nếu tác giả vi phạm Thế lệ Cuộc thi.

6. Giải thưởng:

1 giải Nhất: 10.000.000đ

1 giải Nhì: 8.000.000đ

2 giải Ba: 6.000.000đ/giải

5 giải Tư: 3.000.000đ/giải

7. Ban giám khảo:

Ban Tổ chức sẽ mời một số nhà văn, nhà báo có uy tín ở trung ương và địa phương tham gia chấm giải.

8. Thời gian và nơi nhận tác phẩm:

a) Thời gian:

Từ ngày 21/6/2021 đến hết ngày 31/10/2022 (cần cứ theo ngày giờ gửi thư điện tử).

Tổng kết, trao giải: Tháng 12/2022.

Ban Tổ chức không chịu trách nhiệm trường hợp thư bị thất lạc.

b) Nơi nhận tác phẩm:

Ban tổ chức chỉ nhận tác phẩm gửi qua thư điện tử Địa chỉ nhận (email): butkyphongsu@gmail.com (Ghi rõ: Dự thi Bút ký - Phóng sự trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên)

Nội dung thư điện tử ghi đầy đủ: họ và tên, số điện thoại liên hệ, địa chỉ, nơi ở hiện tại. Đính kèm file tác phẩm ở định dạng word và các file ảnh minh họa.

Nếu cần biết thêm thông tin, vui lòng liên hệ: 0912161848 (ông Trần Văn Thép), 0912552124 (bà Nguyễn Thị Thu Huyền), 0988827920 (bà Ngô Ngọc Luận).

Hội Văn học nghệ thuật tỉnh Thái Nguyên rất mong sự hưởng ứng, tham gia nhiệt tình của các tác giả trong và ngoài tỉnh

VNTN

Nhà cổ. Ở giữa làng. Địa thế đẹp trong quan niệm của các cụ.

Mà đúng, nó đẹp thật.

Căn nhà năm gian bằng gỗ mít có tuổi đời hơn trăm năm bóng loáng với thời gian ngự giữa quần thể nhà cổ của một ngôi làng cổ. Trải qua thiên tai, dịch họa cũng vẫn yên lành. Nhờ trời phù hộ. Nhờ tổ tiên phù hộ. Phúc lộc đầy nhà. Người nhà ấy thường nói thế. Thường găm vào câu nói niềm đắc ý ngấm ngầm khi xung quanh, các ngôi nhà khác đang dần dần rơi vào thời kỳ mục ruỗng. Kể cũng lạ! Căn nhà năm gian ấy vẫn đẹp, như một bà già đẹp lão chút khăn đen, mặc quần áo nâu đất ngấp nghé trước cửa Festival thời trang hiện đại.

Hồi mới về làm dâu, cô hay bị vấp bởi cái bậc cửa. Gì mà cao thế! Làm cô gái chiều cao khiêm tốn gần một mét rưỡi như cô nhiều phen tím gối. Lần đầu, anh xốt quá, lấy đá lạnh chườm gối, xoa bóp cho cô hàng giờ. Lần thứ hai, vẫn xốt, bảo em phải cẩn thận nhé. Rồi lần thứ n, anh bảo, hậu đậu vừa vừa thôi. Cô muốn giận anh lắm, nhưng nghĩ mình cũng hậu đậu thật. Thế là quyết định không giận nữa. Phải quen dần với cái bậc cửa. Nhắc cao chân, mềm mại uyển chuyển bước qua nó. Vào trong, gian thờ giữa nhà làm cô thấy lạnh lạnh, mặc dù thường xuyên khói hương nghi ngút. Vẫn còn đủ cả ngai thờ, đỉnh đồng, đôi hạc, án gian và đôi câu đối chữ Tàu sơn ta mà đến giờ cô vẫn không nhớ nổi là những chữ gì. Hôm về ra mắt, cô hồn nhiên bảo anh, sao trên kia giống chỗ cái ghế vua ngồi thế nhỉ. Anh quay sang lườm cô một cái. Sau mới biết đó là ngai thờ. Mà những thứ thiêng liêng, tôn kính như vậy, dần bà con gái không được hỏi. Thời xưa, đến bên mằng lại gần gian giữa còn chẳng được nữa là, biết gì mà hỏi. Nên giờ, những vật dụng trong cái nhà cổ của gia đình anh, dù thối mả gì, cô cũng không hỏi nữa. Mỗi lần xong việc, cô chỉ men theo gian cạnh mà bước vào buồng rồi đóng cửa lại. Cánh cửa gỗ kêu kèn kẹt, cài then phía trong mà vẫn cứ thấy phập phồng.

Cô trở mình liên tục. Dưới ánh sáng của cây đèn ngủ nhòe nhoẹt như đít con đom đóm, cô giương mắt lên nhìn chiếc đồng hồ mà anh vẫn thường khoe nó nhiều gấp đôi tuổi của chúng mình. Ngoài kia, tiếng con trùng rí rí xoay vào đêm. Tiếng chó rộ lên từng hồi. Thỉnh thoảng mấy con mèo động đực gào lên, chạy đuổi nhau ruyện ruyech trên mái ngói. Cô lấy gối trùm kín mặt, bịt chặt hai tai lại. Thì tiếng những con một lại ken két như ngàn rùa trong những thớ gỗ già nua.

Được một lúc, không gian chợt yên ắng. Tiếng con trùng tan vào đất sâu. Những con mèo mê man sau cơn khoái lạc. Cô xoay người, nằm nghiêng, chăm chăm nhìn vào ngọn đèn. Chỉ thấy một khoảng sáng mờ mờ. Nhiều đêm dài trôi qua như thế, kể từ khi anh theo xí nghiệp chuyển sang cơ sở mới cách nhà ngót trăm cây số. Bận tối mất tối mũi, hết cây ngày lại cây đêm nên có khi hàng tháng anh mới về với cô.

Bỗng có tiếng kèn kẹt. Có cả tiếng văng vặc. Lũ chó trong xóm lại xổ ra cắn ông ổng. Trăng bằng bạc, thâm quầng, tãi ánh sáng lốm đốm qua bậc cửa. Bố mẹ chồng cô nằm gian bên kia lục đục cựa quậy. Cái rí đồ xô lệch, thờ dài thườn thượt. Ánh sáng từ gian thờ hắt ra nhòe nhọt. Cô nghe tiếng anh trai chồng nặng nhọc dựng xe máy rồi bước vào nhà. Nghe bước chân đã thấy sức hơi rượu. Mẹ chồng cô cần nhả rồi lên cơn ho rút ruột. Bà lục đục trở dậy, loẹt

quẹt bước ra sân, khạc nhổ một bãi đánh toẹt xuống đất. Có tiếng thờ dài của bố chồng cô vọng lại từ gian bên kia. Anh trai chồng đẩy cửa bước vào buồng. Đứa trẻ giật mình khóc ré lên. Chị dâu bực bội đỏ dầm.

Cô thấy trong người bứt rứt khó chịu. Những mớ ảm thanh hỗn tạp bùng nổ trong các giác quan của cô. Cái giường thiếu hơi ấm sức lên mùi quạnh quẽ. Ánh trăng không đủ sáng lên vào khe cửa như một sợi chỉ mờ. Xấu vào lòng thương nhớ. Cô bất giác thờ dài. Giấc ngủ ở một nơi nào xa ngái. Cô nằm giữa những chơi vơi.

Sớm hôm sau, khi cô trở dậy thì phía buồng bên kia cũng có tiếng kẹt cửa. Chị dâu cô bước ra khỏi buồng, vừa đi vừa quăn lại tóc. Trời tờ mờ sáng, cô thấy se se lạnh, khẽ đưa bàn tay xoa xoa lên hai cánh tay. Ở gian bên cạnh, bố mẹ chồng cô cũng đã dậy từ lúc nào. Khi cô về làm dâu, hai người đã nhường cái buồng bên này cho vợ chồng cô, để ra gian cạnh nằm, gần 2 cái ri dờ, 1 ngăn với gian thờ, một ngăn với bên ngoài. Ông bà bảo, giờ già rồi, ít ngủ, nằm chỗ nào chả được. Thế nên thường dậy sớm ra sân kho của làng vận động giãn gân cốt. Mắt cô cay cay, nhem nhem, đầu óc cứ quay quay vì cả đêm không ngủ được. Chị dâu đi ngang qua cô để vào nhà vệ sinh. Cô nhìn chị, ngực áo mỏng, ướt đầm những sữa là sữa. Mùi sữa ngậy ngậy từ người chị dâu làm cô nôn nao. Sau tiếng xả nước, chị thùng thảng đi ra rồi lại vào trong buồng. Chị mới sinh con được gần một tháng.

Cô với tay bật công tắc đèn bếp. Một vật gì đó rơi ạch xuống làm cô giật bắn người. Định thần lại, con mèo đen phóng đôi mắt như hai viên bi xanh lét xô rơi cái lồng bàn. Nó gào lên một tiếng rồi biến vào bóng tối nhòe nhọt. Cô lồm lổm mở ra những gạo nước, mắm muối trong cà. Mắm cơm buổi sáng lớn nhốn tiếng người già khúc khắc ho, tiếng trẻ con nghịch ngợm, hò hét. Con bé Na nhà anh chồng cô mãi chơi, bà quát tháo mãi cho ăn để kịp giờ đi học. Mẹ chồng cô mang vào cho chị dâu phần cháo móng

giò mà bà nấu riêng rồi lại loẹt quẹt đi ra, tiếp tục đánh vật với đứa trẻ đang quậy phá. Bố mẹ chồng cô luôn muốn buổi sáng cả nhà quây quần. Chúng mày đi làm cả ngày, trưa chả có đứa nào lo mật về thì cũng phải cùng nhau ăn cơm ngày hai bữa sáng và tối chứ. Biết vậy nên nhiều khi, dù chẳng muốn ăn, cô vẫn cứ gắng ngồi. Gắng kiếm niềm vui từ những cái ồn ào trong bữa cơm buổi sớm. Có lúc nuốt miếng cơm, nghẹn nghẹn trong cổ họng. Mà anh thì vô tâm. Ngồi vào mâm là cầm đầu húng hục ăn một chập, rồi phui dít đứng lên, chuẩn bị quần áo đi làm. Rồi lại cầu nhau vọng xuống bếp bảo cô nhanh lên, không thì anh đi trước. Có lúc giận anh nhưng giờ nghĩ lại, thấy sao thương thế. Một mình xa nhà, có ai nấu nướng từ tể cho mà ăn đâu.

Bấy nhiêu nếp sinh hoạt của nhà chồng cô đã dần quen. Và cũng đã dần quen khi mỗi sớm thức dậy, anh không bên cạnh. Buổi sáng, lúc nào cũng vội vàng, cuống quýt, cũng ồn ào, mè nheo, cũng tiếng trẻ con khóc ré lên từ căn buồng bên cạnh. Khi mới về làm dâu, bố mẹ chồng cô bảo, nhà ta năm gian rộng rãi, mỗi cặp vợ chồng chúng bay ở một buồng, thế là riêng tư chán. (Đúng là giờ, khi cô chỉ một mình, căn buồng càng rộng thênh thang). Nhà có anh, có em, bảo ban nhau mà làm việc, con cái để chúng tao đỡ đần. Bấy giờ bọn trẻ cứ ích kỷ, thích sống tự do, nhưng mà từ đại đồng đường, tam đại đồng đường, người ta nhìn vào mới quý.

Nhưng suy nghĩ của người trẻ và của người già chẳng bao giờ quy được về một điểm mà lại luôn là những đường thẳng song song. Anh trai chồng cô thay mặt con cái trong nhà có lời với ông bà về việc muốn bán bỏ nhà cũ, người ta sẽ đến tháo khung

ra rồi mang đi. Sau, vay mượn thêm thất để xây hai ngôi nhà ống. Chẳng gì, căn nhà năm gian bề ngang rất rộng, thừa diện tích cất thành hai suất cho hai anh em. Chứ có gia đình riêng rồi mà còn ở chung thế này thì nhiều điều không tiện. Hơn nữa, khi phá bỏ nhà cũ, quy hoạch lại theo kiểu mới có thể dùng phía trước cửa nhà để mở hàng tạp hóa. Ông bà bán hàng vừa nhẹ nhàng, vừa có tiền dưỡng già, bà đỡ phải vất vả lúi ruợng. Thực tế nhà này, rộng mà hóa chật. Toàn những kèo cột, gian thờ linh kính chực diện tích sử dụng thực sự có được là bao. Mà nhà các cụ để lại, mấy đời rồi, mỗi một, hỏng hóc, cũng cần phải thay thế đi. Sửa nhà gỗ còn tốn kém gấp mấy lần làm nhà bê tông cốt sắt ấy chứ.

Những lời của anh chồng cô thật là thấu tình đạt lý. Những tưởng bố mẹ chồng cô sẽ gạt gù đồng ý, ai dè, anh chồng cô vừa dứt lời thì bố chồng cô đã đứng phắt dậy như đĩa phải vôi. Mặt ông đỏ bừng giận dữ, hai bàn tay ông nắm chặt thành củi đâm nện mạnh xuống bàn. Quân bất hiếu, chúng mày dám âm mưu phá hoại cái nhà cổ này ư? Ông định nói tiếp nhưng nổi giận dữ dâng lên nghẹn họng. Ông vớ cốc nước uống ực một hơi. Bà vội cúi ông ngồi xuống. Đưa bé trong buồng khóc thét lên. Chị dâu tất tả chạy vào trong. Ông nuốt trôi nổi giận dữ xuống họng.

Chúng mày có lớn mà chẳng có khôn, chỉ nhìn thấy cây mà chẳng thấy rừng, bị đầu độc bởi lối sống hiện đại mà quên mất cái truyền thống của cha ông. Chúng mày có biết, nếp nhà này hẳn in biết bao dấu vết của ông cha ta, là nơi mà chúng ta phải lưu giữ và truyền lại cho con cháu. Nó là ngôi nhà trường cừu với thời gian. Các cụ nhà ta, từ đại đồng đường sống trong ngôi nhà này,

ông bà cha mẹ thương yêu con cháu, con cháu kính trên nhường dưới. Đi đến đâu, người ta cũng tấm tắc khen nhà ta biết giữ nếp gia phong. Vậy mà giờ đây, chúng mày đủ lông đủ cánh, xô toẹt vào cái đạo lý truyền thống ấy. Dỡ bỏ nhà này, xây nhà mới? Xây những ngôi nhà như cái hộp diêm, như cái chuông chim, sáng sủa tối tối không thấy mặt nhau, ai biết phòng người này. Chúng mày tưởng thế là văn minh ư? Tao nhớ toẹt vào cái thứ văn minh ích kỷ ấy. Rồi có khi, tao nằm chết cùng queo trong phòng cũng chả có đứa nào hay. Chúng mày hãy thôi ngay ý định đó đi. Trừ khi tao chết...

Không khí trong nhà chùng xuống, nặng như đá đeo. Cô không nghĩ bố cô lại bảo thủ và cố chấp như vậy. Người già thường có những cái lý riêng mà con cái chẳng thể nào hiểu nổi. Hoặc cũng tương tự vậy, người trẻ có những cái lý riêng mà cha mẹ họ chẳng thể cảm thông. Cô biết phận sự mình không được lên tiếng. Chị dâu cô bế con cũng ngồi yên ở một góc trường kỷ. Anh trai chồng cô thì nhấp nhóm, định nói, nhưng lại thôi. Mẹ chồng cô thờ dài, muốn xoa dịu tất cả. Chúng mày nghĩ thế nào, bố mẹ đều hiểu. Nhưng chúng mày cũng nên biết cái khó của bố mày. Làng ta là làng văn hóa, nhà ta là nhà văn hóa. Tao biết lời thẳng cá là đúng, nhưng có những việc không phải muốn là được, mà nếu làm được thì cũng cần phải có nhiều thời gian và tiền bạc. So với các ngôi nhà khác thì nhà mình vẫn còn tốt chán. Thời thì chúng mày chịu khó một thời gian, khi nào tích cóp đủ tiền, có lẽ ta mua mảnh đất nhỏ nào mà xây nhà kiểu mới. Còn căn nhà này, nếu hỏng thì phải sửa chứ không phá được đâu các con ạ.

Mua đất xây nhà. Với đồng lương công nhân thì chỉ chờ đến lúc xuống lỗ. Anh chồng cô dậm dậm đứng dậy rồi bỏ đi.

Bố chồng cô cũng bỏ ra ngoài thêm. Ông vớ cái điều cây rít một hơi sòng sọc. Bóng ông đổ ập xuống khoảng sân khắp khếch. Trăng tái dầm dề, lấm lấm trên những vật cau. Hương cau thoang thoảng làm lòng ông thấy chổng chếnh. Khói thuốc lao lẩn khuất

như sương, tan vào trăng. Ông phui đít đứng dậy, đi ra cổng. Cô nhìn theo dáng ông khuất dần sau cánh cổng gỗ. Mẹ chồng cô thở dài bỏ sang giường bên cạnh. Chị dâu cô chếp miệng, ôm đứa con vào lòng cụng nựng rồi đi vào trong buồng...

Cả vợ chồng cô và anh trai chồng đều làm ở xưởng may công nghiệp, cách nhà khoảng chục cây số. Cô ở bộ phận may, anh trai chồng ở bộ phận cắt, còn chồng cô ở bộ phận đóng gói. Nhưng, bên bộ phận anh phải chuyển sang cơ sở mới đã gần hai tháng nay. Cách nhà ngót trăm cây số, cực chẳng đã, anh phải ở trong khu kí túc của công nhân, tháng cố gắng về thăm cô được một đôi lần. Chị dâu cô thì nghỉ sinh một tháng nay. Thế nên giờ lại chỉ còn có cô và anh trai chồng cùng làm tại xưởng. Mỗi người một việc, có lúc nào giáp mặt nhau. Cả ngày chúi mũi vào nào vải, nào kim, nào dao, nào kéo mà chả thấy ánh mặt trời. Ngồi cả ngày khiến cô tê dại sống lưng. Mấy bữa trước, đi khám, bác sĩ bảo cô đang bị trĩ ở cấp độ 1, cần vận động nhiều, ngồi ít. Thế chả lẽ xin chuyển bộ phận. Cô đang chuẩn bị được cất nhắc lên nhóm trưởng thì chuyển làm sao. Buổi trưa, được nghỉ một tiếng ăn trưa rồi lại cầm mặt vào việc. Bàn chân cô cũng ê ra vì phải điều khiển máy cả ngày. Nhiều khi, mắt hoa lên, nhét cả ngón tay vào mũi kim. Nhưng không làm sao nghỉ được. Cô chỉ là một mắt xích trong dây chuyền. Cô không có quyền dừng lại.

Mấy hôm đầu, cô và anh trai chồng còn mỗi người đi một xe. Sau, bố chồng cô bảo, cả hai chúng mày làm cùng chỗ, về cùng nhau, đi hai xe làm gì cho tốn xăng, đằng nào cũng vậy. Thế là, cô được anh trai chồng chở đi làm và chở về nhà. Lúc đầu thấy hơi ngại ngại. Nhưng sau rồi quen. Có lần trời tối, lại buồn ngủ, xe dính phải mấy cái ổ gà, xóc giãy nảy, như một phản xạ tự nhiên, cô ôm chặt lấy anh chồng. Rồi giật mình, thấy xấu hổ quá, cô phải bấu chặt hai tay ra đằng sau xe, đổi mặt giường lên, mở trừng trừng trong bóng tối. Cô bản khoăn không biết anh ấy có nghĩ gì không.

Đẩy cánh cửa, bước vào buồng, cô thấy mặt mình rứa lại. Cả người như bồng bềnh trôi. Cô nằm vật xuống giường. Ngoài nhà, bố mẹ chồng cô cũng đã đi nằm. Nhưng vẫn còn bật chương trình đọc truyện đêm khuya để ngủ. Người già thường ít ngủ. Ngủ thì thường hay phải ru. Hai đứa bé nhà anh chị ở buồng bên kia, đứa thì đã ngủ lần quay, đứa vẫn ậm ạch đòi ti, đòi ị, đòi tè. Anh trai chồng hắt hơi, lại trằn trọc dài làm đứa bé con khóc thét lên. Chị dâu vực bộp cầu nhàu. Anh chồng vùng vằng đẩy cửa ra ngoài...

Cô nằm nghe bóng đêm âm thầm rớt xuống, mỗi lúc một nặng hơn. Đêm mơn man khỏe mắt dịu cô vào giấc ngủ. Cô mơ thấy ngôi sao rớt xuống bụng cô rồi nở ra một đóa hoa thật đẹp. Anh đến bên cô, khẽ vuốt vào những cánh hoa mềm mại, dịu dàng. Cô vùi mặt vào bộ ngực vạm vỡ của anh. Hơi ấm từ thân thể anh tỏa ra khiến cô say lịm đi. Trong phút chốc, cô thấy mình như tan ra, mê man và run rẩy. Những cánh hoa ngôi sao dập nát theo từng nhịp. Mái tóc dài ngấn trợn vào nhau trong hơi thở nồng nàn.

Bỗng một tiếng động mạnh làm cô hoảng tỉnh. Một vật gì đó rơi xuống đánh uyech và tiếng con mèo gào rú lên. Tức thì lú chó xô ra căn ăng ăng. Có tiếng đằng đằng quất tháo. Cô giật mình thấy...

(Xem tiếp trang 40)

Phùng Hiểu

Sài Gòn mùa vắng những tiếng rao

Ôi sao Sài Gòn lạ quá
Tiếng rao đi đâu mất rồi
Phố nằm im lìm riêng phố
Thêm nghe tiếng phố, phố ơi!

"Ai ăn bắp xào, trứng lộn
Ai ăn bánh bao, bánh giò?"
Giờ thì chỉ nghe tiếng gió
Sài Gòn mà cũng buồn so

Tôi nhớ sớm mai thức dậy
Tiếng rao chào đón mỗi ngày
Lom khom phận người rao bán
Sài Gòn cực vậy mà vui

"Ai ăn xôi giò, xôi mặn
Ai ăn bún riêu, bún xào?"
Tiếng ồn lao nhao góc phố
Đã quen giờ vắng, buồn thôi!

Tôi nhớ tiếng rao buổi sáng
Tôi nhớ tiếng rao buổi chiều
Tôi nhớ tiếng rao buổi tối...
Sài Gòn chừ đã hệt hơi

Sài Gòn mùa này buồn quá
Có người ngỡ ngàng đi tìm
Tiếng rao nằm trong gác trọ
Phận nghèo chắc đã có rồi...!

Nhắn với Sài Gòn

Muốn bỏ Sài Gòn đi lắm
Nhưng đi lại không nỡ lòng
Lẽ nào mình tệ bạc vậy?
Cưu mang mình lúc long đong!

Muốn nói Sài Gòn đừng khóc
Dù xót xa những mảnh đời
Dịch về hoang tàn xơ xác
May còn có chỗ cây trồng

Muốn Sài Gòn khỏe lại lắm
Ước mơ đang dở bao người
Thân mình gửi nơi đất khách
Quê nhà ngay ngáy ngóng trông

Nhắn với Sài Gòn bất khuất
Dịch tan ta sẽ sum vầy
Con đường nhộn nhịp xe máy
Phố phường hết chốt giãn dây!

Nhắn với Sài Gòn yêu dấu
Đang tay đón nhận bao người
Khó khăn chỉ là thử thách
Sài Gòn đâu dễ buông xuôi!

Minh Hằng

Ở nơi nhiều tiếng chim

Sáng mở mắt và đêm nhắm mắt
Tiếng chim bủa vây tôi
Bên phải, bên trái, xa và gần
Hơi thở đập vào tiếng chim

Bầy chim cánh nhọn mũi dao
Liệng chao giữa trời ngợp gió
Yêu sống biển, yêu mồm đá
Sống đời ngàn ngút bão dông

Vẫn mắc lừa mồi chim gần chíp
Thanh âm từ lồng ngực điện quang
Mắc lừa chiếc tổ không hơi ấm
Mắc lừa ổ cửa như vòng ôm đang

Sớm nay dạo bên bờ biển
Nghe tiếng chim rất đổi hiền lành
Cúi tìm thật lâu thật lâu tôi thấy
Trong bụi cỏ mềm, một chú chim xanh

Một mình cất tiếng lẻ loi chân thật
Trái tim hồng xao xuyến mơn man
Để lắng khách là tôi mềm dịu
Giây phút không thấy đời đổi gian.

Cảm ơn tôi của ngàn xưa

Trong bóng đêm chói lóa
Người bước về phía tôi
Choàng áo phơ phất gió
Tốc bay chậm đỉnh trời
Người đi không nhanh không chậm
Dường như mỉm cười
Gương mặt tràn tia sáng
Mắt, môi tan nắng tươi
Bàn tay nâng một quả xanh
Bước chân dịu dịu
Hạnh phúc theo lưng người
Chia tay vậy tôi vui về

Tôi hút theo mê mải
Xuyên mây ướt sương đêm
Qua thác ngẫu bọt trắng
Hoa bung hương êm êm

Đến một dòng sông lạnh buốt
Người nâng vạt áo che tôi
Hơi ẩm tràn thớ óc
Tôi nghe rõ nhịp tim người

Choàng giấc giữa đêm mù mịt
Tay ghì vạt áo mong manh
Tôi chợt hiểu người là Tiền kiếp
Là tôi của vạn vạn xa xưa.

Cảm ơn người mang hơi ấm
Cho tôi sưởi cuộc đời này
Xin lỗi đôi khi tôi hèn kém
Xin lỗi đôi khi tôi lắt lay.
Cảm ơn lòng người rộng rãi
Bao dung tôi những mê lầm
Cảm ơn mang mang vũ trụ
Cảm ơn tôi của ngàn xưa.

Nguyễn Văn Song

Về với sông

Nghe bàn chân thấm đường dài
Tôi về ngồi với cỏ ngoài trời sông
Lặng thầm xanh đến mênh mông
Cho tôi hiểu điều không nói lời

Thuyền nằm im giấc bến đời
Mơ gì mà bóng lặn rơi đáy chiều
Màu rêu đã phủ mái chèo
Thuyền còn neo lại những điều thăm xa

Tôi ngồi lại với phù sa
Nghe ngân ngon sóng dội qua vơi đầy
Bầm đầu muôn hạt cát gầy
Bãi bờ trải tới miền mây trắng ngàn

Lội dòng khóa nước bàn chân
Nghe từng giọt mắt tan dần con mề
Một mai mỗi bước sơn khê
Lại xin xuôi bến sông quê mà tìm.

Người quán trang

Mấy mươi năm quán nghĩa trang
Đã quen sương khói, đèn nhang lặng trầm
Lắng nghe gió vọng rì rầm
Bàn chân bước tựa nói thầm hằng đêm

Thuộc từng bia đá, hàng tên
Tháng năm ngã xuống chẳng quên người nào
Sống cùng trong giấc chiêm bao
Vui buồn lại gửi cả vào lặng thinh

Đôi khi cũng tủi phận mình
Đứa con nằm giữa u minh núi rừng
Tàu xe xuôi ngược đã từng
Mộ bia vẫn rỗng một vùng cỏ non

Thôi thì muốn vạn người con
Năm xương ai mất, ai còn cũng thôi
Hồn thiêng gửi khắp phương trời
Xác thân về đất tạc lời núi sông

Người vào viếng nối theo dòng
Ông ngồi như tượng đá trong rặng chiều.

Thức dậy

Qua vòm sông tím
Gió ngủ vùi dễ lục bình
Chuyến hành hương vô định
Những gã hành khất giang hồ

Thức dậy
Nhiều khi chẳng nhớ mình là ai
Lộ trình đời dài hay ngắn
Bông lục bình không mùa nở tím

Không mùa trời mãi
Phận bèo
Có khi nào giữa lang bạt kỳ hồ
Lục bình chạnh ngủ

Thức dậy
Đồng sông đời bèo dạt
Tìm mãi một bông hoa
Tinh khiết

Tìm mãi một lối về
Vòm đời tím.

Có thể mưa

Chẳng có gì đáng ngạc nhiên
Có thể mưa khi trời đang nắng
Nước phiêu du môi và dừng
Không hẹn trước

Dự báo chỉ là dự báo
Như em có thể đến hoặc không
Mưa và em đồng đánh tự bao giờ
Chờ là khát niệm ảo

Có thể mưa cả khi trời rất vắng
Biến xui mây lên là thả mưa thôi
Có thể em chẳng đến với tôi
Cả trong kỳ đắm đắm

Chẳng có gì đáng ngạc nhiên
Sự trôi sự đời là thế
Hãy sống cùng bản tin dự báo
Nhưng chớ tin trăm phần trăm

Có thể mưa khi vắng vạc trắng rằm
Tết Trung thu chạy ào thu dọn cỗ
Có thể xa khi siêu gần gũi
Đâu biết trước điều gì.

Lê Hào

Mùa đang sốt

Nắng hanh khô lên lời qua áo mềm
không che chắn được
Mùa bị sốt

Chợ búa chợ vợ
con cá nằm xếp ô trong trí nhớ chiều qua
người quang gánh co ro nổi lòng áo cơm ngày khổ hạnh
bầy trẻ bịt khẩu trang như anh hùng game thủ
đêm đỏ điện đỏ đèn, chữ nghĩa đi hoang

Một nhọc Mùa ho, cần thuốc thang và sự hỗ trợ
cũng giống như em vậy thôi
trông phổng phao mà yếu đuối

Đôi theo và bù dịch
bổ sung những kháng sinh của tình yêu lý trí
trong phúc đồ của em
rối bời thăm lặng

Mùa là môi sinh của chúng ta...
còn đang sốt

Cảm xúc mùa nCovi

Cảm xúc chúng ta gồm triệu triệu tế bào
tạo ra hai thái cực
mùa nCovi

Những tế bào cảm xúc ổn định
tuần theo luật lệ ngày ngày, hòa hợp ứng xử
tự nhân đôi
biết đau biết buồn
mùa nCovi

Những tế bào cảm xúc đi hoang
trốn trại bỏ tình đời
ADN trở cờ tự tập...
người neo cuộc đời vào cụm mây
15 ngày trừ tịch
bệnh viện đỏ mắt xuôi đêm mờ hôi đổ
mùa nCovi

Khẩu trang làm sao mà bảo vệ được tế bào?
rửa tay không thay đổi được tí thế!

Mọi tế bào của tình yêu tình cảm tình người
là thuốc men mùa dịch...
khử trùng suy nghĩ và cõi lòng bằng lời ca dao thơ xưa
"nhiều điều phủ lấy giá gương..."

Những cảm xúc lành mạnh làm tăng sức đề kháng
hạ gục nCovi.

Huỳnh Minh Tâm

Tĩnh lặng

"Ấy là hồ điệp, hay là Trang sinh" (Nguyễn Du)

Tôi nhớ một buổi tối
trong căn nhà của Thủy
không một ngọn đèn

Thúy ngồi ở đầu hiên
tôi ngồi ở ngoài sân
những ánh sao rơi xuống thung thăng

dường như nghe Thúy thở đều đặn
dường như tôi cũng không buồn ngủ
dường như cả hai bị muỗi đốt
muỗi đốt nhir rồi cũng ngán ngạo

đêm nay tôi gặp lại Thúy đây
tôi nhắc chuyện cũ Thúy quay mặt
nào đâu phải Thúy của ngày xưa
Thúy u sầu bấy giờ trán u
Thúy bầm dập bấy giờ ngang ngạnh
Thúy hoang tưởng bấy giờ tĩnh lặng

Thúy hỏi tôi ai hình ai bóng
anh là Thúy hay tôi là Thúy
bây giờ tôi là thúy là sóng
anh có phải là Thúy ngày xưa
anh còn mang mấy hình với bóng
u uẩn, u uẩn, u uẩn
anh còn yêu người đẹp ngày xưa
lâu lâu một chút nhớ
rồi anh sẽ vỡ mộng thôi

tôi tưởng tượng mình ngồi
ở đầu đó trong mây
rơi trong tĩnh lặng
đá núi đang phôi.

Nỗi đau

Có nỗi đau con muốn thổ lộ với mẹ
để mẹ hiểu con rất yêu mẹ
nếu thiếu mẹ con sẽ cô đơn biết bao
trước cơn bão cuộc đời,
con quá yếu đuối không chống chọi nổi!

có nỗi đau anh muốn thổ lộ với em
để em hiểu viên ngọc tình yêu của anh
nếu thiếu em cây đời anh cần khô
trước cơn hạn trời đất

còn có nỗi đau số phận,
nỗi đau con người trong vực thăm
không phải riêng anh, riêng em và riêng mẹ
và anh im lặng

trong cuộc chiến đấu này không phải anh bất lực
nhưng anh thấy được kết cục
cây xanh im lặng.

Các tầng lớp nhân dân Thủ đô đi ủng hộ "Tuần lễ vàng" sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945. Ảnh tư liệu lịch sử.

Những chuyến hàng chờ đợi tình yêu thương của nhân dân Thanh Hóa dành cho Thành phố Hồ Chí Minh. Ảnh: <http://mattran.org.vn/>

PHÁT HUY TINH THẦN "TUẦN LỄ VÀNG"

Tinh thần "Tuần lễ vàng"

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 có một ý nghĩa trọng đại đối với dân tộc Việt Nam. Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận định: "Cách mạng Tháng Tám đã lật đổ nền quân chủ mấy mươi thế kỷ, đã đánh tan xiềng xích thực dân gần 100 năm, đã đưa chính quyền lại cho nhân dân, đã xây nền tảng cho nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, độc lập, tự do, hạnh phúc. Đó là một cuộc thay đổi cực kỳ to lớn trong lịch sử của nước ta. Cách mạng Tháng Tám thắng lợi đã làm cho chúng ta trở nên một bộ phận trong đại gia đình dân chủ thế giới"⁽¹⁾. Bởi vậy, đối với bản chất của Nhà nước ta, Người chỉ rõ: "Chính phủ ta là một Chính phủ làm đầy tớ của nhân dân, một lòng một dạ phục vụ nhân dân"⁽³⁾.

Tuy nhiên, Chính quyền cách mạng của ta lúc đó phải đối phó với muôn vàn khó khăn. Từ vĩ tuyến 16 trở ra Bắc, 20 vạn quân Tưởng kéo vào, theo chúng là bọn tay sai thuộc các tổ chức phản động, âm mưu cướp chính quyền mà nhân dân ta đã giành được. Từ vĩ tuyến 16 trở vào Nam, hơn 1 vạn quân Anh kéo vào, dọn đường cho thực dân Pháp trở lại xâm lược nước ta. Ngoài ra, trên cả nước còn hơn 6 vạn quân Nhật đang chờ giải giáp. Bọn phản động trong nước ngóc đầu dậy, làm tay sai cho Pháp, chống phá cách mạng. Chính quyền cách mạng còn non trẻ; lực lượng vũ trang còn yếu. Nạn đói vẫn chưa khắc phục. Hàng hóa khan hiếm, đời sống nhân dân gặp nhiều khó khăn. Di sản văn hóa lạc hậu của chế độ cũ rất nặng nề, hơn 90% dân số mù chữ, tệ nạn xã hội còn phổ biến. Ngân sách Nhà nước trống rỗng... Tinh thần này đối với Nhà nước cách mạng non trẻ của ta và nền độc lập mới giành lại của nước ta như "ngàn cân treo sợi tóc".

Để giải quyết tình thế khó khăn này, Đảng và

Đúng như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đúc kết rằng: "Kinh nghiệm trong nước và các nước tỏ cho chúng ta biết: có lực lượng dân chúng việc to tát mấy, khó khăn mấy làm cũng được. Không có, thì việc gì làm cũng không xong"⁽¹⁾.

Tổng cộng số tiền đã chuyển tới Quỹ vắc-xin phòng chống COVID-19 tính đến 17 giờ ngày 3/8/2021 là 8.451.000.000.000 Việt Nam đồng. Ảnh chụp màn hình trang <https://quyvaccinacovid19.gov.vn/>

Nhà nước ta đã dựa vào dân và khơi dậy được sức mạnh khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Ngày 4/9/1945, Bộ trưởng Bộ Nội vụ Võ Nguyên Giáp thay mặt Chính phủ lâm thời nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ký sắc lệnh số 04 thành lập "Quỹ Độc lập". Sắc lệnh nêu rõ: "Lập tại Hà Nội và các tỉnh trong cả nước một quỹ thu nhận các món tiền và đồ vật mà nhân dân sẵn lòng quyên giúp Chính phủ để ủng hộ nền độc lập của Quốc gia" và "Mọi việc quyên tiền và đồ vật và việc tổ chức sẽ đặt dưới quyền kiểm soát của Bộ Tài chính".

Trong khuôn khổ "Quỹ Độc lập", Chính phủ đã đề ra chương trình tổ chức "Tuần lễ vàng" từ ngày 17/9/1945 đến ngày 24/9/1945, kêu gọi sự ủng

hộ của nhân dân, nhất là tầng lớp thương nhân trong xã hội.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã gửi thư cho đồng bào toàn quốc nói rõ về việc này. Người viết: "Muốn củng cố nền tự do độc lập ấy, chúng ta cần sức hy sinh phấn đấu của toàn quốc đồng bào; nhưng chúng ta cũng rất cần sức quyên giúp của nhân dân, nhất là những nhà giàu có. Ý nghĩa "Tuần lễ vàng" là ở đó" (Báo "Cứu Quốc", số 45, ngày 17/9/1945).

Trong "Tuần lễ vàng" các tầng lớp nhân dân cả nước đã quyên góp được 370kg vàng và 20 triệu đồng Đông Dương. Theo

Ông Choi Joo Ho (phải), Tổng Giám đốc Tổ hợp Samsung Việt Nam trao tặng 10 tỷ đồng ủng hộ tỉnh Thái Nguyên trong công tác phòng, chống dịch COVID-19. Nguồn: news.samsung.com/vn.

TRONG CUỘC CHIẾN CHỐNG COVID-19

Nguyễn Văn Toàn

nhiều nhà nghiên cứu, giá vàng khi đó là 400 đồng/lượng thì số tiền 20 triệu đồng tương đương 50.000 lượng (khoảng 1.923 kg). Như vậy, "Tuần lễ vàng" tổng cộng thu được 2.293kg hoặc 59.618 lượng vàng.

Lượng tiền, vàng mà nhân dân cả nước ủng hộ cho "Quỹ Độc lập" tại "Tuần lễ vàng" là minh chứng cho sức mạnh khối đại đoàn kết toàn dân tộc, khơi dậy tinh thần yêu nước của mọi giai cấp, tầng lớp trong xã hội. Để từ đó, nền độc lập non trẻ của Nhà nước ta dần được giữ vững trước âm mưu phá hoại của giặc ngoại xâm.

Phát huy truyền thống

Theo Bộ Tài chính, từ nay đến cuối năm, theo kế hoạch Việt Nam sẽ cần 150 triệu liều vắc xin phòng ngừa bệnh dịch COVID-19 để tiêm cho 75 triệu dân. Nguồn lực cần để mua và bảo quản vắc xin là khoảng 25.200 tỉ đồng. Phát huy truyền thống yêu nước thương nòi, hiện nay, nhân dân ta đang chung sức chung lòng với Đảng và Nhà nước để chống lại dịch bệnh Covid. Tổng cộng số tiền đã chuyển tới Quỹ vắc-xin phòng chống COVID-19 tính đến 17 giờ ngày 03/8/2021 là 8.451.000.000.000 Việt Nam đồng.

Bộ Tài chính kỳ vọng Quỹ vắc-xin phòng chống COVID-19 sẽ tiếp nhận được 10.000 - 11.000 tỉ đồng, cùng với nguồn ngân sách nhà nước, để mua vắc xin tiêm cho toàn dân.

Bên cạnh đó, ngay khi Thành phố Hồ Chí Minh trở thành điểm nóng của dịch bệnh Covid, cả nước đã chung tay vì thành

phố mang tên Bác. Lực lượng tình nguyện viên, các y bác sĩ của các tỉnh thành đã đến với thành phố để tham gia phòng, chống dịch bệnh. Nhân dân cả nước cũng chung tay ủng hộ lương thực, thực phẩm cho nhân dân Thành phố. Tính đến hết ngày 28/7/2021, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh đã tiếp nhận 38,4 tỷ đồng tiền mặt và gần 300 nghìn tấn hàng hóa, nông sản, thực phẩm, đồ dùng thiết yếu từ khắp các tỉnh, thành trên cả nước.

Tính từ ngày 1/7/2021 đến ngày 28/7/2021, Ban Thường trực Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh - Ban Vận động Quỹ Phòng, chống dịch COVID-19 Thành phố Hồ Chí Minh đã kết nối và vận động gần 100 tổ chức, doanh nghiệp và cá nhân đăng ký tham gia ủng hộ nhiều loại vật tư, trang thiết bị y tế với hơn 6.034.158 sản phẩm trị giá hơn 1.370 tỷ đồng.

Tại tỉnh Thái Nguyên, chỉ sau gần 1 tháng hưởng ứng "lời hiệu triệu" huy động mọi nguồn lực cho chiến lược vắc xin phòng COVID-19 của Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính (tại Lễ ra mắt Quỹ vắc xin phòng chống COVID-19, được tổ chức tại Nhà hát Lớn Hà Nội tối 5/6), MTTQ tỉnh Thái Nguyên đã tiếp nhận được trên 50 tỷ đồng từ các đơn vị, doanh nghiệp, nhà hảo tâm ủng hộ cho công tác phòng chống dịch.

Thật xúc động khi cụ Nguyễn Văn Cúc, 88 tuổi ở xóm Hưng Thái, xã Hóa Thượng (Đồng Hỷ) là người đầu tiên trên địa bàn huyện Đồng Hỷ ủng hộ bằng tiền mặt sau khi Thủ tướng Chính phủ phát động với số tiền ủng hộ là 5 triệu đồng. Em Lương Văn Quỳnh, xóm Sơn Cầm, xã Sơn Cầm (TP. Thái Nguyên), học sinh lớp 10A10, Trường THPT Lương Ngọc Quyến (TP. Thái Nguyên) đã ủng hộ toàn bộ số tiền (10,2 triệu đồng) là tiền tiết kiệm và tiền mừng

tuổi của mình tích góp trong con lợn đất cho Quỹ vắc xin phòng, chống COVID-19; anh Nguyễn Ngọc Tân, tổ 2, phường Trưng Vương ủng hộ 20 triệu đồng; Công ty Cổ phần TNHH BOT Thái Nguyên - Chợ Mới 15,5 triệu đồng; Công ty Cổ phần Đầu tư quốc tế Thagaco (huyện Đại Từ) 100 triệu đồng; Tổ hợp Samsung Việt Nam trao tặng 10 tỷ đồng;...

Chiều ngày 29/7/2021, Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc đã có chuyến thị sát công tác phòng, chống dịch bệnh; thăm hỏi, chia sẻ, tặng quà và động viên Đảng bộ, chính quyền, nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh vững tin, khắc phục khó khăn, chiến thắng đại dịch.

Cũng ngày 29/7/2021, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã kêu gọi toàn Đảng, toàn dân và toàn quân "đã cố gắng càng cố gắng hơn nữa; đã đoàn kết càng đoàn kết hơn nữa; đã quyết tâm càng quyết tâm cao hơn nữa" để đẩy lùi đại dịch COVID-19.

"Tôi tin tưởng sâu sắc rằng, cả nước góp sức, toàn Đảng, toàn dân đồng lòng, thống nhất ý chí và hành động, cùng với sự giúp đỡ chí tình của đồng bào ta ở nước ngoài và bạn bè quốc tế, nhất định chúng ta sẽ chiến thắng đại dịch COVID-19 và phải chiến thắng cho bằng được, góp phần xứng đáng vào sự nỗ lực chung của toàn nhân loại vì một thế giới an toàn, lành mạnh, hòa bình, hữu nghị, hợp tác và thịnh vượng, xứng đáng với truyền thống anh hùng vẻ vang của Đất nước ta, Dân tộc ta!" - Lời Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng.

(1) Hồ Chí Minh: Toàn tập, tập 5, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 335.

(2) Hồ Chí Minh: Toàn tập, tập 6, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2002, tr. 160.

(3) Hồ Chí Minh: Toàn tập, tập 12, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, tr. 188.

Khi trên địa bàn xã Tân Khánh, huyện Phú Bình xuất hiện chùm ca bệnh với 7 trường hợp dương tính với SARS-CoV-2 đã khiến cho chuỗi ngày bình yên ở Thái Nguyên bị đe dọa. Với phương châm “thần tốc, quyết liệt, truy vết nhanh, cách ly kịp thời, xét nghiệm rộng”, huyện Phú Bình nói riêng và tỉnh Thái Nguyên nói chung đang nỗ lực, chạy đua với thời gian triển khai các biện pháp cấp bách nhằm ngăn chặn dịch lây lan ra cộng đồng.

“Thần tốc, quyết liệt” ứng phó với chùm ca bệnh ở Tân Khánh

Ngay sau khi phát hiện ca bệnh đầu tiên và tiếp đó là 5 ca bệnh là F1 của ca bệnh đầu tiên, rất nhiều cuộc họp chỉ đạo chống dịch đã được diễn ra ngay trong đêm. Các cuộc xét nghiệm, truy vết, khoanh vùng, khử khuẩn cũng được thực hiện ngày đêm... Bám sát các hoạt động chỉ đạo của huyện Phú Bình trong những ngày gần đây, chúng tôi nhận thấy, các phương án phòng, chống liên tục được huyện điều chỉnh cho thấy tính chất phức tạp của đợt dịch lần này. Cụ thể, sáng ngày 27/7, ngay sau khi phát hiện bệnh nhân là chị V.K.N, thường trú tại tỉnh Hậu Giang, đến xóm La Muối, xã Tân Khánh (Phú Bình) từ nhiều ngày trước được xác định dương tính với SARS-CoV-2, dưới sự chỉ đạo của tỉnh, huyện Phú Bình đã lập tức khoanh vùng, lập 9 chốt kiểm soát phong tỏa chặt chẽ 2 xóm La Muối và La Tú; phun thuốc khử khuẩn địa bàn 2 xóm trên; tập trung truy vết các trường hợp liên quan đến F0; triển khai xét nghiệm SARS-CoV-2 cho tất cả người dân ở 2 xóm; thống kê chi tiết số lượng công nhân trên địa bàn 2 xóm. Đêm cùng ngày, phương án thực hiện cách ly xã hội theo Chỉ thị 16 của Thủ tướng Chính phủ được áp dụng trên địa bàn toàn xã Tân Khánh.

Một ngày sau, trên địa bàn xã tiếp tục phát hiện thêm 5 trường hợp là F1 của bệnh nhân V.K.N có kết quả dương tính với SARS-CoV-2. Ban Chỉ đạo phòng, chống dịch COVID-19 huyện ra quyết định áp dụng cách ly xã hội theo nguyên tắc của Chỉ thị 16 thêm 3 xóm của xã Tân Kim, gồm: Quyết Tiến, La Đạo và La Đuốc (giáp ranh với xã Tân Khánh). Xã Tân Kim cũng thành lập 4 chốt kiểm soát tại 3 xóm nằm trong diện giãn cách. Toàn bộ người dân các xóm nằm trong vùng phong tỏa được xét nghiệm SARS-CoV-2. Cũng liên quan đến ca bệnh của xã Tân Khánh, từ 12 giờ ngày 28/7, huyện Đồng Hỷ cũng đã chính thức cách ly xã hội theo Chỉ thị 16 đối với xóm Bảo Nang và một số hộ dân của xóm Tân Thành (trên trục đường 269C), thuộc xã Tân Lợi. Thiết lập các chốt kiểm soát, đồng thời kiểm soát chặt chẽ các khu vực, địa bàn phong tỏa. 6 hộ dân tại tổ 13, phường Túc Duyên T.P Thái Nguyên cũng được UBND thành phố ra quyết định phong tỏa tạm thời vì đây là khu vực có 1 trường hợp là F1 liên quan đến ca bệnh V.K.N. Lực lượng chức năng của T.P. Thái Nguyên đã phun khử khuẩn nhà của gia đình trường hợp F1 và các hộ dân xung quanh, đồng thời lập 3 chốt phong tỏa các hộ gia đình có trường hợp F2. Đêm 28/7, UBND huyện Phú Bình tiếp tục ban hành Quyết định phong tỏa và thực hiện cách ly xã hội theo Chỉ thị 16 đối với xóm Náng, xã Nhả Lộng bắt đầu từ 00 giờ ngày 29/7. Qua truy vết, đây là địa phương có 3 trường hợp F1 tiếp xúc gần với bệnh nhân mắc COVID-19 tại xóm La Muối, xã Tân Khánh.

Cho đến chiều 1/8, huyện Phú Bình ghi nhận bệnh nhân thứ 8 liên quan đến chùm ca bệnh này đều ở xóm La Muối, xóm Hải Minh được bổ sung vào

Khi chuỗi ngày bình bị đe dọa

Sa Mộc

Kết thúc tháng 7/2021, thế giới đã ghi nhận 197.912.842 người nhiễm, 4.222.242 người tử vong vì COVID-19. Còn tại nước ta, chỉ tính từ 27/4 đến 03/8, Bộ Y tế đã công bố có 165.339 ca nhiễm, 1.881 trường hợp đã tử vong. Những con số đó cho thấy mức độ nghiêm trọng và tốc độ lây lan đến “chóng mặt” của đại dịch COVID-19 trong lần thứ 4 bùng phát trở lại này.

danh sách cách ly xã hội của xã Tân Kim.

Ông Dương Ngọc Tuyên, Bí thư Đảng ủy xã Tân Khánh thông tin: Kể từ thời điểm phát hiện ca bệnh đầu tiên trên địa bàn xã, toàn bộ cán bộ, công nhân viên chức xã được yêu cầu ở lại trụ sở UBND để thực hiện công tác chống dịch và để kịp thời ứng phó khi có các tình huống phát sinh. Xã đã được Quân khu 1 phun khử trùng tiêu độc khoảng 70ha diện tích đất có nhà ở, công trình trụ sở, đất giao thông trên địa bàn.

Liên tiếp dự các cuộc họp nhanh tiếp thu chỉ đạo của tỉnh và chủ trì các cuộc họp tại huyện, Chủ tịch UBND huyện Phú Bình, ông Dương Văn Hưng cho biết: Để sẵn sàng ứng phó với mọi tình huống, hiện

nay, cùng với việc kích hoạt 5 khu cách ly tập trung của huyện với sức chứa trên 1.000 trường hợp, chúng tôi yêu cầu các xã, thị trấn tiếp tục rà soát để thành lập thêm mỗi xã, thị trấn từ 1-2 khu cách ly tập trung, quy mô từ 30-50 giường/khu; đồng thời yêu cầu các địa phương kiện toàn lại các tổ phòng, chống dịch COVID-19 cộng đồng. Cùng với đó, theo tinh thần chỉ đạo của tỉnh, chiều 28/7, Chủ tịch UBND huyện Phú Bình đã ra Quyết định tạm đình chỉ công tác trong thời gian 15 ngày đối với ông Nguyễn Anh Võ, Chủ tịch UBND xã Tân Khánh để kiểm điểm, xử lý trách nhiệm của người đứng đầu trong việc để xảy

h yên

ra ca lây nhiễm COVID-19 trong cộng đồng trên địa bàn xã.

Theo chân Ban Chỉ đạo kiểm tra, khảo sát tại vùng phong tỏa, hầu hết người dân đều chấp hành tốt quy định của Chỉ thị 16. Các gia đình đều cửa đóng, then cài đảm bảo việc cách ly giữa gia đình với gia đình. Do được tuyên truyền thường xuyên, kịp thời nên nhìn chung tâm lý người dân khá ổn định.

Bà Nguyễn Thị Vượng, xóm La Tú, xã Tân Khánh chia sẻ: Ban đầu khi biết thông tin xóm giáp ranh có ca F0, chúng tôi cũng rất lo sợ, nhưng sau đó có xe tuyên truyền lưu động, người dân chúng tôi được làm xét nghiệm nên cũng yên tâm dần. Tôi dặn các con, cháu thực hiện tốt việc ở trong nhà và tin tưởng vào cách chống dịch của chính quyền.

Tuy nhiên, cũng có những khó khăn phát sinh. Đối với xã Tân Khánh, hay một phần của xã Tân Kim nằm trong vùng phong tỏa, việc đảm bảo đồ ăn, thức uống cho người dân không phải là vấn đề, bởi đa phần các hộ đều có thể tự cung, tự cấp. Nhưng, việc duy trì hoạt động sản xuất, chăn nuôi của người dân lại đang gặp rất nhiều khó khăn. Đây là vùng chăn nuôi trọng điểm của huyện. Với tổng đàn gia cầm trên 500.000 con, đàn lợn trên 7.000 con, nhu cầu về lượng thức ăn chăn nuôi của người dân trên địa bàn xã Tân Khánh cần khoảng 60 tấn/ngày. Vậy nhưng, trong những ngày đầu thực hiện cách ly xã hội, các đơn vị cung ứng thức ăn chăn nuôi đã không thể vận chuyển hàng vào vùng phong tỏa.

Trước nhu cầu cấp thiết đó, huyện Phú Bình đã chỉ đạo địa phương có giải pháp tháo gỡ khó khăn trước mắt cho bà con bằng cách cho phép các đơn vị cung ứng thức ăn chăn nuôi từ những vùng không có dịch vận chuyển đến các chốt kiểm soát dịch COVID-19 trên địa bàn xã. Sau đó, xã bố trí phương tiện và cử lực lượng hỗ trợ đưa thức ăn chăn nuôi đến từng hộ gia đình và phải đảm bảo tuyệt đối an toàn trong phòng, chống dịch. Tuy nhiên, do nhu cầu của người dân quá lớn, phương tiện của xã có hạn nên lượng thức ăn chăn nuôi đưa vào vùng phong tỏa vẫn chưa đáp ứng đủ nhu cầu. Hiện, xã đang tiếp tục bố trí thêm phương tiện, lực lượng để hỗ trợ

đưa thức ăn chăn nuôi vào vùng phong tỏa, đảm bảo đáp ứng đủ nhu cầu cho các hộ trong những sắp ngày tới.

Nhu cầu về thức ăn chăn nuôi tạm thời được tháo gỡ nhưng tại đây, khoảng 400 tấn gia súc, gia cầm đã đến thời kỳ xuất chuồng. Không được phép đưa ra ngoài tiêu thụ, thiệt hại về kinh tế cho người nông dân là không nhỏ. Liên hệ với lãnh đạo xã Tân Khánh, chúng tôi được biết, hiện xã đang xin ý kiến chỉ đạo của huyện và của tỉnh để tháo gỡ khó khăn này.

Bà Dương Thị Luận, xóm Cỏ, xã Tân Khánh lo lắng: Gà, vịt đã đến ngày xuất chuồng, có nuôi thêm chúng cũng gần như không tăng trọng lượng. Trong khi đó, mỗi ngày, đàn gà, vịt 2.500 con của gia đình tôi ăn hết 15 bao cám, chi phí thức ăn phát sinh khoảng 4,1 triệu đồng/ngày. Nếu tình trạng này kéo dài thêm 2 tuần nữa thì tiền bán gà, vịt của gia đình tôi không đủ để trả tiền cám cho đại lý.

Toàn tỉnh "căng mình" ngăn chặn dịch

Trước nguy cơ chỉ một chút lơ là, chủ quan, dịch bệnh có thể xâm nhập vào địa bàn bất cứ khi nào, phá vỡ những thành quả trong công tác phòng, chống dịch của tỉnh trước đó, trong thời gian qua, UBND tỉnh đã ban hành nhiều văn bản quan trọng chỉ đạo công tác phòng, chống dịch COVID-19. Sáng 28/7, Đồng chí Trịnh Việt Hùng, Ủy viên Dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Phó Bí thư Tỉnh ủy, Chủ tịch UBND tỉnh chủ trì cuộc họp khẩn với một số thành viên BCD phòng, chống dịch của tỉnh và lãnh đạo UBND huyện Phú Bình để triển khai các biện pháp cấp bách nhằm nhanh chóng dập ổ dịch tại xã Tân Khánh, huyện Phú Bình. Trong ngày 28/7, Sở Y tế và các ngành, địa phương căn cứ chỉ đạo của UBND tỉnh đều có văn bản chỉ đạo và triển khai các hoạt động phòng, chống dịch thuộc lĩnh vực ngành, địa phương quản lý, phụ trách.

Cùng với đó, việc xét nghiệm sàng lọc và phát hiện sớm các trường hợp nghi nhiễm được tiến hành ở các khu nhà trọ cho người lao động, sinh viên, nhất là thành phố Thái Nguyên, thành phố Sông Công, TX. Phố Yên, huyện Phú Bình; các cụm dân cư có người liên quan đến các ca bệnh COVID-19 mới phát hiện tại tỉnh.

Hơn lúc nào hết, các địa phương trên toàn tỉnh, nhất là những địa bàn giáp ranh với vùng có dịch đang "căng mình" siết chặt công tác kiểm soát người ra vào tỉnh. Ngay cả việc đi lại của người dân giữa các địa phương có nguy cơ cao cũng được nâng mức cảnh giác. Tại nhiều chốt kiểm soát liên ngành phòng, chống dịch Covid, mặc dù thời tiết oi nóng, song việc đo thân nhiệt, hướng dẫn khai báo y tế, kiểm tra phiếu xét nghiệm COVID-19, chứng minh thư nhân dân và các giấy tờ liên quan theo quy định của những người lưu thông qua chốt vẫn được các lực lượng làm việc tại chốt nghiêm túc thực hiện không bỏ qua bất kỳ một trường hợp nào với bất cứ lý do gì. Do không đảm bảo các điều kiện vào tỉnh theo quy định, nhiều người dân buộc phải quay đầu xe.

Cùng với đó, Ban Quản lý các KCN tỉnh đã phối hợp với các đơn vị có liên quan khẩn trương lập các chốt đóng, chặn các lối ra vào khu công nghiệp Điềm Thụy. Theo đó, UBND TX. Phố Yên tiến hành thành lập chốt kiểm soát, chống dịch bệnh COVID-19 tại cổng Tây Nam KCN - Khu A (phía đường gom); UBND huyện Phú Bình thành lập chốt kiểm soát, chống

dịch bệnh COVID-19 tại cổng chính KCN - Khu A (hướng Bắc giáp đường ĐT.266) nhằm kiểm soát chặt chẽ người và phương tiện ra vào KCN. Tất cả các phương tiện của các công ty, nhà máy có hoạt động tại KCN đều phải đăng ký và logo nhận diện mới được đi qua chốt.

Bắt đầu từ ngày 29/7, TX. Phố Yên đã cho toàn bộ chợ trên địa bàn của xã, phường giáp ranh với huyện Phú Bình tạm dừng hoạt động để phòng, tránh dịch. Còn các chợ không giáp ranh trực tiếp với huyện Phú Bình, TX. thực hiện phát phiếu đi chợ cho công dân. Một tuần, mỗi gia đình sẽ có 3 phiếu vào chợ. Đồng thời, lập 17 chốt kiểm dịch tại 7 chợ trên địa bàn các xã, phường, gồm: Trung Thành, Đông Cao, Phúc Thuận, Thành Công, Vạn Phái, Phúc Tân và Ba Hàng. Các chốt kiểm dịch trong chợ được bố trí lực lượng dân quân, công an viên, trưởng xóm/tổ trưởng tổ dân phố... thực hiện nhiệm vụ đo thân nhiệt, tuyên truyền nhắc nhở người dân thực hiện đeo khẩu trang và chấp hành các biện pháp phòng dịch khác theo khuyến cáo của Bộ Y tế... khi ra vào chợ.

Việc phải có phiếu và đảm bảo các yêu cầu phòng, chống dịch mới được vào chợ dù có bất tiện hơn thông thường nhưng đa số người dân đều tỏ ra đồng tình và nghiêm túc thực hiện. Cũng với tinh thần này, đến nay, UBND huyện Phú Bình cũng đã cho dừng hoạt động của 7/13 chợ trên địa bàn huyện.

Trước việc xuất hiện các ca dương tính với SARS-CoV-2 tại xã Tân Khánh, huyện Phú Bình, các địa phương trên địa bàn tỉnh đã nâng cấp độ phòng, chống dịch, trong đó có việc tăng cường hoạt động của các tổ tự quản phòng, chống dịch tại cộng đồng... Toàn tỉnh hiện có 2.336 tổ COVID-19 cộng đồng/2.336 xóm, tổ dân phố (đạt 100% số, xóm tổ dân phố) và 178 tổ cơ động phòng, chống dịch Covid tại 178 xã, phường, thị trấn với trên 15 nghìn thành viên. Thành viên của mỗi tổ COVID-19 cộng đồng là trưởng thôn, tổ trưởng tổ dân phố, phó trưởng thôn, phó tổ trưởng tổ dân phố; công an viên và dân phòng; thôn đội trưởng và dân quân; y tế thôn bản; đại diện một số đoàn thể...

Những diễn biến của dịch bệnh hiện nay là rất khó lường, có thể trên địa bàn sẽ còn ghi nhận những ca bệnh mới. Nên, bên cạnh sự quyết liệt của các cấp, ngành, yếu tố quan trọng hơn hết quyết định thành bại của công tác phòng, chống dịch vẫn là ý thức của người dân. Bởi vậy, sự tuân thủ tuyệt đối những khuyến cáo của ngành y tế, trở thành nhân tố tích cực trong giám sát ổ cộng đồng của mỗi người dân sẽ có ý nghĩa to lớn trong việc phòng, chống và đẩy lùi đại dịch này. Bên cạnh đó, người dân ở các vùng phong tỏa, cách ly cũng đang rất mong ngành chức năng liên quan sớm có thêm những giải pháp kịp thời hỗ trợ người dân duy trì và ổn định hoạt động sản xuất.

Chú thích ảnh:

Một người dân xã Tân Khánh chưa kịp trở về nhà khi xã có quyết định cách ly theo Chỉ thị 16 (Ảnh 1).

Xe chuyên dụng của Quân khu 1 phun khử khuẩn trong khu vực phong tỏa (Ảnh 2).

Lực lượng chốt chặn tại các khu vực phong tỏa kiên quyết không cho người và phương tiện ra, vào khu vực phong tỏa, cách ly (Ảnh 3).

Lực lượng y tế lấy mẫu xét nghiệm cho người dân xóm La Muối, xã Tân Khánh (Ảnh 4).

Chuyến thực tế sáng tác của Chi hội Văn xuôi tại Hà Giang (2019) đã mang lại nhiều cảm hứng sáng tạo cho hội viên

Nơi cho t

Trần Chí

Tháng 10 năm 2020, nhà văn Hồ Thủy Giang gặp tôi trao đổi: "Tháng 5 năm 2021, Bộ Công an sẽ sơ kết giải "Cây bút vàng", đề tài "Vi an ninh tổ quốc và bình yên cuộc sống". Mình dự định Chi hội Văn xuôi sẽ xây dựng một tập bút ký tham gia dự thi. Là người nhiều năm công tác trong ngành Công an, chín tham gia và hỗ trợ nhé!"

Mặc dù tôi đã "treo bút" mấy năm trời vì lý do sức khỏe, nhưng khi nghe nhà văn Hồ Thủy Giang - một người anh, một người thầy văn chương của nhiều cây bút ở Thái Nguyên đặt vấn đề, tôi hào hứng nhận lời. Hơn nữa, tôi biết anh lâu nay rất trăn trở với đề tài này, về một ngành nhiều vất vả, hy sinh, nhưng lại ít được đề cập trên văn đàn địa phương.

Tập bút ký nhiều "sóng gió"

Ý tưởng ra tập sách về lực lượng công an tỉnh được Chi hội trưởng Chi hội Văn xuôi Phan Thái triển khai tại cuộc họp tổng kết năm của Chi hội. Trên trang Facebook của nhóm, mọi người hào hứng bàn luận, đăng ký viết bài. Người là nhà báo chuyên nghiệp, người về hưu lâu năm, người bấy nay chỉ viết truyện ngắn, tiểu thuyết... cũng đề nghị được "thử sức" với thể loại ký. Không khí hào hứng đến nỗi "lan" sang cả Chi hội Thơ, cuốn theo 3 hội viên của Chi hội Thơ vào guồng viết văn xuôi.

Cuối tháng 12 năm 2020, cầm công văn và giấy giới thiệu của Nhà xuất bản Công an nhân dân trong tay, tôi đưa Chi hội trưởng Phan Thái và nhà văn Hồ Thủy Giang đến Công an tỉnh để đặt vấn đề. Một tuần sau, trung tá Nguyễn Thanh Hải - Phó trưởng phòng Công tác Đảng - Công tác chính trị báo tin: "Giám đốc Công an tỉnh đồng ý, giao cho đơn vị cháu tập hợp các tập thể, cá nhân và các vụ án điển hình để cung cấp, khi nào cấp trên duyệt xong sẽ chuyển cho Chi hội!". Nhà văn Hồ Thủy Giang và Phan Thái phấn khởi lắm, hai anh dự tính: Khi Công an tỉnh có danh sách sang thì sẽ họp các tác giả, giao đề tài để mỗi người chủ động thu thập tư liệu, viết bài, khoảng cuối tháng 3 năm 2021 ta "thu quân", căn chỉnh bản thảo và gửi dự thi.

Thế nhưng, chúng tôi chờ mãi vẫn chưa nhận được thông tin từ phía Công an tỉnh. Sốt ruột, tôi điện cho Hải thì được trả lời: "Chú thông cảm, đơn vị

đang rất bận, khi nào được cháu sẽ liên lạc!". Là người trong ngành, tôi biết thời điểm này đang là cao điểm của ngành công an. Ngoài việc thường niên như tổng kết năm cũ, triển khai nhiệm vụ năm mới, bảo vệ Tết, còn nhiệm vụ quan trọng nữa là bảo vệ Đại hội Đảng toàn quốc... nên đề nghị của Chi hội bị chậm hồi đáp cũng là điều nên thông cảm.

Đến 25/2/2021, danh sách các gương tập thể, cá nhân điển hình đã được Giám đốc Công an duyệt, đơn vị cử đại úy Đào Danh Quốc, Đội trưởng đội Thi đua - Tuyên truyền tới dự cuộc họp triển khai, phối hợp giúp các nhà văn tiếp cận để có được nguồn tư liệu nhanh nhất.

Không khí buổi chọn, nhận đề tài thật sôi nổi. Ai nấy hào hứng muốn tương ra "đứa con" của mình. Chắc hẳn phải vạm vỡ, đẹp đẽ lắm. Bởi đề tài bên Công an đưa sang rất hấp dẫn: Triệt phá chuyển án 200 bánh heroin, phá ổ đánh bạc hàng trăm người, vụ án buôn bán vũ khí... Về cá nhân cũng vậy, đều là những điển hình tiên tiến, văn - võ song toàn. Hào hứng nhưng không khỏi bồn chồn, lo lắng. Đề tài hấp dẫn vậy, nhưng viết thế nào cho hay, cho nhanh. Trong khi đó, thể ký văn học nhiều người chưa một lần viết.

Buổi phân đề tài biến thành buổi bồi dưỡng chuyên môn cấp tốc. Đặc trưng của ký văn học là gì? Nó khác ký báo chí, khác truyện ký như thế nào? Nhà văn Hồ Thủy Giang gửi ngay một số bài ký văn học "mẫu" vào email cho mọi người tham khảo. Rồi

mọi người rôm rả ới hện nhau đi đơn vị này, gặp nhân vật kia, hôm nay ai đi chỗ nào, ai có điều kiện thì đi cùng để học nhau cách khai thác tư liệu. Cứ đi, viết được gì thì viết, nếu không cũng là dịp để tích lũy vốn sống.

Tôi cũng bị "cuốn" vào "con lốc" say mê ấy lúc nào không biết. Ban ngày tôi đi gặp gỡ nhân vật, viết đầy sổ tay, ban đêm tôi đọc tác phẩm của các "cây đa cây đề" để tìm ra hướng riêng cho mình. Thấy tôi hốc hác, gầy đi trông thấy, vợ tôi nhắc nhở: "Ông thức đêm thức hôm nhiều thế là ốm đấy?". Tôi trả lời: "Minh là người trong ngành, lại là người mách lối, đưa đường, không viết thì còn ra cái gì?". Bà ấy giao hẹn: "Thế thì chỉ viết một bài này thôi nhé!". Tôi ậm ừ cho qua chuyện.

Mọi việc tưởng đã suôn sẻ thì tôi nhận điện thoại của nhà văn Phan Thái gọi tới: "Anh sang ngay chỗ bác Giang, anh em mình bàn một chút về tập bút ký nhé!".

Có việc gì thế nhỉ? Tôi phân vân tự hỏi. Tập bút ký đã triển khai được một tuần. Việc phân công đã rõ ràng, lại có sự giúp đỡ của phòng chính trị thì còn có chuyện gì nữa?

Thoảng thấy tôi tới cửa, anh Giang lên tiếng, ý chừng sốt ruột lắm: "Chín đến rồi!". Tôi hồi hộp ngồi xuống ghế. Anh Giang đưa chén nước mời, rồi vào việc ngay:

- Tình hình gay lắm. Anh em phân ánh

tôi thêm tình yêu...

không tiếp cận được tư liệu, hoặc lấy được rất ít do phía Công an “không cởi mở”. Đã có người nản chí, định bỏ cuộc, trong khi chỉ còn hơn chục ngày nữa là phải “thu bài”.

Lòng tôi rối như tơ vò. Tôi hiểu văn nghệ sĩ thường “mong manh” về cảm xúc và dễ “tự ái”, dễ thoái lui, trong khi ngành Công an quy định nghiêm về kỷ luật phát ngôn và nguyên tắc giữ bí mật, chưa kể nhiều thay đổi nhân sự trước kỳ Đại hội Đảng... Ngay như tôi cũng không tiếp cận được hồ sơ, dù đó là các vụ việc đã xong từ nhiều năm trước.

- Hay là thế này - ta chuyển hướng sang viết về những cán bộ công an hưu trí? Chính thứ liên hệ xem, nghe nói toàn là lãnh đạo và cán bộ trung cao cấp, chắc có nhiều nhân vật viết được - Anh Hồ Thủy Giang bàn.

Nghĩ đến việc thay phương án, tôi thấy cũng không dễ, bởi hầu hết anh em công an sau khi về nghỉ đều ngại nói về mình. Dù vậy, tôi vẫn nhận lời để anh yên tâm.

Thành quả ấn tượng

Thật may, sau thời điểm ấy, các tác giả liên tục báo tin về, đã tiếp cận được thông tin, gặp gỡ được nhân vật. Hóa ra, khi đã qua các bước thủ tục thì lãnh đạo cũng như các phòng, đội của Công an tỉnh đều rất nhiệt tình. Cảm hứng trở lại, mọi người “đóng cửa” mê mải viết.

Dù không phải chuyển hướng tiếp cận,

nhưng ý tưởng của nhà văn Hồ Thủy Giang đã gợi ý cho tôi viết về đại tá Lê Cường - Chủ nhiệm Câu lạc bộ Công an hưu trí, một người xuất sắc khi đương chức và cả lúc về hưu. Mấy chục năm cùng công tác trong ngành công an nhưng tôi vẫn hút vào câu chuyện của anh. Nhờ hiểu nhân vật và có nguồn tư liệu tốt, chỉ sau năm ngày tôi đã viết được một bài ký chân dung khá tâm đắc.

Ngày 7/3, Chi hội trưởng Phan Thái đề nghị ai viết bài xong thì gửi về để biên tập, đồng thời đăng bài anh viết về Công an thành phố, như một lời thúc giục ngầm. 3 ngày sau, nhà văn Hồ Thủy Giang tuyên bố mở hộp thư nhận tác phẩm. Ngày 24/3, Chi hội trưởng Phan Thái thông báo đã nhận được 16 bài của 15 tác giả. Ngày 26/3, tập bút ký có tên “Mặt lệnh màu của lửa”, gồm 18 bài của 17 tác giả đã được chuyển về Nhà xuất bản Công an nhân dân. Trong đó, tôi tham gia một bài có tên “**Thanh bảo kiếm của công an...**”. Tôi thở phào nhẹ nhõm. Quá trình viết cuốn sách trong gần 30 ngày của Chi hội cũng gay cấn và hồi hộp không kém gì một cuộc “đánh án” của ngành Công an.

Thấy thời gian quy định của Ban Tổ chức Cuộc thi “Cây bút vàng” chưa hết, tôi tiếp tục viết bài về phòng Cảnh sát điều tra tội phạm về ma túy, gửi dự thi theo hình thức cá nhân. Nhà văn Minh Hằng đọc bài, nói với tôi: “Với thể mạnh là người trong ngành, anh nên viết một tập sách khoảng 10 đến 15 bài kiểu thế này, Nxb. Công an nhân dân họ in ấn thật hoành tráng anh à!”. Được lời động viên như vậy, tôi

cảm thấy thật hạnh phúc.

Tình yêu và niềm đam mê văn chương trở lại

Vậy là Chi hội Văn xuôi đã hoàn thành một việc lớn. Tôi thực sự vui và hạnh phúc. Không chỉ bởi tôi hoàn thành nhiệm vụ “cầu nối” giữa các nhà văn với lực lượng Công an, cũng không hẳn vì tôi đã viết được 2 bài ký, mà tôi vui và hạnh phúc hơn cả vì thấy tình yêu với văn chương lại trở về.

Nhà văn Hồ Thủy Giang và anh em Chi hội Văn xuôi, nơi tôi mới gia nhập nhưng cảm thấy gần gũi, gần gũi như người trong nhà. Từ ngày vào Hội, tôi đã học tập và trưởng thành rất nhiều qua các chương trình đào tạo và bồi dưỡng thực tế, đặc biệt anh chị em trong Chi hội giúp đỡ rất tận tình từ khi chấp chứng tham gia sáng tác văn học.

Cả đời tôi gần gũi với nghề viết báo, đến khi chuyển sang viết văn, câu chữ cứ bó chặt, khô cứng và thói quen bám theo sự kiện không thoát ra được. Bắt được “huyết” của tôi, Thư ký tòa soạn Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên đã chân tình khuyên: “Theo em, anh nên tập trung viết ký và tản văn. Nhiều người viết chuyên về mảng này vẫn thành công!”. Nhưng tôi không chịu, tôi muốn viết truyện ngắn, vì nghĩ viết ký vẫn phải đi các nơi thu thập tài liệu, mà tôi thì rất ngại phải gặp gỡ xin xỏ. Những ngày đầu về nghỉ chế độ, tôi lao vào nghiên cứu để sáng tác truyện ngắn, nhưng vì thiếu kỹ năng, cộng với vốn ngôn ngữ văn học nghèo nàn, tôi đã thất bại. Cùng lúc đó, sức khỏe suy sụp, vợ con ngăn cản, tôi đành phải dừng viết. Không viết được, tôi dăm ra ngại đến cơ quan Hội gặp gỡ người này người kia. Thậm chí, có lúc tôi đã nghĩ: “Có lẽ mình xin ra khỏi Hội cho đỡ phiền toái mọi người!”. Nhưng các anh chị trong Chi hội vẫn thường xuyên giữ liên lạc, thông tin và động viên tôi nên tham dự các hoạt động của Hội và Chi hội. Bởi vậy, 3 năm gần đây sức khỏe khá lên, tôi trở lại tham gia các hoạt động của Hội và đi thực tế sáng tác với Chi hội. Những chuyến đi xa, đôi ngày giúp tôi hiểu và gần gũi với anh em; học tập được tinh thần và phong cách làm việc của họ. Tôi thật sự cảm phục các bác bảy, tám mươi tuổi vẫn miệt mài “đèn sách”, thường xuyên có tác phẩm được đăng báo và xuất bản những tập truyện ngắn, tiểu thuyết như Hồ Thủy Giang, Phạm Đức, Đỗ Dũng, v.v.. Đặc biệt nhà văn Phan Thái năm nào cũng cho ra đời một, hai tập truyện và tiểu thuyết, chưa kể hàng chục tác phẩm đăng các báo từ Bắc chí Nam.

Và với cuốn sách lần này, tôi cảm nhận ở đó không chỉ là tình yêu văn chương mà còn là sự đồng lòng, sẻ chia, nâng đỡ nhau rất vô tư, chân tình của các thành viên trong Chi hội. Cũng từ đó, mong muốn được gắn kết với tập thể ấy, với Hội Văn học nghệ thuật tỉnh nhà và những dự định sáng tác mới lại trở về âm ỉ trong tôi.

Tham quan Nhà tù Sơn La (2020)

VÀI NÉT VỀ TÁC GIẢ:

Triều La Vỹ sinh năm 1974, tên thật là Nguyễn Văn Thành, hiện là bác sĩ, sống và làm việc tại Bình Định. Anh là hội viên Hội Nhà văn Việt Nam. Đã xuất bản 3 tập thơ, 1 tập truyện ngắn, nhận được nhiều giải

thưởng văn học của trung ương và địa phương, đặc biệt là Giải Ba trong Cuộc thi truyện ngắn Lửa Mới của Tạp chí Văn nghệ Quân đội (2017 - 2019), với hai truyện ngắn *Mạc trà* và *Bóng rờng*.

MẠC TRÀ

Tác giả: Nhà văn Triều La Vỹ

1. Tôi bung khay trà đứng ngập ngừng hồi lâu trước cửa phòng Nhân Quốc công Mạc Đăng Dung. Từ ngày Mị vào cung hầu vua, Nhân Quốc công như người mất hồn, tính tình lúc mưa lúc nắng. Đạo trà tôi pha thế nào cũng bị ngài quở mắng té tát. Có hôm ngài bực dọc ném cả khay trà xuống nền gạch. Những chén trà vỡ đôi, đỏ như máu. Tôi kinh hãi quý xuống. Nhân Quốc công vung roi gai quất như điên như dại vào lưng tôi. Đánh chán thì bỏ đi. Hôm sau ra triều, Nhân Quốc công trút giận dữ vào bọn quan lại đến chầu. Nhẹ thì bị đánh đòn. Nặng thì bị chém bêu đầu ở chợ Đông.

Tôi chơi với Đăng Dung hồi còn ở trường té nước nghịch nhau ở cửa Giai. Lớn lên vậy vùng cùng sống nước Cửu Biều chín khúc xanh lặc lĩa. Đăng Dung khỏe và bơi giỏi nhất làng Cổ Trai. Năm nào đua ghe mừng xuân vùng Kiến Thụy, đội Cổ Trai của tôi và Đăng Dung cũng về nhất. Con gái xóm dưới làng trên ai cũng mơ được nâng khăn sửa túi cho chàng ngự phủ giỏi nhất vùng. Nhưng Đăng Dung sớm nuôi chí lớn. Mười bảy tuổi, Đăng Dung đã rời làng ngược sông Cửu Biều lên Thăng Long, rồi đi khắp nơi tìm thầy học võ. Mười năm sau, lúc Đăng Dung đã đỗ Đô lục sĩ, được sung vào Châu túc vệ vác đao theo hầu vua Lê thì tôi chỉ là thằng Bàng khu khờ, nghèo khổ, suốt ngày quanh quẩn ruộng lúa ở đầm Lả. Hôm vua Lê dừng chân ở làng, Đăng Dung đến lễ tranh rú tôi đi cùng. Tôi theo về ở với Đăng Dung từ đó chỉ để pha đạo trà cho Đăng Dung mỗi sáng, thứ trà có lá xanh nõn và nhon hoắt như một lưỡi đao. Đăng Dung mê đạo trà từ thuở theo thầy học võ ở mạn ngược. Đạo pháp bất khả chiến bại của Đăng Dung do một dị nhân ẩn danh truyền dạy, còn đạo trà do một sơn nữ bày cho. Đạo trà làm cơ thể Đăng Dung thêm cường tráng và làm đạo pháp thêm linh hoạt, dũng mãnh nên Đăng Dung quý nó lắm. Ngày nào Đăng Dung cũng uống đạo trà do tôi pha nhưng thi thoảng chắc lưỡi tiếc rẻ bảo rằng nhớ vị trà đậm thắm của người trong mộng. Khi được vua Lê phong làm Trấn thủ Sơn Nam, Đăng Dung liền sai tôi lên đón người sơn nữ nọ. Tôi đến nơi gặp lúc cháy rừng dữ dội, dị nhân và nàng sơn nữ chết thảm, chỉ cứu được một bé gái chừng mười tuổi. Đó là Mị, giống nàng sơn nữ như tạc, lại khéo pha đạo trà. Đăng Dung yêu lắm, nhận ngay làm con nuôi, ngày ngày vui đùa cùng Mị bên chén đạo trà do Mị pha sau mỗi lần luyện võ...

Tôi được Mị chỉ thêm cách pha trà. Nhờ khéo tay và chịu khó, chẳng mấy chốc tôi đã học xong bí quyết. Đạo trà tôi pha rất đậm và thanh tao đến Mị cũng ghen tị. Thỉnh thoảng Mị nhờ tôi pha trà cho nàng dâng lên cha nuôi. Những lần ấy Nhân Quốc công đều hể hả khen ngon. Nhưng từ hôm bị đòn đau tôi bắt đầu thấy thấp thỏm lo âu. Mạng sống của tôi như chỉ mảnh treo chuông. Tôi biết tính Đăng Dung từ nhỏ, đã yêu ai yêu cái gì là yêu đến đại

cường. Vì thế tôi có thể bị làm thịt như con chó ghê bất cứ khi nào.

Tôi đẩy cửa bước vào. Lòng tôi run lên vì sợ hãi. Nhân Quốc công đang ngồi chễm chệ trên sập rồng, hai bên tả hữu cầm lọng phượng dát vàng đứng hầu. Từ ngày vua Quang Thiệu thân đến phủ đệ gia phong chức Thái phó, Nhân Quốc công bắt đầu dùng lễ nghi thiên tử. Ngài đi bộ thì lọng phượng dát vàng, đi thủy thì thuyền rồng dây kéo, ra vào cung cấm không kiêng sợ gì. Mọi quyền hành trong triều ngoài nội đều thuộc về Nhân Quốc công cả. Tôi đặt khay trà trước sập, run rẩy rót. Trà chảy từng sợi vàng thơm trong vắt vào chiếc chén mắt trâu màu gan gà trông óng ánh như ngọc, hương tỏa ra thơm ngát. Nhân Quốc công bung chén trà, lơ đãng nhìn làn khói mỏng mảnh bay lên. Tôi vỗ tay ra hiệu. Một đô lục sĩ bước vào, hai tay nâng niu một cuộn tranh lụa. Bức tranh "Thiếu nữ trước gương" này tôi phải mất cả trăm lạng bạc mua rượu quý để nhờ một tay họa sĩ kì tài ẩn danh vẽ nên từ một bức truyền thần cũ. Thiếu nữ trong tranh giống hệt Mị và sống động như thật khiến ai nhìn cũng ngỡ ngàng xao xuyến như đang chạm vào những hồn hển, thốn thức của mỹ nhân. Thiếu nữ đang đứng làm dáng trước gương đồng, chiếc áo lụa màu hồng cánh sen mỏng

đính bó sát người làm nổi rõ làn da trắng nõn và những đường cong tuyệt mỹ trên thân thể nở nang, căng đầy. Đôi môi nàng đen láy và đầy vẻ hoang dại, ai trót nhìn vào đây rất dễ bị hấp mất hồn vía. Góc trái bức tranh, ngay dưới gót chân thiếu nữ có một vệt đỏ tươi hình một bông hồng chớm nở. Đó là máu phụt ra từ cổ họng gã họa sĩ ẩn danh văng vào khi bức tranh hoàn thành. Tôi cho treo bức tranh lên vách rồng. Lòng thấp thỏm.

Nhân Quốc công bung chén trà chậm rãi rời sập rồng, ánh mắt sáng rực lên ngỡ ngàng trước khuôn mặt diễm kiều của thiếu nữ. Tôi đến bên Nhân Quốc công, giọng run run:

- Mời Nhân Quốc công ngự trà... Kẻo nguội.

Nhân Quốc công giật mình. Chén trà sóng sánh như mây giọt xuống long bào. Ngài nhấp môi, nhấp nhấp khen đạo trà thơm ngon, đậm thắm hơn hẳn những cử trà trước đây. Rồi Nhân Quốc công thưởng ngay cho tôi hai xấp nhiều và mấy trăm lạng bạc. Xong, ngài cầm bút son đứng tần ngần

một đôi rồi phóng bút chêm vào góc trên bức tranh một chữ Y đỏ tươi. Nét bút sắc như nhát dao. Tờ rợn gai ốc. Đây là tên húy của vua Quang Thiệu.

2. Từ ngày vào cung, Mi hay ngắm nghía những chiếc lá xanh nõn hình lưỡi đao khi pha trà dâng vua. Mi thường cầm chúng miết nhẹ vào thành ấm, run rẩy như đang mài những lưỡi đao thép. Nàng bần thần nhớ lại ánh mắt khác thường của cha nuôi ngày tiến cung. Ánh mắt khiến Mi đau đớn hốt thẹn...

Mi giặt mình ra khỏi dòng suy tưởng khi dứa hầu gái hốt hải chạy vào báo tin vua đến. Mi phẩy tay cho lui. Sáng nay, Nhân Quốc công ra lệnh chém bêu đầu bọn thị vệ thân cận của vua vì ngờ chúng mưu tạo phản. Vua hải quá chết giấc trên ngai vàng. Đến trưa vua bày rượu uống một mình ở Vọng Nguyệt lâu. Vì thế Mi biết thế nào vua cũng đến tìm Mi. Nàng lấy khăn nhúng nước hoa, vắt thật ráo, rồi tỉ mỉ lau ngọc thể. Ở phòng Mi lúc nào cũng sẵn một chậu đồng ngâm những bóng hồng đỏ vừa chớm chín nở. Hương hoa ngan ngát dịu dịu khiến Mi thấy lòng dễ chịu. Nàng chậm rãi thay áo. Thớ vải lụa mỏng dính, mịn màng, mềm mượt, chảy mát rượi trên da thịt khiến nàng thích thú. Nàng vẫn lại mái tóc cho gọn rồi đứng tựa cột rồng háo hức đợi.

Mi khẽ rung mình nhớ lại lần đầu tiên hứng lấy cơn nức tình man rợ của vua Quang Thiệu vào một đêm tối trời cuối tháng Tư. Hôm đó, vua vừa sai chém bêu đầu Lương Phú hầu Lê Bá Hiếu. Hiếu làm loạn ở vùng Đông Ngàn, Gia Lâm bị bắt giải về kinh sư. Dân làng nơi Hiếu ở có hơn năm mươi người toàn gia cả, đàn bà và trẻ nít tới cửa khuyết xin chuộc tội cho Hiếu. Vua thương lắm, định tha bổng. Nhưng Nhân Quốc công không cho, sai đem giết ở chợ Đông, bêu đầu ba ngày. Còn bọn dân làng thì đem ra đánh đòn giữa chợ. Cả kinh thành đều rung động.

Trời vừa tối vua chân nọ đã chân kia khệnh khạng bước vào phòng Mi. Quần áo xộc xệch. Mùi rượu nồng nặc. Mặt đầy vẻ uất buồn đau. Vua sai Mi pha trà. Ngày thường vua ghét cay ghét đắng thứ trà được pha chế từ những chiếc lá tươi nõn, thoát nhìn giống như một lưỡi đao sáng quắc lúc nào cũng kề bên hồng bộn tả hữu thân tín của Nhân Quốc công. Vua thường đùa rằng ta không muốn đứt cổ họng dưới lưỡi đao sắc máu oan nghiệt kia. Nhưng khi bị xúc động quá mức vì một sự cố hệ trọng nào đó, vua lại nặng nề đòi uống trà.

Mi pha trà, lòng nôm nớp sợ hãi. Bút tay "tam long giá ngọc" trắng muốt khẽ run rẩy lúc dâng trà. Vua sỗ sàng đón lấy, vừa thổi vừa uống. Vua có vẻ nóng nảy hấp tấp với chén trà đầu tiên. Đến chén tiếp thì mặt rồng đã hồng lửa, mắt rồng hơn hớn dục tình. Vua nhấp đùi vừa nhấp từng ngụm trà nhỏ vừa bắt Mi cười ả. Từng lớp lụa trên

người Mi rơi xuống trong ánh mắt hấp háy đầy vẻ thèm thuồng của vua. Khi trên mình Mi chỉ còn một làn lụa mỏng dính thì cũng là lúc cơn nức tình của vua lên đến cực độ. Vua chồm tới chụp áo Mi giặt mạnh. Từng tiếng lụa rách toạc vang lên trong tiếng reo khe khẽ đầy vẻ thích thú. Mi lấy tay che đôi chũm cau, đứng trần truồng xấu hổ nép vào cột rồng. Mặt vua thộn ra. Mắt nhìn sững. Ngẩn ngơ. Ngày đại. Ánh mắt hau háu của vua như muốn dẫn ngựa Mi ra, ngấu nghiến trên cặp nhũ hoa bé xíu đang run lên từng hồi vì thẹn. Mắt rồng cuồng quýt trườn xuống, dừng lại hỗn hển trên chiếc rốn màu chu sa đẹp như hoa hàm tiếu. Cơ thể mảnh mai trắng nõn của Mi căng cứng, ánh mắt vua chạm vào đầu là nơi đó nóng bỏng, run rẩy. Chợt vua vùng đứng thẳng, giặt phẳng sợi dây buộc lưng. Vua đẩy Mi đứng sấp mặt vào cột rồng rồi cầm dây quất như mưa lên tấm lưng ngà ngọc mảnh dẻ của Mi. Tàn bạo. Hả hê. Diên đại. Như thể bao lâu nay Mi là kẻ đã gây nên những nhục nhã hèn đớn của vua. Mi cắn răng, nuốt từng cơn quặn quai vào lòng. Nước mắt nước mũi giàn giụa.

- Vú Lài ơi, nhanh lên... nhanh lên...

Giọng đưa hầu gái hỗn hển, hối thúc. Nó quần quít chạy trước, vú Lài tất tả chạy theo. Phòng Mi tối hù. Khắp nơi vương vãi những mảnh lụa rách tướp. Mi đang quỳ ôm cột rồng, tấm lưng trần mảnh mai chỉ chít những lần roi rướm máu. Vú lạng lẽ đập xác trà lên vết thương cho Mi. Chạm rồi, tỉ mỉ từng lá. Mi khẽ rên lên đau đớn. Những chiếc lá trà thít chặt vào vết roi làm dịu bớt sự căng tức nhức nhối cho Mi. Lá trà đập một chập thì đổi màu, bong ra, vú Lài nhẹ gỡ đi rồi thay lá khác. Vết thương sau ba ngày sẽ lên da non. Chừng một tuần trắng thì liền sẹo.

Vú Lài vừa đập lá thuốc cho Mi vừa đau đớn như chính mình đang chịu những nhát roi tàn bạo. Vú mặc áo cho Mi, tay khẽ run. Ôi, Mi đã chịu đựng thế này bao nhiêu lần rồi Vú không nhớ nữa. Nhìn cái bụng đã bắt đầu lúm lúm của Mi lòng vú quặn thắt. Mắt cay xốt. Không biết khi hoàng thượng hạ hê quát những đòn thù hèn mạt vào lưng Mi, người có biết mình đang làm rướm máu một giọt rồng?

- Vú đang khóc đấy ư?

- Đâu có. Ai rồi hoi mà khóc cho có chứ.

Mới canh ba, cửa phòng vú Lài run lên bần bặt trong tiếng đập cửa gấp gáp. Vú lật dật chạy ra mở then cài. Mi ào vào ôm chặt lấy vú Lài khóc nức nở. Vú ôm vai Mi vỗ về. Tim thất lại.

Giọng Mi nghẹn ngào đứt quãng:

- Hoàng thượng... đã bỏ cung đi rồi, vú ơi!

Vú Lài tròn mắt sững sờ. Sao hoàng thượng phải lia cung? Hoàng thượng chạy trốn những nhục nhã ê chề hay người muốn dựng lại đế chế nhà Lê rực rỡ như xưa? Ôi, thật là hoang tưởng, điên rồ! Hoàng thượng sẽ sớm chịu hình phạt tàn khốc, có thể là một cái chết thảm thương bởi con giận dữ đầy thú tính của Nhân Quốc công. Vú Lài quay mặt, khẽ nén tiếng thở ra. Lòng vú tràn ngập một nỗi sợ hãi và đau đớn. Thương Mi quá...

Mi bỗng đẩy vú Lài ra, giọng chua chát:

- Vú giết ta đi. Giết đi...

Vú Lài hốt hoảng:

- Con hãy bình tĩnh lại. Nhân Quốc công sẽ đưa Hoàng thượng trở về.

Mi trật tay áo lấy ra một gói giấy nhỏ ném xuống đất. Vú Lài khẽ rung mình. Đó là thuốc cốt tán. Một thứ độc được không màu, không mùi, không vị. Gói độc được này hẳn Nhân Quốc công đã tận tay trao cho con gái nuôi ngày Mi vào cung. Nếu hoàng thượng có ý phản bội Nhân Quốc công, Mi sẽ pha nó vào trà hay một thức uống nào đó dâng lên cho người. Độc được sẽ tức khắc làm hoàng thượng nằm liệt giường chờ chết. Nhưng nếu Mi chần chừ, con dao trong tay vú Lài sẽ vung lên. Chỉ cần một nhát. Ngay trái tim. Đâm. Chắc. Và sâu. Mi quý xuống, ánh mắt căm hờn:

- Vú đừng giả nhân giả nghĩa nữa. Xuống tay đi.

Nếu không ta sẽ giết vú, giết cả họ Mạc.

Vú Lài sững người, kinh hãi. Mi biết tất cả rồi ư?

"Nếu nó không nghe lời ta..."

Giọng Nhân Quốc công khàn đặc và lạnh lùng vang lên. Âm thanh ròn rọt chết chóc như tiếng gọi của quỷ sứ vọng về từ địa ngục. Ngọn đèn dầu lạc đặt ở góc phòng bỗng cháy rực lên nhả ra một ngọn lửa hình giọt máu. Vú Lài lấy con dao ra. Con dao họ Mạc chém sắc như chém bùn ầy vú giấu rất kĩ dưới vạt giường.

"Nếu nó không nghe lời ta..."

Vú Lài nhìn chăm chăm vào lưỡi dao bén ngời ánh thép. Rồi nhìn xuống ngón cổ trắng ngần nổi liti những gợn máu của Mi. Mi ưỡn ngực ngạo nghễ. Bầu vú tròn căng phập phồng kiêu hãnh dưới làn lụa mỏng. Hai núm nhũ hoa nhỏ nhắn đã bắt đầu đổi màu tím tím. Chỉ vài tháng nữa thôi một hoàng nhi sẽ chào đời, nó sẽ hào hứng mím cặp môi bé xíu xinh xắn vào dây và hôn nhiên đi hết một phận người...

Vú Lài ném con dao vào gầm giường và quỳ xuống ôm chầm lấy Mi. Nước mắt họ giàn giụa trên vai nhau. Trời còn mờ mờ tối, vú Lài và Mi đã lên khỏi hoàng cung, đi như chạy về phía những cánh rừng xa thẳm...

3. Tôi vác túi gai rón rén bước vào phòng Nhân Quốc công. Không gian mờ tối và vắng lặng đến lạnh người. Bức tranh vẽ thiếu nữ trên vách rồng hình như vừa xao động.

Từ ngày Mi bỏ trốn, Nhân Quốc công trở nên lạnh lùng, tàn nhẫn hơn. Ngai lập vua mới. Dựng triều chính riêng. Kề nào khác ý đều bị chém. Đến em rể là Tiến Quận công Nguyễn Linh chỉ vì làm méch lòng em gái cũng bị ngai giết bỏ. Đêm đêm Nhân Quốc công bung chén dao trà ngồi lặng bên bức tranh. Mặt vẫn đỏ. Ngai vừa nhấp trà vừa rù rì kể lại chuyện triều chính, bày tỏ những bức dọc buồn vui, những ý định và tham vọng của ngai. Những lúc đó tôi thấy ngai có cơn đom lăm sao. Khi ẩm dao trà vừa hết, ngai dừng dậy tàn gần chạm khẽ những ngón tay sần sùi cục mịch lên bức tranh thiếu nữ có đôi mắt hoang dại đa tình, làn môi căng mọng và bầu ngực mây mây. Những ngón tay run run. Tôi thấy khó thở. Như có một cơn ghen tức mơ hồ chen ngang ngực. Tôi ghét Mi ghê gớm, ghét đến độ nếu Mi đứng đây tôi sẽ nắm tóc Mi đè ngựa ra, cào cấu đến tan nát mặt mày mới hả. Sao ngai phải đau khổ vì Mi chứ? Rồi như kẻ đang lên đồng, Nhân Quốc công vung bút son chêm vào tranh một cái tên. Như vung dao chém đầu. Tôi rợn người như đang chứng kiến một cuộc hành quyết...

Tôi thả túi gai xuống nền gạch, mắt chợt hoa lên. Tôi vừa thấy bóng dao vút qua sáng lòa một góc của bức tranh. Tên húy của vua Quang Thiệu...

đập thoi thóp đó lồm giữa chi chít tên người.
- Bàng Công công nhớ Mị à?

Tiếng Nhân Quốc công rít lên sắc lạnh sau lưng như tiếng hổ dữ xé thịt con mồi. Tôi kinh hãi không dám nhìn vào tia mắt lấp lánh ánh đao của Nhân Quốc công. Tôi ngồi xuống run rẩy mở túi gai. Khuôn mặt nhợt nhạt còn nguyên nỗi hoảng loạn của vua Quang Thiệu bỏ ngai vàng chạy ra ngoài chiêu binh mãi mã chống Nhân Quốc công, không bao lâu thì bị bắt và bị phế thành Đả Dương vương. Nhưng Nhân Quốc công còn hận vua lắm nên sai Bái Khê bá Phạm Kim Bàng giết chết vua ở chỗ bị giáng. Nhân Quốc công khi nhìn thấy đầu vua khê bêu mồi, cười nhạt... Bút son vung lên. Ánh mắt thiếu nữ trong tranh hấp háy đẩy về ác độc. Thêm một cái tên quen thuộc hiện lên đỏ rói trên tranh như màu máu chó.

Bấy giờ đã là tháng Sáu, cây gạo đầu làng Cổ Trai đang độ mần khai. Từ nhà thờ tổ họ Mạc nhìn ra thấy vương vãi trên nền trời xanh những vũng đỏ sẫm như máu. Thái sư An Hưng vương Mạc Đăng Dung mặc áo phượng, thắt đai ngọc, ngồi trên sập rồng, hai bên có tả hữu cầm quạt hoa, ngón tía đứng hầu. Tôi dâng dao trà lên. Vương nhấp từng ngụm gặt gù. Hết tuần trà thì các quan vào lạy xin chỉ dụ. Đã mấy tháng nay mọi việc trong triều ngoài nội vương đều giải quyết ở Cổ Trai. Vương ngồi chễm chệ trên sập rồng nghe các quan tụng hồ vạn tuế hải lòng lăm. Mắt vương sáng rỡ, thứ ánh sáng đầy khao khát thêm muốn tôi chỉ thấy những lần vương vờ lơ dềnh nhìn ngai vàng. Tôi ngược nhìn vương lòng tràn ngập niềm yêu kính ngưỡng mộ. Khuôn mặt chữ điền. Cặp mày ngài. Đôi mắt phượng. Dáng ngồi uy nghi. Vương thật xứng là bậc thiên tử. Chỉ có đôi bàn tay to bè thô kệch của một gã đánh cá quê mùa thật bất xứng. Nó như một vết ố xấu xí trên một viên ngọc quý. Vương thường giấu đôi tay dưới áo lụa. Ai trót đặt ánh mắt vào đây sớm muộn gì cũng bị vương hại chết. Nhưng không hiểu sao tôi yêu bàn tay ấy đến mê mẩn. Mỗi lần vương nhón tay khe khẽ đón lấy đao trà như sợ chén ngọc vỡ nát, tôi thấy nó thật tội nghiệp và đáng yêu làm sao.

Có tiếng rộn ràng dưới sập rồng. Ai đó đang sang sàng đọc thơ ca ngợi vương. Các quan quỳ tụng hồ vạn tuế. Tôi đang phe phẩy quạt phượng quạt hầu vương giật mình suýt sặc văng ra một tràng cười. Cái quạt này do vua ban cho, trên tán quạt chép bài thơ ngự chế tên là "Chu công giúp Thành vương". Bài thơ ca ngợi thời thịnh trị của vua Thống Nguyên và công đức ngài sáng như Chu công của vương. Nó khôi hài. Lố bịch. Trơ trẽn. Vương nghe xong bài thơ, ánh mắt tối sầm lại. Ngài giật lấy quạt phượng ném xuống nền gạch, giọng giễu cợt:

- Nó tưởng mình là ai chứ, Thành vương à?

Các quan gằm mặt xuống đất, không dám hó hé nửa lời.

Hôm sau, vương đi kiệu tía về kinh sư. Tôi vác quạt ngênh ngang vào thẳng điện rồng cùng vương. Trăm quan quỳ xuống lạy mừng, tụng hồ vạn tuế. Vua Thống Nguyên thoái vị. Lại bộ

thượng thư Trương Phu Duyệt không chịu thảo chiếu nhường ngôi, còn lớn tiếng mắng bậy liên bị tột sai bọn túc vệ kéo ra ngoài cắt lưỡi.

Hôm ấy, An Hưng vương Mạc Đăng Dung xưng hoàng đế, đổi niên hiệu là Minh Đức, đại xá thiên hạ. Vua phế Thống Nguyên đế làm Cung vương, đem giam vào cung Tây Nội cùng Thái hậu. Lúc đó là cuối mùa hạ năm Đinh Hợi 1527.

Vài tháng sau, vào một ngày trở gió cuối thu, tôi theo lệnh vua dẫn bọn túc vệ đến cung Tây Nội ban đao trà cho Cung vương và Thái hậu. Cung vương gục mặt rũ rượi. Thái hậu chỉ tay về phía điện rồng mắng rằng:

- Thằng chó lợn họ Mạc đại nghịch bất đạo kia, trời sẽ không dung cho con cháu mày đâu.

Tôi quát bọn túc vệ ào đến đè ngựa hai người xuống sàn gạch, cạy răng đồ đao trà thuốc độc vào. Trong tích tắc cả hai đều giật cục, ngoẹo đầu, mép sùi bọt cưa. Đôi mắt trắng dã của Thái hậu nhìn tôi trừng trừng phẫn hận.

4. Trời biên giới những ngày cuối đông mờ mịt nước. Mưa đường như không muốn tạnh. Những bông hoa đại li ti trắng muốt như tuyết run rẩy xòe cánh trên những vách đá tai mèo đầm rêu. Gió hú từng đợt thê thiết. Cái rét nhói vào da thịt như dao cắt. Đoàn người ngựa thất thểu xuôi về phương Nam. Thượng hoàng Đăng Dung than một phải dừng lại mấy lần cho thái y bấm huyết và uống thuốc. Đô Lâm đối vai vác đao lo lắng nhìn về mặt hốc hác già nua của Thượng hoàng lòng đầy thương cảm. Xa xa cột đá "Trung liệt" hiện ra lừng lừng. Đoàn người đến nơi, ai cũng đứng kính cẩn bái cột đá mấy bái rồi mới lặng lẽ dời gót. Thẳng trước, Thượng hoàng cùng các bề tôi, ai cũng cầm thước, buộc dây ở cổ, đi chân không thành một hàng dài đến trấn Nam Quan dâng biểu hàng nhà Minh. Đoàn người vừa đến đây thì có một nhà sư quý giữa đường khẩn khoản xin dừng đi. Nhưng Thượng hoàng không lay chuyển. Nhà sư uất ức lao đầu vào cột đá chết thảm. Thượng hoàng ôm

xác nhà sư nghẹn ngào: Sao phải đến nông nỗi này, Bàng ơi! Đô Lâm tái mặt. Lễ nào người vừa lăm liết ngã xuống kia là Bàng Công công? Vào cung theo hầu thượng hoàng năm Ất Dậu, Đô Lâm được nghe kể nhiều chuyện về Bàng Công công. Ngài bỏ hoàng cung lúc Mạc Đăng Dung lên ngôi mới có vài tháng. Không biết vì lý do gì. Không biết đi về đâu. Chỉ biết sau bữa ấy, Mạc Thái tổ giận dữ cho chém mấy chục mạng bị nghi là đồ đảng của Thái hậu. Vua còn cho san phẳng cả tôn miếu nhà Lê...

Gần trưa, cả đoàn dừng chân ở bãi một rừng trúc. Trời tạnh và hanh khô. Nắng giòn. Lá trúc xanh muốt. Tiếng chuông chùa văng vẳng lúc gần lúc xa. Đô Lâm đưa Thượng hoàng men theo lối nhỏ len giữa những bụi trúc xanh xăn tìm đến cổng tam quan. Qua khỏi cổng, bước lên chừng hơn trăm bậc đá phủ rêu là đến sân chùa. Chùa có tên là Tịnh Tâm, quay mặt về phương Nam. Trước nhà tiền đường có đặt hương án. Khói trầm nghi ngút. Hai người vào Phật điện thấy vắng vẻ. Trên bệ thờ là tượng Quan Âm Diệu Thiện bằng gỗ tạc rất tinh xảo với khuôn mặt phúc hậu, ánh mắt man mác một nỗi buồn đẹp đến nôn nao. Cảnh tượng Phật bà là tượng một hài đồng đang nhón chân niu lấy một cành đào trĩu quả, miệng cười rất hồn nhiên. Thượng hoàng bước đến chiếc chiếu cói đặt ngay ngắn trước tượng Phật. Ngài quỳ xuống. Lưng thẳng. Hai tay đặt trước ngực thành kính. Mắt nhắm nghiền. Khuôn mặt phẳng phất vẻ ưu tư sầu muộn. Từ ngày con trai là Mạc Đăng Doanh mất, Thượng hoàng suy sụp hẳn. Cái chết tức tưởi của Bàng Công công vừa rồi hẳn đã chém vào tim Thượng hoàng một nhát chí mạng. Bao nét già nua, đau khổ hằn rõ trên mặt rồng. Nhìn ngài

không ai ngờ đó là kẻ đã từng vung đao độc ngang trong triều ngoài nội để kiêu hãnh giành lấy ngai vàng cho họ Mạc.

Một hồi chuông đột ngột vang lên, tiếng ngân động rất lâu trên mái đao cong vút. Thượng hoàng đứng dậy chậm rãi bước ra hiên chùa. Nắng chảy tràn trên sân cỏ. Ngài đi về phía cây mít cổ thụ bên hông chùa. Dưới gốc cây có một chiếc bàn đá. Trên bàn ai đó vừa đặt một khay trà. Ấm trà màu đỏ chu sa đã xin màu, mũi vòi mẹ mất một miếng. Ấm trà nghi ngút khói. Bọt trà trắng phau tràn trên nắp ấm, miệng vòi. Mắt Thượng hoàng sáng lên đầy vẻ háo hức. Ngài ngồi xuống lật đặt rót trà ra chén mắt trâu. Nước trà sóng sánh. Chảy thành sợi. Trong vát. Hương thơm dịu. Thượng hoàng nhón tay nâng chén trà lên. Ngài khẽ nhấp môi. Chiếp chiếp. Mắt lim dim. Đầu gật gù. Nét mặt giãn ra. Bao mệt nhọc đau khổ dường như tan hết. Thượng hoàng lẩm bầm:

- Không gắt và đậm như đao trà nhưng hương vị thanh tao thì vô cùng quen thuộc.

- A di đà Phật. Chốn thiên môn chỉ có mỗi tâm trà đãi khách.

Giọng nói êm ái, trong trẻo như thiếu nữ mới lớn làm run rẩy những sợi khói mỏng mảnh trên chén trà. Đồ Lâm và Thượng hoàng quay lại ngó ngang. Trước mặt họ là một sư bà trong bộ áo nâu sồng bạc phếch. Khuôn mặt phúc hậu từ bi. Những nếp nhăn chạy ngang trán, chảy dài hai bên má và hai bên khóe miệng không giấu nổi vẻ điềm kiêu một thuở. Đôi mắt sư bà dài như lá trúc, đẹp mệnh mang thánh thiện như mây trắng cuối trời. Ánh mắt Thượng hoàng chạm vào đó ngẩn ngơ, bối rối. Ngài khẽ cúi xuống, thờ dài. Chưa bao giờ Đồ Lâm thấy Thượng hoàng nhỏ bé và yếu đuối đến thế.

- Ta phải thế nào để Phật nhận làm học trò?

Bàn tay lần tràng hạt khẽ dừng lại. Búp tay trắng nõn và đẹp như một búp sen.

- A di đà Phật. Cửa thiên rộng mở. Buông bỏ là còn. Dừng lại là đến nơi. Ngài là Phật sẽ thành.

Thượng hoàng nhàn mảy ngấm ngời hồi lâu. Rồi ngài ngừng mặt lên, mắt long lanh như có nước. Ngài nhìn vào mắt sư bà, giọng run rẩy:

- Ta muốn thưởng thức tâm trà mỗi sáng được chăng?

Sư bà mỉm cười, ánh mắt nhìn Thượng hoàng ngập tràn từ ái:

- Khi tâm không còn gì vướng bận, ngài sẽ được nhấm nháp hương vị của nó từng khắc một. A di đà Phật.

Thượng hoàng im lặng quay nhìn xuống thung lũng. Cả rừng trúc xanh muốt bên dưới dường như sáng bừng lên, lấp lánh giữa nắng trưa chói chang. Thượng hoàng khẽ nghiêng người chào sư bà, rồi đi một

mạch xuống núi không ngoái đầu nhìn lại.

Vừa về đến Dương kinh, Thượng hoàng liền cho người đi tìm chỗ cao ráo và đẹp để xây chùa. Chùa xây hơn nửa năm thì xong. Thượng hoàng vui lắm cho làm lễ khánh hạ rất lớn, rồi thiết đàn cúng cầu siêu ba ngày ba đêm. Từ đó ngày nào Thượng hoàng cũng lên chùa lễ Phật nghe kinh.

Một ngày cuối thu năm Tân Sửu, sét đánh điện Hưng Quốc ở Dương kinh sạt mất nửa mái. Thượng hoàng than mệt. Đồ Lâm sai bọn túc vệ kêu thái y. Thượng hoàng không cho. Ngài bảo Đồ Lâm đem bức tranh vẽ thiếu nữ đốt đi. Từ ngày lên ngôi vua rồi lui về làm Thượng hoàng, ngài bỏ

tranh lạnh lẽo cổ độc trên vách rêu tối tăm của lãnh cung. Đồ Lâm đem tranh ra sân ném vào lửa. Ánh mắt thiếu nữ nhìn Đồ Lâm như một lưỡi đao thép căm hờn. Nó bắt lửa cháy thành ngọn cao vút, tiếng lửa rêu trong gió như trăm nghìn tiếng kêu khóc ai oán. Lửa chảy thành vũng như máu. Đêm đó Thượng hoàng mê sảng cứ dò nghe kinh Phật và dò uống một chén tâm trà. Đồ Lâm giục ngựa lên chùa Tịnh Tâm chỉ thấy đầu hiu hoang phế, trở về đến cổng thành Dương kinh thì hay tin Thượng hoàng đã băng hà...*

T.L.V

LỜI BÌNH CỦA NHÀ VĂN NGUYỄN ĐỨC HẠNH

Tuyên ngôn "Mạc trà" là tác phẩm viết bằng bút pháp hiện thực huyền ảo, phản ánh hai chủ đề lớn có ý nghĩa phổ quát, qua ba biểu tượng nghệ thuật đặc sắc. Chủ đề quyền lực gắn với cái ác thời nhà Mạc với biểu tượng Đao trà (một tên gọi khác của Mạc trà). Mạc Đăng Dung say mê Đao trà, và gắn với Đao trà là bao máu chảy đầu rơi trên hành trình giành và giữ ngai vàng của Mạc Đăng Dung. Chủ đề thứ hai là mối quan hệ giữa quyền lực với cái đẹp trong nghệ thuật và trong đời sống, được biểu hiện qua biểu tượng bức họa "Thiếu nữ trước gương" và Tâm trà - loại trà của người Tâm thiện. Cái đẹp bị quyền lực chiếm đoạt tàn bạo thì hoặc không còn là cái đẹp chân chính, hoặc bị hủy hoại.

Đây là truyện ngắn vừa giàu chất thơ vừa có sức lay động mạnh mẽ bởi những biểu tượng nghệ thuật ám gợi, vừa hiện thực vừa huyền ảo.

Độc đáo và tài hoa, lạ lùng và thần thuộc khi thú uống trà lại lột tả tính cách nhân vật Mạc Đăng Dung, một loại trà có tên Đao trà lại tượng trưng cho quyền lực sống đời cùng sự tàn bạo của Vương triều nhà Mạc và không chỉ có ở nhà Mạc. Về nhà Mạc, các nhà sử học xưa và nay còn có những đánh giá trái chiều, nhà văn không có mục đích xác minh sự thật lịch sử trong truyện ngắn này. Với Mạc trà, bằng phương pháp sáng tác hiện thực huyền ảo, qua các biểu tượng nghệ thuật giàu sức gợi như Đao trà (và trong tác phẩm này cũng đồng nhất với Mạc trà), bức tranh "Thiếu nữ trước gương", Triều La Vỹ chỉ nghiêng ngả lịch sử rồi tìm câu trả lời cho 2 câu hỏi lớn có ý nghĩa muôn đời, có tầm phổ quát rộng lớn cho cả nhân loại:

1. Quyền lực và cái ác

Nhà Mạc cũng như các triều đại phong kiến khác, ở Việt Nam cũng như trên thế giới, để đi tới Ngai vàng đã gây ra cảnh núi xương sông máu. Thực trạng ấy được Triều La Vỹ phản ánh qua thú mê uống Đao trà của Mạc Đăng Dung. Đao trà là loại trà mà lá xanh nõn và nhọn hoắt

như một lưỡi đao, được pha một cách đặc biệt. Lòng say mê Đao trà cũng là lòng say mê quyền lực của nhân vật Mạc Đăng Dung. Rồi Đao trà còn tượng trưng cho cái ác gắn liền với quyền lực "bá đạo", chứ không phải "vương đạo". Lá trà của Đao trà gợi liên tưởng đến những lưỡi đao mà lũ tùy tùng của Mạc Đăng Dung dùng để chém giết bao người, đến ngọn bút của nhân vật này "phóng bút chém vào trên bức tranh một chữ Y đỏ tươi. Nét bút sắc như nhất đao. Tôi rợn người. Đây là tên hủ của vua Quang Thiệu". Mạc Đăng Dung lại sai quân đem Đao trà pha cùng thuốc độc để bức tử Cung Vương và Thái hậu: "Tôi quát bọn Túc vệ ào đến để ngừa hai người xuống sân gạch, cạy răng đồ Đao trà thuốc độc vào. Trong tích tắc cả hai đều giết cục, ngoẻo đầu, mép sủi bọt...". Như vậy, Đao trà vừa tượng trưng cho quyền lực "bá đạo", vừa là phương tiện tàn bạo để giành và giữ quyền lực. Đối lập với Đao trà là Tâm trà - thứ trà mà sư bà chùa Tịnh Tâm mời Mạc Đăng Dung, uống xong ông vua ấy bối rối, nhỏ bé, yếu đuối. Tâm trà là biểu tượng cho tâm thiện, có lúc thức dậy, lay động ngay cả với kẻ ác.

2. Quyền lực và cái đẹp

Bằng Công công thuê họa sĩ kì tài ẩn danh vẽ bức tranh "Thiếu nữ trước gương" dâng lên Mạc Đăng Dung, khiến Nhân Quốc công say mê. Nhưng ở góc trái bức tranh "Có một vệt đỏ tươi hình bông hoa chớm nở. Đó là máu phụt ra từ cổ họng gã họa sĩ ẩn danh văng vào khi bức tranh hoàn thành". Khi cái đẹp bị quyền lực chiếm đoạt một cách tàn bạo thì nó hoặc bị hủy hoại (như cuộc đời nhân vật Mị) hoặc tha hóa đi. Thiếu nữ trong tranh cũng dần mang tâm ác như chủ nhân của bức tranh, để rồi khi bị thiếu chảy: "Ánh mắt thiếu nữ nhìn Đồ Lâm như một lưỡi đao thép căm hờn (...) lửa chảy thành vũng như máu". Truyện Mạc trà là một truyện ngắn "giả lịch sử", Triều La Vỹ hình như đã viết truyện ngắn này theo quan điểm của A-lê-xây Dư-y-ma: "Lịch sử chỉ là chiếc đinh để tôi treo bức họa của mình"*

THUNG LŨNG BẮC SƠN

Chinh phục đỉnh Nà Lay, phóng tầm mắt xuống thung lũng Bắc Sơn

Đào Tuấn

Thung lũng Bắc Sơn, (Lạng Sơn) nằm ẩn mình trong dãy núi đá vôi trùng điệp. Dòng sông nhỏ chảy dài uốn lượn theo cánh đồng lúa. Hàng trăm nếp nhà sàn của đồng bào dân tộc Tày được xây dựng dựa theo lối kiến trúc truyền thống, mái ngói rêu phong, bờ tường tre, bờ rào xếp đá và những cây lê trắng đã tạo nên một Bắc Sơn thật độc đáo, lạ thường. Bắc Sơn huyền ảo tựa làn điệu Then, ở đó có nét đẹp của nguyên sơ, của mộc mạc xen lẫn sự mơ màng bí ẩn đang chờ được khám phá.

Cổng gỗ, bờ rào xếp đá

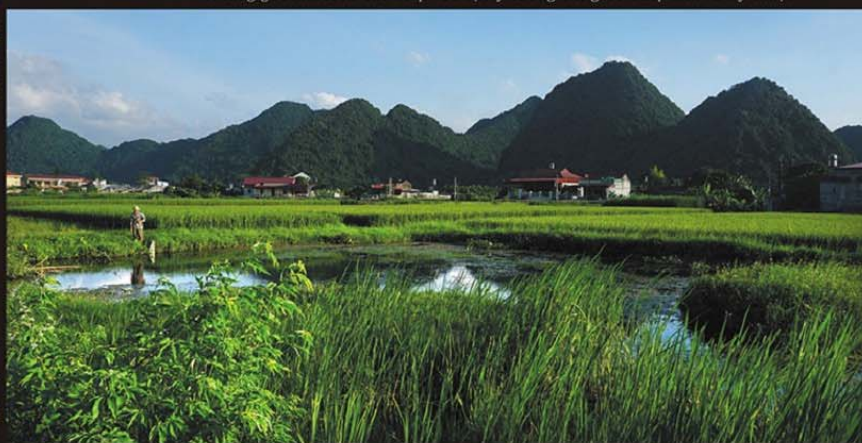
Con đường thẳng tắp, chạy dọc thung lũng Bắc Sơn

Nếp nhà sàn cổ sẫm màu bên dưới những dãy núi đá vôi

Những góc nhà lô xô cao thấp - bố cục lý tưởng cho giới nhiếp ảnh và mỹ thuật

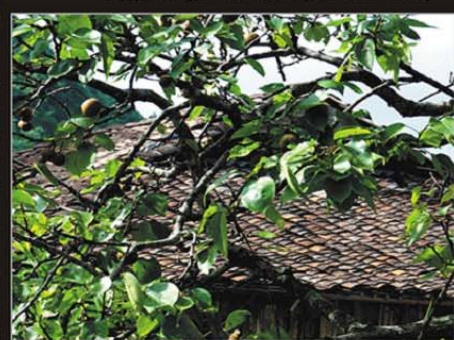
Cảm giác thanh bình khi được ở bên dòng sông, cánh đồng và núi xanh ngút ngàn...

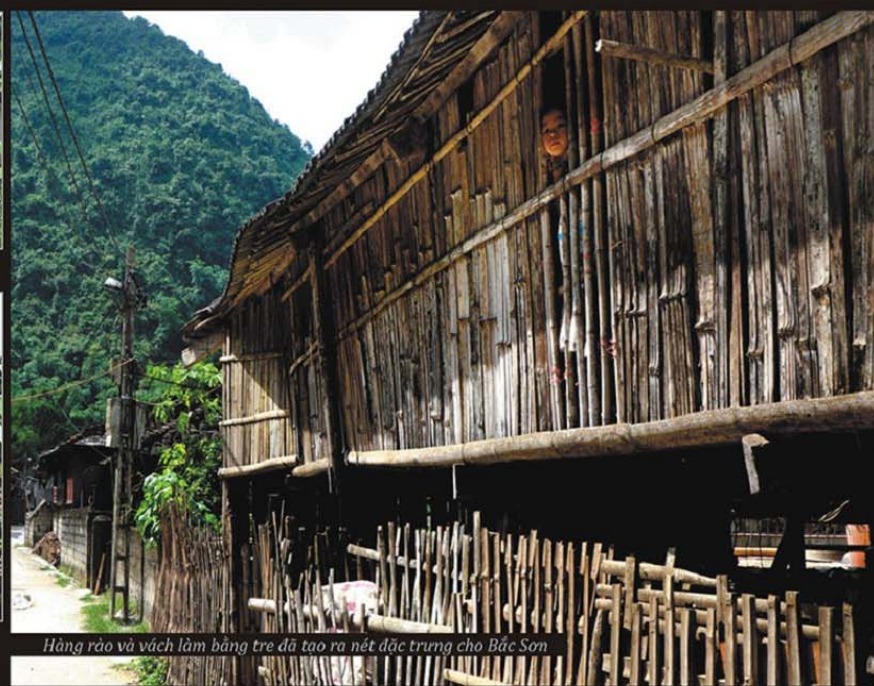
Sàn phơi ngô, thóc của đồng bào

Vẻ đẹp hoang sơ của một nếp nhà sàn nơi đây

Một cảnh lễ thấp thoáng bên mái ngói âm dương

Hàng rào và vách làm bằng tre đã tạo ra nét đặc trưng cho Bắc Sơn

“Những ngôi sao bắt tử”:

NSUT Lê Khánh Toàn (ngồi giữa, hàng giữa) và anh chị em diễn viên múa của Nhà hát sau giờ luyện tập

KHÚC SỬ THI BI TRẮNG ĐẬM CHẤT THƠ

Quang Khải

1. Mềm mại sâu sắc về nội dung

Dù được chia làm 3 chương khá rành mạch theo dòng lịch sử, nhưng qua các thủ pháp nghệ thuật như, ánh sáng, hòa âm, phối khí và những phút thăng hoa của những ca sĩ, diễn viên trên sân khấu, “Những ngôi sao bắt tử” khiến người xem không thể rời mắt khỏi màn hình bởi sự nối kết chặt chẽ và tính uyển chuyển trong chuyển chương, đoạn rất mềm mại, tự nhiên. Và như một khúc sử thi bi tráng nhưng lắng đọng đầy chất thơ, chương trình đã chiếm trọn cảm xúc của người xem qua bức tranh về sự hy sinh của những Bà mẹ Việt Nam anh hùng, các liệt sĩ và thương binh trong kháng chiến cứu nước.

Dàn dựng đan xen giữa các tác phẩm ca múa, chương trình mở đầu với ca khúc “Đất nước” của nhạc sĩ Phạm Minh Tuấn do nhóm Dòng Thời Gian, hợp xướng và tốp múa Nhà hát Ca múa nhạc Dân gian Việt Bắc thể hiện như là lời khai từ: Đất nước Việt Nam - một đất nước “Sáng chắt bão giông, chiều ngần nắng lửa”, đất nước của những trang sử hào hùng đã viết lên bởi sự hy sinh của lớp lớp thế hệ những người con trung hiếu, sẵn sàng gác lại những ước mơ của bản thân vì theo tiếng gọi của Tổ quốc lên đường chiến đấu vì một ước mơ lớn của dân tộc. Một đất nước nhỏ bé nhưng có những người mẹ với sự đóng góp, hy sinh vĩ đại.

Kỷ lưỡng, chu đáo về nội dung và hình thức, chương trình nghệ thuật đặc biệt “Những ngôi sao bắt tử” được ghi hình tại Thái Nguyên đã phát trên VTV2 Đài Truyền hình Việt Nam tối 27/7 vừa qua không chỉ giúp khán giả hòa mình vào không gian âm nhạc, nghệ thuật đặc sắc mà còn là đóa hoa tường nhớ, tri ân các anh hùng liệt sĩ, thương bệnh binh, Bà mẹ Việt Nam anh hùng, người có công với cách mạng. Chương trình do Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch giao Cục Nghệ thuật biểu diễn chỉ đạo Nhà hát Ca múa nhạc Dân gian Việt Bắc thực hiện.

Với những bài ca đi cùng năm tháng thể hiện qua các tổ khúc hát múa: Chương 1 mang chủ đề “Đất nước đứng lên” đã khéo léo dựng lên một bức tranh về những người lính, họ vốn là những người nông dân, những người con đất Việt hiền lành, chăm chỉ nhưng dưới ách đô hộ và sự bóc lột dã man của thực dân đã vùng lên kháng chiến. Cuộc chiến đó không chỉ mạnh mẽ, hào hùng qua các tổ khúc “Đất nước đứng lên - Đoàn vệ quốc quân”, “Hò kéo pháo - Giải

phóng Điện Biên - Tiến về Hà Nội”, mà còn là sự da diết, cháy bỏng, về một quê hương tươi đẹp, luôn vì vút, thường trực trong tâm trạng của những người lính chống Pháp qua các tiết mục đầy chất trữ tình, “Làng tôi”, “Áo mùa đông”...

Mạnh mẽ, bi tráng và da diết hơn, Chương 2 như cao trào của chương trình mang tên “Những ngôi sao bắt tử” tái hiện lại một đất nước mà đi đến đâu mỗi chúng ta cũng bắt gặp dấu chân hành quân của người chiến sĩ và máu đào của họ đã đổ xuống, thấm sâu trong từng tấc đất quê hương.

Với các tiết mục tổ khúc hát múa: “Bé Văn Đàn sống mãi”, múa “Những ngôi sao bắt tử”, hát múa “Ngôi sao ban chiều”, “Đồng đội - Cờ non Thành cổ”, “Ngày mai anh lên đường”, “Lũy đá bắt tử”, nhắc nhớ về những người lính, đã cống hiến tuổi thanh xuân, cống hiến cả cuộc đời để sẵn sàng chiến đấu dù có hy sinh. Họ ngã xuống là “những ngôi sao bắt tử”, là khúc tráng ca về những con người tình nguyện xả thân vì Tổ quốc, là sự hóa thân kỳ diệu của lòng đất mẹ. Hành trình đi đến chiến thắng của dân tộc là hành trình đầy chông gai mà mỗi tấc đất mỗi gốc

NGHỆ THUẬT

cây thắm đậm mồ hôi nước mắt và cả máu xương những người con trung hiếu.

Các anh ngã xuống nhưng đã tạc nên một non sông, dáng hình xứ sở - một Việt Nam kiên cường, anh dũng. Và hào khí đó còn mãi mãi vọng vang với những tượng đài liệt sĩ, chứng tích chiến tranh. Lịch sử hôm qua còn đó khi ta đứng trước hầm Đờ Cát, đồi A1, Hầm Lam... Chiến công của các anh, các chị vẫn còn đây khi ta đi dọc đường Trường Sơn huyền thoại với những Truong Bồn, Ngã ba Đồng Lộc, Hang Tám Cô, địa đạo Vịnh Mốc,... và cả những điểm mốc biên giới đã đi vào lịch sử như: Vị Xuyên, Đồng Đăng, Bát Xát... Còn nhiều! Còn nhiều lắm, trên khắp ruộng đồng gò bãi, những ngôi mộ chẳng ghi danh.

Vẫn da diết nhưng nhẹ nhàng hơn, như một nốt ngân tự hào của các thế hệ Việt Nam, nhất là thế hệ trẻ sống trong thời hòa bình tươi đẹp luôn luôn nhắc nhở các thế hệ cha anh, Chương 3 mang tên "Linh thiếng Việt Nam" được xây dựng gồm các tiết mục hát múa "Vết chân tròn trên cát", "Khát vọng", "Lá cờ", "Linh thiếng Việt Nam".

Sau cuộc chiến dù nhiều người lính đã là những linh hồn bất tử, hay có những người may mắn được trở về với gia đình nhưng lại mang trong mình những vết thương chiến tranh, dù trong bất kỳ hoàn cảnh nào họ vẫn giữ trong mình tinh thần và phẩm chất bộ đội Cụ Hồ truyền lửa cho những thế hệ hôm nay, vượt qua mọi khó khăn để cống hiến, bảo vệ và dựng xây đất nước.

2. Đậm chất thơ

Sâu lắng và nghệ thuật, dù là một chương trình để tri ân những người đã hy sinh vì Tổ quốc nhưng không hề nặng nề bởi sự đau thương, bi lụy - đây là cảm nhận của nhiều người sau khi xem "Những ngôi sao bất tử". Để làm được điều đó, tính hình tượng, chất trữ tình, lãng mạn luôn được những người thực hiện chú trọng từ khâu kịch bản nghệ thuật cho đến lựa chọn ca khúc, biên đạo múa, hòa âm, phối khí, ánh sáng...

Dù là những ca khúc cách mạng nhưng đã được chọn lọc kỹ lưỡng như: "Đất nước", "Vết chân tròn trên cát", "Bến Vĩ Đan sông mãi", "Khát vọng",... và đặt đúng vị trí trong các chương, đoạn khiến cho bài hát thêm ý nghĩa và có thêm sức nặng. Và đặc biệt, những ca khúc đó đã được các ngôi sao trẻ của dòng nhạc cách mạng như ca sĩ Lê Anh Dũng, Lương Hải Yến, Thu Thủy,... cùng những nghệ sĩ múa tài năng thể hiện bằng một phong cách hết sức mới mẻ đã để lại nhiều ấn tượng và rung cảm thẩm mỹ của người thưởng thức.

Ngoài những bài ca đi cùng năm tháng, "Những ngôi sao bất tử" còn đem tới cho người thưởng thức những ca khúc mới như: "Lũy đá bất tử" của Trương Quý Hải, "Lá cờ" của Tạ Quang Thắng, "Linh thiếng Việt Nam" của Lê Quang,... với âm hưởng và màu sắc hiện đại nhưng không kém phần da

diết, lắng sâu. Các ca khúc này đã được những ca sĩ và những nghệ sĩ trẻ của Nhà hát Ca múa nhạc Dân gian Việt Bắc thể hiện đều rất thành công. Chắc hẳn người xem không khỏi xúc động khi thưởng thức tiết mục múa "Những ngôi sao bất tử" do tập múa của Nhà hát biểu diễn. Bằng ngôn ngữ cơ thể, những vũ công nữ đã hóa thân vào vai mười cô gái thanh niên xung phong làm nhiệm vụ nơi tuyến lửa. 10 cô gái, sớm phải xa gia đình với bao tình yêu và khát vọng cùng những tâm trạng, tâm sự khác nhau, nhưng vì nhiệm vụ lớn lao họ tạm quên đi tất cả để ngày đêm thông đường, để rồi tất cả đã hy sinh anh dũng khi tuổi đời còn rất trẻ.

Ngay sau khi biểu diễn, nghệ sĩ múa Nguyễn Thị Thu (sinh năm 1996), Nhà hát Ca múa nhạc Dân gian Việt Bắc tâm sự: Dù dịch COVID-19 đang ảnh hưởng ngày càng nặng nề, nhưng được đứng trên sân khấu và được là chính mình trong chương trình nghệ thuật có quy mô lớn và đầy ý nghĩa như thế này, em và các nghệ sĩ vô cùng hào hứng và tự hào. Để biểu diễn thành công chương trình này Nhà hát

thuật được đầu tư quy mô, hoành tráng như thế. "Những ngôi sao bất tử" mang đậm chất trữ tình, lãng mạn, âm nhạc được phối khí hoàn toàn mới, với sự tham gia của nhạc sĩ, NSUT Mạnh Tiến, các biên đạo múa: NSUT Thanh Hằng, Hải Trường, Trần Thảo Nhi, Lê Hoàng Phương Linh... Để thu hút sự quan tâm của thế hệ trẻ, khơi dậy lòng yêu nước thì chương trình phải hấp dẫn về âm nhạc, về dàn dựng và mang chất thơ, đây mới là điều quan trọng. Làm được điều này chúng tôi đã đưa những biên đạo trẻ tham gia để mang tới ngôn ngữ múa hiện đại và tươi vui. Tuy nhiên, hiện đại nhưng vẫn phải giữ được phong cách nghệ thuật folklore (dân gian) của Nhà hát.

NSUT Lê Khánh Toàn cũng cho biết: Để thực hiện thành công chương trình này thực sự rất phức tạp bởi nó diễn ra trong thời điểm dịch COVID-19 đang bùng phát, nhất là ở Hà Nội. Ban đầu, chương trình dự kiến ghi hình ở Nhà hát Lớn (Hà Nội), sau đó ê-kíp đã phải chuyển ghi hình tại Thái Nguyên. Việc mời và đưa các nghệ sĩ từ Hà Nội về Thái

Một cảnh múa trong Chương trình "Những ngôi sao bất tử"

đã phải chuẩn bị trước đó khoảng 2 tháng và chính thức tập luyện liên tục suốt 1 tháng trời. Từng tiết mục được ê-kíp dàn dựng rất tỉ mỉ, kĩ lưỡng tới từng chi tiết. Em tham gia nhiều tiết mục múa trong chương trình, tiết mục nào cũng khó nhưng có lẽ khó nhất là chúng em vào vai những cô gái thanh niên xung phong. Để vào vai này phải đòi hỏi diễn viên hiểu sâu sắc vai diễn của mình để rồi tập trung cao nhất thể hiện cảm xúc của nhân vật qua động tác nhất là qua ánh mắt, nét mặt, cử chỉ. Sau chương trình được mọi người đồng tình ủng hộ em thấy rất vui và hạnh phúc.

Về sự thành công của chương trình Tổng đạo diễn - NSUT Lê Khánh Toàn, quyền Giám đốc Nhà hát Ca múa nhạc Dân gian Việt Bắc chia sẻ: Chúng tôi rất vui và tự hào vì Bộ VH, TT&DL đã tin tưởng giao cho Nhà hát thực hiện một chương trình nghệ

thuật thực sự là cả một "công trình" của những người tổ chức. Ban tổ chức triển khai đầy đủ, nghiêm túc những biện pháp chống dịch, lên kế hoạch, phương án chi tiết trong phòng, chống dịch bệnh. Xét nghiệm PCR cho các nghệ sĩ từ Hà Nội về Thái Nguyên và sắp xếp đảm bảo sao cho các nghệ sĩ ăn uống sinh hoạt... đều chỉ trong khuôn viên của Nhà hát. Trước ngày tổng duyệt chương trình, toàn bộ các ca sĩ, nghệ sĩ, diễn viên biểu diễn,... tham gia đều được tiến hành xét nghiệm...

Trong thời điểm "chống dịch như chống giặc" với sự hy sinh thầm lặng của các chiến sĩ lực lượng vũ trang và nhân dân, thì việc thực hiện thành công Chương trình "Những ngôi sao bất tử" của Nhà hát Ca múa nhạc Dân gian Việt Bắc cũng là sự đóng góp đáng kể, rất đáng ghi nhận của các nghệ sĩ trên mặt trận văn hóa, văn nghệ.

Một cuộc chấm thi ảnh ở Thái Nguyên

THI ẢNH VÀ XÃ HỘI THI CỬ

Kim Khoa

Trong một xã hội trọng thi cử, thì ở mỗi một cuộc thi những người tổ chức luôn đặt ra tiêu chí cho mình (hoặc tổ chức của mình) một mục đích để hướng tới. Mục đích có thể được công khai cho tất cả mọi đối tượng đều được tỏ tường và nó cũng có thể bị che giấu mà chỉ có một hoặc vài ba người hay. Nhưng đối tượng (khách hàng) chính tham gia vào vòng xoay thi cử gồm các thí sinh, thì luôn có cùng chung một đích là chạy theo danh và lợi. Đường như chẳng có gì khác so với cái thời phong kiến. Cứ nhìn hiện nay, nếu anh muốn có một chỗ làm việc đảm bảo sự ổn định cho cuộc sống của cá nhân và cái gia đình nhỏ bé của mình, thì anh phải tốt nghiệp đại học tại một trường nào đấy. Nhưng rồi sau đó vẫn chưa đủ, anh cần phải có thêm bằng nọ, chứng chỉ kia... để các ban tổ chức thấy anh là người vượt trội, mà cất nhắc lên giữ những cương vị chủ chốt. Còn phần lợi lộc thì hiển nhiên là có đấy, nhưng không biết vì đâu lại cứ được "che che, đẩy đẩy" vốn rất ngại nói ra và tồn tại lửng lơ trong cuộc sống hôm nay như cái mảnh yếm không những đã mỏng, còn hẹp - lại đem che cho bộ ngực quá cỡ. Vậy thử hỏi làm sao

Chỉ riêng FIAP, năm 2018 có tới 604 cuộc thi được tổ chức này bảo trợ. Những hội nhiếp ảnh quốc gia của Mỹ, Pháp, Anh... hằng năm cũng bảo trợ cho hàng trăm những cuộc thi. Vậy có thể coi chơi ảnh là ngập vào một thế giới thi cử.

mà đã chẳng khiến cả xã hội cứ phải quay cuồng: "mặt mù" trong thi cử (?).

Ở cuộc thi tốt nghiệp trung học phổ thông, là nơi người ta dành cho một lứa học trò có cùng độ tuổi, cùng hưởng một nền giáo dục giống nhau. Đề bài thì áp chung cho tất cả, nhưng nội dung được giữ kín tới phút chót và thời gian làm bài bị khống chế. Bài thi sau đó sẽ chấm điểm theo "bà rem", đã được hoàn thiện và rút kinh nghiệm từ những kì thi trước. Tuy là cuộc thi đã được cả hệ thống chính trị và toàn dân quan tâm cùng xúm vào vun vén, ai cũng nghĩ rằng nó đã được công bằng... Ấy vậy mà vẫn còn để những tiêu cực như từng đã xảy ra tại Hà Giang, Hòa Bình và "các tỉnh

chưa bị lộ". Khi mà cả xã hội sức tình rồi cuồng lên, lo rằng việc "trồng người" của đất nước này dường như đang có vấn đề... Thế là tiếng trống trường vốn vui nhộn, nay lại thúc vào nhận thức người ta thứ âm thanh báo động về một lớp người quản lý xã hội trong tương lai có thể đầy trắc trở...

Nhìn vào các cuộc thi của một chuyên ngành Văn học nghệ thuật là Nhiếp ảnh, thì qua thời gian nó đã góp công xây dựng nên một đội ngũ gồm cả ngàn những nghệ sĩ nhiếp ảnh (NSNA). Các NSNA đã chung sức quảng bá rất nhiều hình ảnh tươi mới về quê hương đất nước ra khắp thế giới và là nghệ sĩ - nên họ luôn biết đưa cái đẹp vào cuộc sống, bởi vậy họ rất nhạy cảm với những cảnh quan và nét văn hóa riêng biệt trên quê hương. Những góc nhìn độc đáo qua mắt quan sát của các nghệ sĩ nhiếp ảnh, khiến người ta biết trân trọng giá trị một cánh chim, một vạt rừng hay độ trầm ấm sâu lắng của mái chùa cổ... Những sản phẩm hình ảnh cũng

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN 26
SỐ 15 - RA NGÀY 10 THÁNG 8 NĂM 2021

NGHỆ THUẬT

tác động để các nhà quy hoạch biết phối đặt hài hòa một công trình mới và nét văn hóa cổ vào đại quần thể kiến trúc... Vậy nhưng không hiểu vì lý do nào, mà gần đây những cuộc thi ảnh đã xuất hiện nhiều lời ca thán của bên trong, cũng như bên ngoài giới ảnh? Người ta cho rằng nó đang chứa đựng nhiều điều trái khoáy, lại lộ lộ bất công và tiêu cực thì dường như ai cũng có thể vạch chỉ ra và nói "như đúng rồi" được?

Ở góc nhìn tích cực, chúng ta phải lấy làm mừng là các nhà nhiếp ảnh tự thấy không thỏa mãn với những gì đã và đang có. Những tiếng nói phản biện được cất lên, như điều khẳng định và chứng tỏ sự chuyển đổi về chất đang âm ỉ diễn ra trong nhận thức của mỗi người cầm máy. Nó thúc đẩy các nhà quản lý phải thay đổi, rồi coi nới các chiêu kích sâu và rộng cho theo kịp phong trào chung và để thích ứng với thị hiếu đại.

Thực chất bảo rằng các cuộc thi ảnh là "bất công" đã đúng hay chưa, nhưng khi chỉ nhìn người ta giới hạn những thí sinh được phép gửi ảnh tham gia dự thi, thì đã có thể nhận ra đôi ba điều để mà quy kết. Ngay từ một cuộc thi Festival Nhiếp ảnh trẻ năm 2019 mà Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch tổ chức, thì Ban tổ chức cũng đã dồn đống vào một mối những người có tuổi từ 18 đến 35. Người ta không quan tâm rằng thực tế lớp người có độ tuổi như vậy cũng đã bị phân tầng ở trình độ văn hóa, thứ bậc trong chuyên ngành nhiếp ảnh, điều kiện kinh tế, các mối quan hệ và vị trí xã hội đang rất khác nhau. Còn những cuộc thi ảnh quốc tế thì thực chất đã kêu gọi mọi công dân cả già và trẻ của hành tinh này, nếu có ảnh và có tiền thì hãy cứ gửi đến dự! Vậy nên có thể bảo rằng, những cuộc thi ảnh nói chung là đã không bình đẳng về thành phần tham gia dự thi. Từng đã có không ít những bức ảnh gửi lẫn một bị loại. Lần hai cũng bị loại... Vậy mà tới lần thứ n thì điểm số của nó chợt ngời lên chốt vót cuộc thi - ấy là do cái nhìn của các vị giám khảo khác nhau, thì nó cũng được đánh giá khác nhau. Cái "ba rem" của nghệ thuật nhiếp ảnh phải chăng không biết thế nào mà lường (?). Rồi khi cả giới ảnh đã nhận ra thứ gì đó bất ổn trong quá trình vận động và sáng tạo; biết trong cơ chế đang ủ mầm bệnh, nhưng lại cứ nín chịu đau để sống chung với nó. Dù ai cũng biết rằng sự lệ chuẩn của một cá nhân người dự thi, có chăng chỉ làm ảnh hưởng đến chính chủ nhân của nó. Nhưng góc nhìn, hay việc làm lệch lạc của người tổ chức hoặc giữ cương vị là giám khảo, thì sẽ gây phương hại ở cấp số nhân và nó liên quan tới rất nhiều người. Nó không những chỉ phá hỏng một cuộc thi, mà còn làm méo mó, mục ruỗng cả phong trào trong ngắn hạn

và dài hạn. Những bức ảnh kém cỏi được lọt qua khe hẹp của vài ba người thẩm định, có thể ban đầu chỉ góp công nâng chủ nhân của bức ảnh thành "nghệ sĩ", thậm chí nó còn gắn cả danh hiệu, rồi tước hiệu - không chừng rồi ngày kia, nó sẽ khiến toàn xã hội phải rập mình để tôn vinh một ai đó khi họ nhận những giải thưởng Nhà nước...

Nền tảng của nhiếp ảnh tại Việt Nam, xưa nay chúng ta vẫn tôn vinh cụ Đặng Huy Trứ là ông tổ của nghề nhiếp ảnh. Nhưng bao thế hệ sau cụ có được nghề thì cũng chỉ là học theo lối truyền việc rất cổ điển và mạnh mún. Thực tế khi nhìn vào danh mục tuyển sinh các trường đại học có uy tín của Việt Nam, đến thế kỷ XXI mà vẫn chưa nơi đâu chiêu sinh chuyên ngành học về nhiếp ảnh. Những gia đình hoạt động dài lâu về nhiếp ảnh có tính "cha truyền con nối" như gia đình cố NSNA Mạnh Đan (Sài Gòn - Gia Định); gia đình cố NSNA Đặng Quang Sanh (Đồng bằng sông Cửu Long) hay gia đình cố NSNA Hoàng Năm (Hưng Yên)... cũng chỉ đếm được dăm bảy gia đình trong một đất nước có gần trăm triệu dân. Đại đa số các nhà

Ngày NSNA Lê Phúc còn sống và đang tại vị, có người hỏi ông: Gần đây anh giành được giải thưởng nhiếp ảnh nào không? Ông cười và trả lời: "Tôi không có giải thưởng, nhưng tôi ký chứng nhận cho những người được giải thưởng". Trên đất Việt có bao nhiêu Chi hội Nhiếp ảnh của các Hội địa phương và trung ương, thì một điều gần như chắc chắn: ngần đó những ông Chi hội trưởng đã luôn phải ếm tác phẩm của mình để nâng đỡ người mới tham gia và để nuôi dưỡng phong trào. Họ âm thầm hy sinh mà chẳng dám kể công và cũng chưa ông lãnh đạo nào khen ngợi họ. Chục năm trước báo chí đã nhắc đến một nghệ sĩ nhiếp ảnh đạt kỉ lục ở Việt Nam, vì anh lập thành tích có hàng trăm giải thưởng nhiếp ảnh trong nước và quốc tế. Thì nay có người đã tích góp thành tích khi giành đến cả ngàn giải thưởng trong nước và quốc tế. Cuộc đua chắc chắn sẽ không bao giờ dừng lại, bởi niềm vui trên đường vượt đích bao giờ cũng lớn hơn khi ngồi bên cột mốc.

Người Bắc, kẻ Nam - nếu ai được cuốn vào "phong trào" sẽ luôn thấy mình mệt mỏi như đã

Các phóng viên, nghệ sĩ nhiếp ảnh trong một sự kiện (ảnh minh họa). Q.K

nhiếp ảnh của Việt Nam thường phải chịu để mục ruỗng những tư liệu gom góp được trong suốt một đời sáng tạo của mình trong kho quên lãng, vài ba tác phẩm đoạt giải trong những cuộc thi (nếu có) thực chất chỉ là những bóng tuyết mỏng đầu trên tảng băng. Một "căn bệnh" bị "lây nhiễm" trong giới nhiếp ảnh ở Việt Nam, là chỉ coi trọng kết quả thi cử; thứ gì không "ăn giải" thường bị ruồng bỏ và vứt bỏ. Thiếu tính kế thừa; thiếu sự chuyên sâu đầu tư và dấn thân, bởi thế ở Việt Nam đến nay vẫn chưa xây dựng được các trường phái nhiếp ảnh.

Nhìn rộng ra thế giới, thì chỉ riêng FIAP, năm 2018 có tới 604 cuộc thi được tổ chức này bảo trợ. Những hội nhiếp ảnh quốc gia của Mỹ, Pháp, Anh... hằng năm cũng bảo trợ cho hàng trăm những cuộc thi. Vậy có thể coi chơi ảnh là ngập vào một thế giới thi cử.

hòa vào trong đàn kiến. Sự khác biệt chắc chỉ là ở đàn phía bắc thì "leo cành đào", còn đàn phía nam lại "leo cành đa". Và giống hệt nhau ở sự hăng hái cố gắng để leo tới đầu cột rồi dồn đống ở đó, bí bách; luẩn quẩn khi chẳng biết làm gì hơn thì lại ào ạt theo nhau leo vào... Khi mà cấp trên bận lo tổ chức thêm những cuộc thi mới và chưa mở được hướng để cải cách cho phong trào, thì tình trạng mạnh ai nấy lo là điều tất yếu. Không ít các nghệ sĩ nhiếp ảnh của ta giống những củ khoai tây mọc mầm trong bao tải; về cuối đời cầm cành chẳng ai cần đến mình và bị chính nhiếp ảnh bỏ lại phía sau. Nhiều người lại nhìn vào thực tế đã được chứng minh để tự an ủi, rằng không phải tất cả những thí sinh đổ thủ khoa đều thực sự xuất sắc và cũng không phải những người hỏng thi, đều là đồ bỏ đi!*

Bảo tàng ngoài trời khổng lồ

Bầu trời Havana luôn trong xanh và thật đẹp. Nhìn thành phố quá tình tứ khiến cho du khách có cảm giác đang lạc bước tới châu Âu vào thập niên 50 - 60. Nhà cổ, đường phố sạch sẽ với những chiếc xe cổ. Kể từ giây phút đầu tiên đến đây, trí tưởng tượng của du khách đã trở về quá khứ của châu Âu, nhưng chỉ khác châu Âu ở chỗ thay vì những cửa tiệm chất đầy hàng hóa, quán xá ấm áp khách thì ở đây khá vắng người. Điều đó gợi cảm giác đang đi trong một phim trường rộng lớn đã bị bỏ hoang hay một bảo tàng khổng lồ ngoài trời.

Đi từ đầu này đến đầu kia ở Havana không đòi hỏi quá nhiều thời gian. Trong vòng chưa đầy 1 giờ là có thể đi hết Malecon. Từ đó bạn có thể đi đến các quận quan trọng nhất của thủ đô. Mỗi khu này là một mảnh ghép của Havana.

Và có lẽ ấn tượng nhất của du khách đến Havana đây là những chiếc xe cổ với đủ màu sắc và hầu hết là những xe hạng sang được giữ gìn và tân trang cẩn thận. Xe cổ nhiều tới mức khiến cho du khách có cảm giác như đang đi coi một lễ hội trưng bày xe cổ.

Chúng ta có thể chiêm ngưỡng xe cổ ở bất cứ đâu trong thành phố này nhưng bạn phải ngạc nhiên về vẻ đẹp của chúng khi ngắm chúng từ sảnh tòa nhà Quốc hội El Capitolio xa hoa và tráng lệ. Tại đây có thể ngắm nhìn dãy nhà cao tầng sặc sỡ đối diện bên kia đường Paseo de Prado và thỏa sức ngắm những chiếc xe muì trần cổ kính chậm chậm lướt qua. Đây là con phố đẹp nhất Havana để ngắm xe cổ. Và hẳn du khách không khỏi ngạc nhiên khi thấy những chiếc xe cổ đã lên chức ông bà, phả khói đen sì vẫn chạy băng băng trên phố.

Được biết những chiếc ô tô này phần lớn do Mỹ viện trợ và nhập khẩu vào Cuba trong suốt khoảng 50 năm, bắt đầu từ những năm đầu của thế kỷ 20. Sau Cách mạng Cuba 1959, nước này cấm nhập khẩu ô tô và phụ tùng từ Mỹ. Đó là lý do vì sao Cuba ngày nay trở thành một "bảo tàng sống" của xe cổ. Sau 1959, ô tô nhập khẩu vào Cuba chủ yếu là xe do Liên Xô sản xuất, nhiều nhất là xe Lada. Ngày nay, có khoảng 60.000 ô tô Mỹ cổ ở Cuba. Giới chuyên gia ước tính rằng, khoảng một nửa trong số này là xe từ thập niên 1950, còn lại từ thập niên 1940 và 1930.

Không chỉ là tài sản thừa kế trong các gia đình Cuba, được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác, xe cổ còn là "đặc sản" ở Cuba, thứ khiến cho chủ sở hữu có thể hái ra tiền, dù để chở khách du lịch hay làm taxi cho dân địa phương. Chẳng biết do cuộc sống khó khăn hay do có ý thức bảo tồn tốt, hoặc cả hai mà khi đến Havana bạn sẽ thấy những cái cũ và những cái mới luôn nằm cạnh nhau không chỉ là xe cổ mà từ nhà cửa, đường phố cho đến đời sống người dân. Ngay cạnh những khách sạn xa hoa được cẩn thận giữ gìn của phố cổ là dãy nhà chung cư của dân lao động địa phương đang phai nhạt màu sơn, xuống cấp trầm hại. Cạnh các nhà hàng, quán bar, quán cà phê hạng sang bên trong tập nập khách du lịch vào ra là cuộc sống thiếu thốn tận tận của người dân với cửa hàng tem phiếu phát đồ và những ngôi nhà cũ lờ lỏi. Thế nhưng người ta luôn nghe thấy tiếng cười, tiếng nhạc phát ra từ những ngôi nhà, những chiếc xe hơi cũ đó.

Malecon Havana

Minh Quang

Thành phố Havana - Thủ đô của đảo quốc Cuba là một trong những thành phố đẹp nhất trên thế giới, đến nỗi nó được mệnh danh là "Thành phố kỳ diệu". Mê hoặc, quyến rũ, cổ kính, đồ sộ... Havana khiến cho du khách khi đã đặt chân tới không thôi nhớ nhung và mơ ước một ngày nào đó sẽ quay trở lại.

Niềm đam mê cuộc sống và tư tưởng cởi mở của người dân địa phương đang khiến Havana trở thành một trong những thành phố nổi tiếng nhất thế giới. Không chỉ thực tế, bạn thấy những chiếc Cadillac, Chevrolet cũ xung quanh mọi công ty, giống như chúng là xu hướng mới nhất. Thời gian không hề đóng băng ở Cuba, cuộc sống của một Cuba nguyên bản nó vẫn trôi chảy và hoàn toàn khác với tốc độ chóng mặt của phần còn lại hành tinh này: Ở một góc của quảng trường Plaza de la Central, bạn có thể tìm thấy một nhóm người dân đang thảo luận bóng đá (hay môn thể thao quốc gia của họ "béisbol"); trên một chiếc bàn nhỏ, bạn có thể thấy một nhóm khác đang chơi bài, những thanh thiếu niên với những hộp nhạc di động, đang tràn ngập đường phố với những bản nhạc mới nhất của Cuba... Những điều đó chắc chắn sẽ khiến bạn bị mê hoặc bởi vẻ đẹp và khí chất của Havana, để rồi sẽ khám phá tất cả các điểm tham quan của khu phố cổ và lối sống của người dân.

Chuyến đi bộ của bạn

Khi bạn đến Havana bạn có thể ngồi taxi là những chiếc xe cổ đi ngắm thành phố nhưng giá cả của loại phương tiện này khá cao, nó chỉ phù hợp

với những người giàu, vậy nên bạn có thể chọn taxi bici một trong những hình thức giao thông tốt nhất và rẻ nhất ở Cuba. Đây là loại xe đạp 3 bánh, có thể chứa 2 hành khách và một tài xế. Nếu bạn chưa bao giờ sử dụng, thực sự khuyên bạn nên đi một lần sau khi bạn có cơ hội. Trước đây, taxi bici được dành riêng cho người dân địa phương, và thậm chí bây giờ, chủ yếu là người dân địa phương sử dụng chúng. Vì vậy, hãy bắt đầu và nói với tài xế nơi bạn muốn đến. Họ sẽ đưa bạn tới nơi an toàn, giá rẻ. Ngoài ra, nếu có thời gian bạn cũng nên ngồi xe ngựa, nhưng phương tiện này trên phố không nhiều.

Cuộc sống của người dân Havana khá chênh lệch giữa người giàu và người nghèo và nhất là giữa những người làm du lịch và những người không làm du lịch. Một sự thật lạ lùng ở đây nếu người dân địa phương ai đó muốn cố gắng vươn lên thoát nghèo thì chỉ tham gia làm du lịch. Đó là vì sự tồn tại song song của hai loại tiền tệ khác nhau - CUC (dành cho khách du lịch) và CUP (tiền nội tệ phần lớn là viên chức

VĂN HÓA

không gian công cộng tuyệt vời của Old Havana trong khoảng một hoặc hai giờ, hoặc bạn có thể tìm thấy chúng vào thời gian của riêng bạn và theo thứ tự của riêng bạn. Bắt đầu với bốn quảng trường của Old Havana: Plaza Vieja, Plaza de San Francisco, Plaza de la Catedral, Plaza de las Armas. Sau đó đi Calle Obispo đến Parque Central, một trung tâm náo nhiệt hơn là một ốc đảo giống Olmstead, nằm ngay phía bắc của tòa nhà Capitol. Hãy đến lượt El Paseo, một đại lộ lớn với lối đi bộ trung tâm rợp bóng cây chạy về phía bắc từ Parque Central đến vịnh.

Khi bạn đến mặt nước, bạn đang ở trên con đường đá ven biển Malecon - một lối đi bộ ôm lấy đại dương, là không gian công cộng quan trọng và đa dạng nhất của Havana. Đây là con đường tuyệt đẹp với chiều dài khoảng 6km chạy dọc theo dòng sông Almendares thơ mộng là nơi lý tưởng để ngắm cảnh cũng như tìm kiếm không gian yên bình cho mình. Vào những ngày nước lớn, sóng đôi khi phun lên và tràn vào người đi bộ và đôi khi thậm chí vào cả ô tô. Tại đây có thể gặp đa dạng các thành phần từ thanh thiếu niên hện hò, ông già với cần câu cá, khách du lịch tạo dáng chụp ảnh, trẻ em, cặp vợ chồng già đi dạo...

Thành phố kỳ diệu

Nếu có thời gian bạn nên đi taxi tới Bảo tàng Ernest Hemingway chỉ nằm cách Havana khoảng 10 dặm về hướng đông. Nơi đây từng là nhà riêng

của đại văn hào với tên gọi là Finca Vigia, có nghĩa là "căn nhà ngắm cảnh". Hemingway từng sống ở ngôi nhà này trong 20 năm. Bảo tàng nằm trong khuôn viên khá rộng lớn, có hồ bơi nằm trên một ngọn đồi của làng San Francisco de Paula. Ngoài không gian nội thất cổ kính, thì ngôi nhà còn có lưu trữ hơn 9.000 quyển sách được phân bố trong các tủ sách, ở nhiều tầng khác nhau.

Dù có sự chênh lệch giàu nghèo nhưng người Cuba nói chung cũng như người ở Havana họ đều có cuộc sống rất bình đẳng. Và điều đó thể hiện qua ứng xử và rõ nhất qua việc xếp hàng - một nét văn hóa quý và là một việc rất nghiêm túc thường ngày của người dân. Bạn đừng chen lên dù chỉ một người nếu không muốn có cái nhìn không thiện cảm hoặc cãi vã hoặc xích mích xảy ra. Và ở Cuba xếp hàng là một thói quen đáng trân trọng và tự hào. Họ ý thức được lợi ích của việc này nên thực hiện rất tốt, xếp hàng dù chỉ để mua một mớ rau hay lên một chuyến xe buýt, hay đổi một ít tiền. Mức sống dù thấp, nhưng hiếm khi có cảnh tranh giành, xô đẩy, dẫm đạp lên nhau. Việc chen lên dù là một người cũng sẽ bị coi là rất bất lịch sự và không công bằng chút nào.

Tới Havana bạn không chỉ bị quyến rũ bởi cảnh đẹp và kiến trúc cổ, bởi rượu rum êm ấm chảy xuống cuống họng và xì gà cháy thơm, bởi tôm hùm nướng ngon ngọt... mà còn bởi những phẩm chất tốt đẹp của người dân. Hiếu khách, nhã nhặn, lịch thiệp, biết cách tận hưởng cuộc sống là điều dễ thấy trong khí chất của người Cuba. Dù cuộc sống thiếu thốn đủ đường nhưng ở đây không ngột ngạt, và người Cuba cũng không ư than nghèo kể khổ hay cầu xin lòng thương hại...

Văn hóa Cuba là di sản được bảo tồn tốt nhất của đất nước quốc đảo. Và thủ đô Havana là một ví dụ điển hình nhất. Thành phố tái hợp bản chất của Cuba trong quá khứ và hiện tại, rất giống nhau vì sự cô lập mà đất nước đã được phục tùng. Nhưng đối với du khách, đây là một phần của sự kỳ diệu. Và con người ở đây có gốc rễ rất mạnh. Họ bảo tồn văn hóa của mình và không ngần ngại thể hiện nó với du khách. Dù thế nào đi nữa, họ vẫn tự hào là người Cuba. Có thể nói đất nước này có một trong những lịch sử thú vị nhất trên thế giới. Một lịch sử nơi hội tụ những tên cướp biển, chinh phục châu Âu, cách mạng, Công giáo và nhiều hơn thế nữa. Havana là sự kết hợp của tất cả những điều đó. Mỗi góc của thành phố đều nói lên điều gì đó về một thời kỳ trong lịch sử của Cuba.

Xe cổ ở Havana

nhà nước và người dân bản địa) - với mức chênh lệch giá tới 25 lần. Hệ thống tiền tệ song song này ra đời vào năm 1994, là một giải pháp để thu hút nguồn ngoại tệ từ khách du lịch trong bối cảnh Cuba bị Mỹ cấm vận.

Vậy nên, nếu bạn không phải là người rừng rinh về tài chính thì "thuốc giải độc" tốt nhất là đi bộ với những lối đi dạo tuyệt vời của Old Havana (đại diện cho phần lâu đời nhất của thành phố, là trung tâm thuộc địa, với các tòa nhà cổ từ thế kỷ 18 là nơi lý tưởng để mọi người ngắm nhìn và chiêm ngưỡng kiến trúc kính vạn hoa đồ sộ của thành phố). Bạn có thể đi vòng qua các

Một tuyến phố Havana

29 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN

SỐ 15 - RA NGÀY 10 THÁNG 8 NĂM 2021

Độc đáo phắc cút

Chẳng biết nó có tự khi nào nhưng từ khi còn là một đứa trẻ lững chững biết chạy xuống chín bậc cầu thang của nhà sàn để đi chơi, biết đòi mẹ bánh "coóc mớ" thì tôi đã thấy phắc cút. Phắc cút gần gũi, thân mật như cách nó vẫn gắn bó với đời sống bản làng. Phắc cút thỉnh thoảng lấp ló trong những túi nải của các bà, các chị, khi đi rừng về. Thế là bữa cơm lại có món rau phắc cút.

Gọi là phắc cút vì nó là cái tên mà bà con ở bản vẫn quen gọi theo tiếng dân tộc. Lớn lên, đi nhiều nơi tôi mới biết tiếng phổ thông gọi là rau dớn. Đây là loại rau thuộc dòng dương xỉ, thường mọc lúp xúp cao khoảng cỡ vài ba gang tay với những lá nhỏ, dài, đối xứng và thưa dọc theo cọng. Búp non to ở giữa loe ngoe vươn lên cao nhất rồi e thẹn cuộn lại dưới ánh sáng xiên của rừng.

Không giống các loại rau khác, phắc cút chỉ hay mọc ở những nơi có độ ẩm cao, những khe nước ẩn giữa rừng, hoặc đôi khi bên những dòng suối trong mát người ta bỗng gặp phắc cút đứng thành từng vạt mơn mớn, xanh um nơi ven bờ. Họa hoặc người ta thấy phắc cút mọc thành bãi tươi tốt ở một cái lũng. Nhưng không phải suối khe nào cũng có, dường như nó chỉ ưa những nơi sạch sẽ ẩm ướt mà ít nắng. Thế nên chẳng bao giờ gặp phắc cút phơi mình phườn phườn dưới nắng hay ở những nơi đất cằn.

Khó tính là vậy nên chẳng thấy ai mang phắc cút về nhà để nuôi trồng, nhân giống. Cũng vì lẽ đó mà bao đời nay người quê tôi thường coi phắc cút là thứ rau rừng sạch tuyệt đối. Mùa mưa đến, nếu không đi nương, họ vẫn thường tranh thủ vào rừng kiếm một cọng, đem nhộng cọng, hái rau rừng hoặc tiện thể nếu gặp phắc cút là cứ thế hái vào nải mang về.

Loại rau rất "kiều"

Nói là "kiều", cũng không hẳn, bởi quê tôi, phắc cút có trong bữa ăn mọi gia đình, chẳng "phân biệt" giàu sang hay nghèo hèn. Nhưng vì không dễ nuôi trồng và có theo mùa nên nhiều lúc kiếm nó cũng không dễ.

Vào mùa xuân, phắc cút vươn mình đón những cơn mưa đầu tiên, những ngọn rau cong queo lại như vôi voi cũng chỉ cần như thế mà lớn, mà mập mạp, mà đua nhau nghe ngào những tay cành tua rua khoe những mặt lá bóng bẩy non mơn, rung rinh như đang

Phắc cút nè, ngon lắm noọng ơi!

Trần Hằng

"Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi/ Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng", quê tôi là một vùng núi rừng thơ mộng của Việt Bắc. Vốn được mẹ thiên nhiên ưu đãi, nên từ lâu nhiều loại rau đặc trưng nơi đây đã được mọi người ưa thích như: măng rừng, hoa chuối, rau ngót rừng, rau đắng,... và phắc cút là một trong những loại rau luôn gây thương nhớ cho biết bao người như thế.

Gót hồng

[Tiếp theo trang 33]

...Giấy phút rơi xuống địa ngục của Lài nhanh như cuộn giồng lốc thốc nhẹ mái tôn, cuốn đi tất cả mọi cảm giác tồn tại. Lài nghe tiếng mình hét lên đau đớn, hét lần này đến lần khác. Con đau đến từ khắp nơi trên thân thể, xé toạc một cách tàn bạo nhất phòng tuyến mong manh và không dừng lại, nó càn quét hết những gì lý trí níu giữ. Cổ họng Lài đau như bị đốt lửa do gào thét. Hai cánh tay đau đớn, tưởng như tất cả các khớp xương vừa bị bẻ rời bởi Lài dùng hết sức mình gồng lên, kéo chặt về trước ngực mà đẩy thứ như cỏ máy đè nghiền, nhai nát Lài nhưng vô vọng. Hai cánh tay bị xích chặt vào hai cây cột inox lớn phía đầu giường. Mồ hôi, không, chắc chắn cả máu chảy dưới lưng lài. Sức lực rời bỏ Lài, cơ tay và chân dần

đuối ra, co giật trong những cơn đau đớn đã lên đến đỉnh điểm. Mặc cho mồ hôi gã dần chảy ròng ròng xuống mặt xuống ngực Lài, đầu răng gã khắp nơi trên da thịt Lài. Lài buồn nột chút ý thức còn sót lại vào tiếng gọi: Tuấn ơi...

4. Có tiếng động mơ hồ liên hồi nửa giống như sóng xô mạn ghe lúc nước lên, nửa như tiếng quai búa đập bẹp mớ vỏ máy cho ăn bết vào nhau. Rồi tiếng động gần hơn, như tiếng càn đuôi tôm bóng lên khỏi nước khiến cánh quạt bật tách tách vào không khí rồi chạm nước. Không, rõ là tiếng dầm vào cánh cửa gỗ. Rồi mơ hồ tiếng ai đó nhắc tên Lài. Cơ thể Lài giống đám sắt vụn, rơi mỗi nơi một mảnh không thể ráp lại. Đau như thế này, có nghĩa là Lài chưa chết. Không. Lài không được để mình chết. Mảnh đất đầy lau trắng bên mé còn có mộ ông ngoại cần Lài làm cỏ mỗi dịp người ta kéo những ghe cút vạt vàng như nắng qua sông đón Tết. Chông chênh quá, giống như Lài đang ngồi trong chiếc

xuồng đuôi tôm rí nước, Tuấn đánh lái, Lài cầm ca múc tát ra... Miếng đất ấy, Lài phải giữ cho kì được, để mai này bà ngoại được nằm kế bên ông ngoại, để má ra vào trồng vài luống rau và ba làm rào nuôi lấy bầy vịt. Giấc mơ dường như sắp tuột khỏi tay nếu má chưa có được số tiền này đem về tiếp thuốc. Lài phải sống để giữ miếng đất ấy...

Số tiền. Lài như được tiếp thêm sức khi nghĩ về cái bao thư màu trắng gã hung thần vút trên bàn ở đầu giường tối qua. Tiếng bịch nặng trĩu nghe giống y như tiếng bao thư mẹ Quân ném xuống bàn hồi nào. Từ bấy đến giờ, Lài như đã trải qua cả kiếp người. Cổ nhướn mí mắt sưng húp, Lài xoay người tìm chiếc bàn. Thứ mờ mờ màu trắng còn nằm im kia. Yên tâm một chút, Lài cố bắt mình đứng dậy. Con đau một lần nữa xé toạc tất cả. Máu lạnh láng trên mặt nệm

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN 30
SỐ 15 - RA NGÀY 10 THÁNG 8 NĂM 2021

nhảy múa đón lấy mưa đầu mùa. Hết mùa xuân, khi đã bước qua tháng 3 ẩm ướt, đến đầu tháng 4 thì phỉa cắt trở nên cứng và chất hơn, những mớ rau cũng không còn vươn cao nữa, là thời điểm mà nó đã hết mùa, phải chờ đến khi những trận mưa giông mùa lụt đổ xuống.

Mưa rào khiến núi rừng thêm ẩm ướt, phỉa cắt mới lại trở lên những chồi non mới. Đó cũng là lý do vì sao một món rau tuyệt vời như vậy lại không quá nổi tiếng như các món rau khác ở quê. Và cũng bởi thế nó ít có trong thực đơn của các nhà hàng, hoặc nếu có thì cũng chỉ có ghi "rau rừng theo mùa" mà thôi. Và hiển nhiên khi gọi món "rau rừng theo mùa" ấy thì bạn cũng đừng ngạc nhiên khi người ta đem ra cho bạn một thứ rau khác mà không phải phỉa cắt mà bạn muốn.

Vào mùa, nếu muốn mua một vài mớ nơi chợ tỉnh, chợ huyện, có khi phải "lùng sục" khắp chợ, nơi thì cuối chợ hay góc khuất nào đấy ít khi có người ngồi bán, bởi chỉ có các cô các chị ở làng mới "độc quyền" món rau ấy mà thôi. Vì thế, các tiểu thương ở chợ dù muốn cũng không mấy khi có bán loại rau này. Khá hiếm và không có nguồn cung cấp thường xuyên, phỉa cắt quê tôi đắt khách đến nỗi chẳng may bị héo thì vẫn có người vui vẻ "giành" mua, bởi nhiều người cho rằng phỉa cắt càng héo thì lại càng... ngon, đỡ nhớt và bùi hơn. Người miền núi tỉnh thẳng băng ruột ngựa, không ưa nói hai lời, thế nên nếu là người vùng khác đi chợ gặp phỉa cắt thì cứ thế mà mua dùng lo đất rẻ. Chớ có chế rau héo rồi trả giá thấp mà chằm lòng tự ái người bán, để không may chẳng mua được thì lại tiu ngưu tay không đi về.

Đa dạng trong cách chế biến

Dựa vào điều kiện sống và truyền thống bản làng nên phỉa cắt có nhiều cách chế biến khác nhau nhưng đều mang một điểm chung là dù chế biến theo cách nào thì cũng đều đơn giản và dân dã như: luộc, xào tỏi, nấu canh hoặc nộm chua ngọt. Nhưng để món phỉa

Món nộm rau dớn

cắt ngon hơn ở quê tôi thường nêm rất nhiều vị chua. Vị chua có thể là mẻ, chanh, quả tai chua, khế muối... Tùy thuộc vào cách lựa chọn mà nêm chua, mà chế, sao cho vẫn giữ được hương vị đặc trưng của rau là được. Vị chua khử đi cái nhớt và cũng làm thanh bớt vị chất vốn có của rau. Quê tôi thường làm món phỉa cắt xào tỏi nêm thêm mẻ, hoặc xào chua thịt trâu. Với những món xào, muốn ngon nên cho rau vào chỗ đồ sơ qua rồi mới đem xào.

Nổi tiếng nhất là món nộm rau dớn. Khi rau đã đồ chín, bỏ rau ra bát to, cho rau thơm, ớt, gừng, tỏi, nước chanh tươi, mì chính và muối trắng trộn đều. Cũng có thể trộn thêm một số loại rau thơm như: rau húng, rau chuối,... hoặc một số loại thịt đem xé nhỏ tùy vào nguyên liệu sẵn có, sở thích thưởng thức mà chế biến. Sau khi trộn rau đều, đợi khoảng 5 phút cho ngấm gia vị, rồi thêm lạc rang giã nhỏ vào là có thể ăn ngay được.

Có lẽ do hấp thu những tinh khí tự nhiên của rừng núi nên phỉa cắt có vị ngon thơm đặc biệt, rất "rừng" và rất riêng. Gắp miếng rau ăn, khởi đầu là vị ngọt mát nơi đầu lưỡi, vừa dai giòn sần sật, vừa thơm bùi khi nhai, vị bùi của nó không giống như vị bùi của lạc, vị chất nhẹ và phớt qua trong cảm giác một sự trăn trăn của nhựa cây non.

Cả trong thơ ca

Là loại thực phẩm gần gũi với đời sống của bà con vùng cao nên phỉa cắt cũng lắm khi được nhắc đến như một lễ tự nhiên trong những câu ca, vãn điệu của họ. Còn nhớ trong bài "Lượn nàng ơi" nổi tiếng mà NSND Nông Xuân Ái đặt lời, có đưa câu: "Lời nàng a à lời ơi, phỉa cắt dú cần khuổi lai bấu" (Nàng ơi, rau

dớn ở bờ suối nhiều lá) để chỉ sự tươi tốt của phỉa cắt khi sống ở ven nước nơi bờ suối - nơi có đủ điều kiện để nó tồn tại và phát triển. Cũng giống như con người, chỉ thực sự hạnh phúc và viên mãn khi ở cạnh người mình yêu thương.

Hay không khỏi xúc động khi đọc "rau dớn quê nhà" của tác giả Võ Văn Thợ: "...Trời cho rau của thiên nhiên/ Dưới bàn tay của mẹ hiền ngược xuôi/ Âu ơ... "Rau cải về trời"/ Dớn thương ở lại nuôi người tháng năm.../ Xóm làng đẹp ánh trăng rằm/ Vì đời mẹ tựa con tâm nhá to/ Rau quê mà dệt nên thơ/ Dấu ra phố thị vẫn mơ quê nhà". (Rau dớn quê nhà - Nxb. Thanh Niên). Cứ mỗi lần đọc bài thơ trong tôi lại thoáng hiện lên hình ảnh mẹ tôi tần tảo, khắc khổ ngày còn hái rau đem chợ bán. Ở quê, mẹ chỉ có ít rau tự tay chăm trồng, thi thoảng có thêm đám ba cái hoa chuối, vài mớ rau rừng, đến mùa thì hái rồi, sẽ có cả phỉa cắt. Lúc ấy mẹ lại có thêm chút tiền để mua cho con đồng quả, tấm bánh. Mỗi buổi chiều cuối tuần chẳng thiếu bóng ba mẹ con cùng nhau ra suối hay vào khe để hái rau, chuẩn bị cho chuyến chợ phiên sớm mai.

Nhiều năm trôi qua, mẹ giờ đây không còn phải vất vả và nắng mưa hái từng đợt rau đem bán, tôi cũng không còn được sống ở cái nơi yên lành ấy nữa. Những lần về quê thăm mẹ, nếu có phỉa cắt là thế nào mẹ cũng tự tay làm món nộm mà vợ chồng tôi thích nhất. Gắp miếng rau thơm, thấy thương mẹ và nhớ quê đến se sắt.

Không chỉ có trong thơ ca nếu bạn để ý những trang sức bạc của phụ nữ quê tôi, người ta sẽ thấy hoa văn hay có những chi tiết uốn cong tựa như đợt phỉa cắt. Bà tôi từng nói, những hoa văn ấy thể hiện cho sự sinh tồn lớn mạnh. Bên cạnh tác dụng tránh gió, bệnh, tránh "tà" của các trang sức bạc thì hoa văn là một trong những tiêu chí đầu tiên, thể hiện về đẹp và ý nghĩa, đem lại sự may mắn, sức khỏe....

Ngày nay nhắc đến phỉa cắt, người ta nghĩ ngay đến Việt Bắc bởi sự đặc trưng duyên dáng của nó, có lẽ nó đã quá quen thuộc với người dân nơi đây mà trở thành thứ đặc trưng trong văn hóa ẩm thực địa phương. Phỉa cắt đãi khách phương xa - một cách thể hiện tình cảm tốt đẹp, sự mến khách. Và đến quê tôi hẳn bạn sẽ mềm lòng bởi câu mời của những thiếu nữ, nhẹ nhàng hơi thở của rừng: "Phỉa cắt nè, ngon lắm noọng ơi!" mà thương thức. Bạn sẽ nhớ!■

đã bầm loang, khô se bốc mùi tanh nồng. Máu từng cụm loang đó, bầm nhú trên da thịt trắng như ngà của Lài, giống mắt nhua ứa ra từ những vết dao đâm vào thân cây gòn. Chỉ khác là, dao đâm vào thân gòn khoét ngọt, những vết thương của Lài ồm tròn bởi rương. Nhảy và dút. Cần và nghiêng cho máu rỉ ra rồi lại nhảy cần và dút như cách chó con mài răng. Vết thương nào cũng nhầy nhầy, tấy u và máu vẫn tuôn lên dưới lớp da vừa khép. Tiếng rên rỉ bật tung thành tiếng nức nở khi Lài lần ra đứng trước bàn trang điểm. Lài không còn nhận ra chính mình nữa...

Tiếng gọi tên Lài giờ to và rõ hơn. Lài mơ chẳng? Rõ ràng đó là tiếng Tầm Lùng mà. Cái kiểu gọi giạt cục tên Lài nhưng tiếng ỏi luôn hệt hơi gọi thành ở ấy chỉ có Tầm Lùng. Hay Lài điên rồi nhỉ? Con thú nát bầy trong gương kia là Lài, cái ổ sang trọng mà hồi thời này là

cái chuồng Lài chọn chui vào, sao mà Tầm Lùng biết được nhỉ? Lài biết hẳn giới nhiều việc lắm, nhưng không ngờ hẳn tìm được Lài nơi đây. Đêm qua, lúc tốt cùng đau đớn và muốn chết ngay đi, Lài nhớ như in mình cũng gọi tên Tầm Lùng. Không, là Tuấn. Lài đã gọi Tuấn trong giờ phút tưởng mình sang bên kia thế giới. Hay Lài sáng mắt rồi nên mới nghĩ, mới tưởng tượng rằng người ta tới tìm?

Tiếng đập cửa dồn dập. Tiếng Tầm Lùng rõ ràng. Trời ơi, là thật. Lài cuống quít lên chân ra cửa. Rồi chợt nhận ra thân thể lơ lửng như con cá bị lóc da nhăm nhở, Lài quay lại giường nhặt chiếc váy mặc vội. Lú quíu mở cửa và Lài đổ ập vô vòng tay Thanh Tuấn đang sưng sỏ. Tiếng khóc giờ mới bật lên như tháo tung dau dớn. Cơ thể không còn sức lực. Không, là Lài không còn muốn có tỏ ra luôn ổn trước Tuấn nữa. Lài gục vô hơi ấm của vòng ngực và hai cánh tay đang ôm lấy Lài. Lài nghe tiếng Tuấn khóc hòa với tiếng nức nở của mình. Giọng Tuấn nghẹn nghẹn:

- Tim được Lài thật vất vả quá, Tuấn sẽ không bao giờ để Lài nghĩ quẩn nữa. Hôm qua, ba Tuấn đã đưa bác Hai đi chuộc lại số đó miếng đất còn rồi. Lài không cần lo chuyện đó nữa, cứ coi như Tuấn cho Lài mượn số đó đi. Lài có biết, mỗi đêm đi bán từng quả bóng bay, Tuấn đều tự nhủ đó là quả bóng dành cho Lài. Chuyện vô thuốc của má Hai, Tuấn cố thêm bên cạnh cá nữa xem ra cũng ổn. Lài về nhà. Về lo cho ngoại, cho má, cho ba. Và lo cho Tuấn nữa. Tuấn không thể sống nếu ở đây lung thêm một lỗ nữa, Lài biết không?

Bàn tay chai sần của Tuấn nâng bàn tay xanh nhợt của Lài áp lên ngực trái. Lài gật, rồi gật nữa, nhưng nước mắt cứ chảy mãi xuống má. Tuấn cúi chiếc sơ mi, khoác lên người Lài. Lần đầu tiên, những lỗ sọc tròn hồng hồng bên sườn phải Tuấn lộ ra trước mắt Lài. Những ngón tay Lài dờn từ ngực Tuấn xuống chúng, rờ lên lớp da bóng bóng, ấm ấm.

- Lài cũng sẽ gọi Tuấn là Tầm Lùng. Cả cuộc đời này, Lài sẽ luôn gọi như thế...!■

T.H.V

GÓT HỒNG

Truyện ngắn. Thu Hà Viết

1. Lài ngồi bó gối trên bậu gỗ cặp mép sông, lơ đãng nhìn theo tiếng ghe máy chạy phía giữa dòng tách tách từ xa, rồi lên ồn ào và kéo những con sóng xô oàm oạp khi ngang đây vừa ve chai rồi lại tách tách xa dần. Nước phẳng tanh, mát rượi, mang theo mùi phù sa nồng nồng. Quân đã từng nói thích thứ hương gió sông nước miệt vườn này cũng trong một chiều chạng vạng rắng đỏ như hôm nay. Thứ màu đỏ hấp hối của hoàng hôn nhuộm hồng sắc tím lợt lạt của bóng lục bình trôi đậu vào mu bàn chân Lài thả trắng ngà trên mặt nước. Màu trời ấy đã biến thành quãng tia mờ hoặc, tồn lên hình hài thiếu nữ thả chân hững hờ trên mép nước. Nụ cười như tỏa ra ánh sáng khi cô cúi xuống vớt nhanh lục bình tím biếc và mái tóc dài nghiêng chạm mặt sông trong bức tranh Lài cắt ở đây rưng rưng...

Dãy đèn bên kia bờ sông vừa bật sáng. Ánh sáng vàng rực rỡ chiếu xuống via hè tập nập, khiến hai bên bờ sông như thành hai thế giới. Những hình khối méo mó trên hiên đây vừa ve chai dần biến dạng như những con quái vật. Phía sau đám phế liệu, những chiếc đèn neon cũ, đèn compact lần lượt được bật sáng trong những căn nhà lúp xúp cách nhau hai vách ván mỏng. Những tia sáng nhỏ nhoi ấy không lọt nổi ra sông bởi những thứ chất đầy vách sau, ngấp lên đến tận đường dây điện dân sinh ngoằn ngoèo phía trên lớp mái tôn tạm bợ. Người vừa ve chai sống chung với rác thành quen. Không ai chế cái mùi nồng nặc oai oai lúc mưa xuống. Người ta đã quá quen với việc cắm mặt vào những giũ cũ nát, vẹo vọ, han gỉ, meo mốc mà lựa ra những thứ khá đi bán đi được. Những chiếc bìa cát-tông cũ được giã bẹp, bó chặt chồng

lên nhau, che kín các ô cửa sổ. Những cục kim loại được gỡ ra từ đủ các thể loại máy móc, xe cộ. Có cả dăm bê tông cũ đập ra xếp chất chồng lán ra ngoài mé sông... Dân ghe lái chờ hàng nặng ngang qua đây thường bảo nhau tránh xa ra giữa dòng. Họ sợ mấy khúc cột lộ cộ cái bằng cây, cái dúc bê tông mỏng manh cắm xuống lòng sông, trên đó toàn ván cũ, có thể đổ theo sức nước cuốn mạnh phía sau ghe. Chỉ những ghe chợ nhỏ bán đồ thiết yếu mới tập vào, hoặc ghe lái gom hàng ghé vào cầu sông mỗi tuần một lần để "ăn hàng". Chỉ một hai ngày trong tuần, khi đồng phế liệu được bán hết, người trong nhà mới có thể nhìn thấy ghe xuống chạy ngang qua ô cửa trở, được hít thứ gió sông tràn trề qua cửa nhà.

Lài sinh ra ở đây. Tắm thứ nước sông xiên xiết phía đầu mom đây vừa và ngửi thứ mùi tạp nham phế thải ấy suốt hai mươi năm. Lài quen với từng miếng ván ghép ngang nền nhà, ghép dọc lối đi. Quen ngày nước lên ngập đến khe ván nào mà kẻ dòi khạp nước sạch và chạy dòi thùng gạo. Quen cả mùi bùn thum thum của ngày nước ròng, tiếng cá bông lau quẩy lạch xạch dưới chân cột mè sần nước. Lài quen cái nghèo cái khổ, cái nóng nực bí bách nơi đây mà dần cao nhong nhong, mái tóc nặng dài, làn da trắng ngời ngời. Mấy chú lúc nhậu đã sưng sượng thường khoái nghe Lài ca. Khoái nhất lúc Lài xuống xề, cái ằm cổ trong veo ngân dài như nước dập dềnh tới tận mé bếp cuối cùng nhà Tám Lùng mà nghe như hơi bụng còn đây. Đây vừa có mình Lài ca mùi nổi tiếng, mùi đến nỗi dân mé chợ chơi bờ kè bên kia sông đôi lúc đứng hóng cả về phía bên này, nghe Lài ngẫu hứng ca đủ sáu câu tuồng xưa theo nhịp đũa gỗ trên miệng

mấy cái bát kiểu và cây đàn năm dây sứt sọc của chú Tư Khai, ba Tám Lùng. Ấy là lúc ngoại chưa nằm bết và mà chưa bị người ta cắt mất một bên bầu ngực kia...

Tám Lùng cũng có ánh nhìn giống Quân. Đôi mắt đen hút thường lên dăm dăm trông theo lưng áo bà ba và đôi bắp vế tròn lẳn lẳn của Lài, rồi chong đèn về. Khác với Quân là sinh viên mỹ thuật, Tám Lùng chưa qua phổ thông. Quân vẽ Lài lông lẩy trong rắng chiều, lồng trong cái khung kim loại viền vàng rồi treo trong phòng ngủ. Tám Lùng thì toàn vẽ dăm lưng Lài để che đi khoảng đồ cũ bên mé bếp. Những nét vẽ đen xám bằng chì trên giấy vờ ngà ngà, sinh động. Nhìn vào dù chẳng có hình khuôn mặt nhưng ai cũng nhận ra đây là người con gái rất đẹp khi đứng cân hàng, lúc cúi thổi lửa, lúc ngồi nhìn về chân trời xa tít khi hoàng hôn...

Tám Lùng bỏ học hồi giữa lớp mười hai, đợt má hắn phát bệnh rồi mất rất nhanh bởi ung thư dạ dày. Căn bệnh đáng sợ từng ăn mòn nhiều người xóm vừa, cứ như nó ám theo đám phế liệu. Người vừa ve chai cũng lặng lẽ đón nhận như cách mà họ quen âm thầm chung sống với phế thải. Chú Tư Khai sốc vì mất vợ, chìm vào rượu khiến Tám Lùng quyết nghỉ học để ở sát bên cha. Lâu rồi, cả khu vực không ai còn kêu hắn bằng cái tên Thanh Tuấn theo tên kép cái lương mà cha hắn thần tượng cả đời nữa. Cái tên Tám Lùng gắn với hắn từ ngày hắn lao xuống sông cứu Lài năm hai đứa vừa hết lớp chín. Hôm đó, nếu không nhờ hắn phát hiện kịp và bắt chấp nguy hiểm cứu giúp, có lẽ Lài đã chết chẳng ai hay. Chiếc xe ô tô lật khỏi mái tôn dốc trũng ngay đầu lúc Lài đang lui cui rửa chén, đẩy Lài ngất xỉu văng xuống sông. Khi Lài tỉnh lại, mắt không mở được vì bị đầu gối má xúc tràn vào mắt, chỉ nghe tiếng hô và tiếng chân người rầm rập bập bính trên ván kiềng Thanh Tuấn xuống xuống qua sông cấp cứu. Mắt Lài cay xé hơn khi nhìn ra vũng máu đỏ tươi chảy chan cùng nước trên sần cầu mé sông, đỏ nhòay trên ngực áo Lài.

Nghe nói, nửa bên phải người Tuấn rách toạc, bị dăm lũng tằm lổ bởi những thanh sắt chia nhọn như lao quây dưới chân cọc gỗ dưới sần ván nhà Lài. Đám sắt ấy cha Lài từng hàn thành hình rọ tròn chôn chung thân cột, đổ đá học kẹp vào đó để giữ cho cột chắc mà chịu sóng xiết dưới đáy sông. Nếu Tuấn không kịp lao xuống, có lẽ kẻ chịu những vết thương ấy là Lài. Và nếu không phải để ôm Lài trôi lên, chắc gì Tuấn đã đủ sức dứt mình ra khỏi đám cọc ấy. Cái tên Tám Lùng có từ ngày đó. Từ ngày bị thương, hắn lúc nào cũng mặc quần Jean và áo thun che kín người, bắt chấp cả đám đàn ông mình trần xà lồn xung quanh, bắt chấp cái nóng chan chất quanh năm. Hắn giấu đi những vết sẹo xấu xí, hay hắn không muốn Lài day dứt khi nhìn thấy chúng?...

Cả xóm vừa này đều biết Tám Lùng thương Lài từ bận Lài đi thành phố nhập học. Tám Lùng lơ lơ như mất hồn, chẳng thiết

ăn ngủ, lao vào làm quần quật cả ngày, tới đến chong đèn về Lài tối khuya. Lài biết nhưng vẫn ngồi lơ, bởi trái tim đã lơ xao xuyên trước Quân ngay lần đầu gặp gỡ, trên chuyến xe đồ lên thành phố. Lòng Lài bứt rứt ghê gớm mỗi khi nghĩ tới Tầm Lũng, nhưng trái tim lại một mực hướng binh chỉ hướng về Quân. Khoảng cách giữa Tầm Lũng và Lài ngày một xa, dù anh dần như đứa con trai của ba mẹ Lài. Lài tránh ánh mắt người bạn xưa khi biết nhớ ánh mắt Quân xôn xôn lửa, và làm lơ thứ cảm giác tội lỗi cứ cắn cần trong lòng. Lài không cất nghĩa được tình cảm của mình với Tầm Lũng là gì. Nó thân thuộc, bình thường quá, mà rồi nó cũng lớn lao. Lớn đến nỗi Lài không thể hình dung một ngày nào đó gia đình Lài vắng bóng lung anh qua lại, vắng tiếng gọi ba lên hàng, hay gọi mà dờ mà lên lưng, cồng má qua ván cầu mỗi lúc bà đi viện về.

Mé bên kia bờ như sáng rực rỡ hơn khi mặt trời lặn hết xuống lần nước tối thẫm. Chùm bóng bay đủ màu của Tầm Lũng đã lơ lửng phía trên rặng dừa nước, lúc từng quả một được tách ra, di chuyển rải rác trong quãng sáng theo bước chân bọn trẻ con vui đùa. Tầm Lũng lạnh lắm, cái đầu hần nhanh nhay, nghĩ đủ cách kiếm tiền và đôi tay hần khéo léo làm ra những thứ chiều lòng người bên chợ. Rồi Tầm Lũng cũng sẽ quên Lài thôi. Cũng giống như Lài rồi cũng sẽ quên Quân...

2 . Người đàn bà to béo có đôi chân mày ngang xăm đen đậm nhìn Lài lom lom. Căn phòng hầm hấp bởi đặc kín người, mặc cho cái máy lạnh cũ trên tường đang chạy hết công suất. Bà ta ngoắc Lài, chỉ vào chiếc ghế nhựa nhỏ đối diện rồi phẩy tay về phía đám con gái còn lại. Gã trai mặt theo xăm đầy hai cánh tay mở cửa, phất tay ra hiệu để các cô gái lục tục ra khỏi phòng. Họ sẽ xếp hàng ngoài hàng ba, ngồi bệt trên nền xi măng mà chờ theo thứ tự người đàn bà chỉ tay điểm danh. Trong số họ chắc một số cô đã quen với cảnh được chọn phòng vẫn lấy chồng ngoại quốc kiểu này, nhưng một số ngỡ ngàng rí rí hỏi nhau, tại sao lại có người được chị Ba ưu tiên hỏi trước mà chẳng phải xếp hàng. Đôi lời rí rí đáp lại, tại tiêu chí đầu tiên là nhan sắc; tại bà ấy chọn làm chỉ đó chứ không phải để mỗi giới lấy chồng...

Chị Ba cất lời, mắt không dứt khỏi khuôn mặt đang sượng sượng của Lài:

- Hồ sơ ghi em đang học năm hai đại học... Visao lại ngưng ngang lấy chồng vậy?

- Má em bà mắc u vú, cắt một bên rồi. Giờ còn phải xạ trị. Bà ngoại liệt một chỗ còn bà tai nạn cột bên chân. Nhà em thiếu nợ hơn sáu triệu rồi, không xoay nổi nữa.

- Kết hôn Hàn khéo lắm chị Ba dụ lẽ vật với tiền cưới cỡ em độ trên trăm triệu chút đỉnh. Mà phải chờ người đủ điều kiện họ ưng em kia. Đồi Loan chưa chắc được cỡ đó, nhưng chấp nhận già hoặc góa à nha. Chị Ba thấy sắc vóc như em không nên làm kết hôn.

Với lại có ở gần thì em mới lo cho gia đình được chứ! Hay chấp nhận làm baby đi. Khéo ra thì em có thể có món lớn gấp đôi gấp ba mà trả nợ rất rảnh. Khéo nữa có khi lên bà không biết chừng. Em còn không?

- Còn gì chị Ba?

- Trời ơi con nhỏ này? Mi khờ hay già nai vậy trời? Hồi mi câu đó là do mi đẹp và có ăn học, chứ chị Ba bảo đảm đảm kia không đưa nào còn à nha!

- À, em còn nguyên mà...

Lài cảm thấy mặt mình nóng rất. Như đọc được suy nghĩ của Lài, chị Ba cười lục khục:

- Con nhỏ này. Chị Ba cũng hết sức mới chỉ về đó. Chị Ba làm nghề này hơn chục năm chưa từng nhìn lầm người bao giờ đâu. Minh biết cùng là phải biết tận dụng thể mạnh bản thân mà chớp lấy cơ hội đời. Đường cùng là phải biết bỏ qua sĩ diện mà sống được đi đã. Sống rồi thì đẹp như em tìm cách leo lên mấy chốc...

"Bỏ qua sĩ diện". Cụm từ này quen quá! Câu nói ngắn mà chất chứa từ miệng mẹ Quân cách nay mấy tháng như còn ngân trong đầu Lài. Chiếc phong bì mẹ Quân thấy nhẹ lên mặt bàn kính mà tạo ra tiếng bộp nặng trĩu. Mẹ Quân bảo đã biết cả về Lài, về cái vựa ve chai bám viù lập lờ mặt sông của dân ngụ cư và người cha cụt chân tập thể dục ra vô bệnh viện ung bướu lấy cơm từ thiện. Mẹ Quân bảo, thứ tình cảm bông bột và những lời hứa hẹn của Quân bà sẽ mua lại bằng tiền. Lài chỉ biết thế liệt ngồi đó, không thể phủ nhận việc tìm Quân trong lúc cấp bách nhất với hy vọng Quân có thể giúp Lài một phần tiền để ca mổ của má được thực hiện. Dù gì, những lời miệt thị của mẹ Quân cũng không phải là sai hết, sự vắng mặt của Quân đã khẳng định tất cả. Lài đã giữ sĩ diện, không liếc nhìn cái bao thư mà im lặng bước ra khỏi nhà Quân, ráo hoảnh. Nhưng Lài không đủ kiên nhẫn bỏ qua bức tranh lồng trong khung vàng vút bên mé hông nhà Quân. Người đàn bà lượm ve chai đang định phá nó ra để lấy cái khung kim loại. Cái khớp khung cứng chắc khiến tay Lài bật máu. Máu rướm vương lên bức vẽ người con gái thả chân xuống dòng sông, nghiêng tay vớt cụm lục bình trong ráng chiều đỏ lựng. Bức tranh cuộn lại trong lòng tay, Lài ngược lên khung cửa sổ phòng ngủ của Quân, chạm phải đôi mắt đen hun hút của người từng thề bồi yêu thương mình. Từ giây phút ấy, Lài thề thứ gọi là sĩ diện của bản thân sẽ tự Lài định giá.

- Chị nhắm giúp em được khoảng bao nhiêu? Kiểu baby ấy...

- Em chấp nhận giao lần đầu tiên cùng với điều kiện theo người ta lâu dài thì gấp đôi đi kết hôn đó. Mỗi tháng sau này được trả bao nhiêu là tùy khéo léo ở em thôi. Có đứa nên người, cắt nhà dựng nghiệp đó. Chị Ba đang có mối khá lắm. Hơi dị nhưng em chiều được thì đời em lên hương à! Nhưng nói trước không có cam kết tương lai à nha. Em cần tiền gấp thì chẳng đường nào bằng cách này. Sau này mà em nhắm muốn kết hôn thì lại tìm chi, lo gì!

Lài đã đứng lặng giữa khoảng sân nóng hầm hập, ngược nhìn bầu trời xanh sẫm sát với tầng tầng lớp lớp mây trắng mà hít thở. Tiếng cười của chị Ba còn vọng bên tai cùng cảm giác rùng mình. Tiếng cười của kẻ buồn bắt được món hời. Hay thật, đang mắt mà gặp nóng lại nổi gai ốc và cảm giác rét. Có phải cuộc đời này cũng vậy, bình thường thì thấy cái gì cũng từ từ chậm rãi, giải quyết vấn đề nào cũng cần thời gian cần nhắc. Chỉ riêng tình cảm và hôn nhân,

thậm chí sinh mạng thì lại nhanh đến bất ngờ. Những đôi mắt bạc nhược chờ đợi đang nhìn Lài, vừa tỏ mò lại vừa như ganh tị. Lài cần về nhà, hít mùi mồ hôi của má, thay đồ dơ cho ngoại và cúi thối đảm cúi uất... Có vậy, Lài mới gom đủ can đảm để ra quyết định cứu lấy miếng đất có ngôi mộ ông ngoại bên mé cồn đầy cỏ lau. Miếng đất người ta đã giữ số đó từ ngày cần tiền chữa chân cho ba và viện phí cho má. Lài cần bán đi thứ người ta gọi là sĩ diện để cứu lấy sinh mạng má đang trông chờ vào sáu đợt vô thuốc tiếp theo. Chỉ thời gian ngắn nữa thôi, cái dây vựa xồm ve chai neo bám này cũng sẽ biến mất theo quy hoạch lên thành phố, chẳng có đền bù bồi dờ là mom đất lấn chiếm của dân tứ xứ. Miếng cơm chan mồ hôi cơ cực cũng sẽ không còn kiếm được. Không miếng đất cất lều, rồi thì ba má và ngoại sẽ về đâu?

3 . Căn hộ hơi tối. Mọi thứ toát lên sự giàu có. Hơn năm quen Quân và tiếp xúc với hội họa đủ giúp Lài biết những bức tranh trên tường đều đẳng cấp và gu thẩm mỹ của chủ nhân rất cao. Tổng nội thất sáng nổi bật trên sắc vàng kim loại hoặc nâu của gỗ, bóng loáng và thơm. Mùi thơm toát ra từ mọi thứ: Hương trà sen thoảng lên từ bàn nước, hương gỗ mà Lài không biết là loài gỗ gì, vương vất trộn với mùi nước hoa nam giới, trầm và thảo. Tất cả dường như tạo nên uy quyền, vừa an ủi vừa đàn áp. Người đàn ông trung niên ngồi điềm tĩnh bên kia bàn, im lặng quan sát Lài. Con mắt sâu dưới cặp mắt kính khó đoán biết cảm xúc, khiến những ai tiếp xúc gần hẳn đều cảm thấy sợ sợ. Khi ông ta đứng dậy, vốc đáng to lớn như chiếm lấy không gian căn phòng. Cánh tay to, cổ tay dày, những ngón tay lớn đầy thịt đặt trên thành ghế trông càng uy hiếp. Chiếc đồng hồ vàng trên cổ tay phát ra tiếng tích tắc trong không gian tĩnh lặng. Giọng ông ta đều đều:

- Tôi cần có người bên tôi. Không yêu sách ràng buộc và cùng tôi tận hưởng những thứ ơn trên ban cho. Tôi tìm mẫu người như em khá lâu rồi. Tôi hy vọng em sẽ hòa hợp với tôi để chúng ta cùng đạt được thứ mình muốn. Em cần tiền và bảo đảm cuộc sống cho người nhà, tôi cần em chia sẻ những thứ khác biệt. Em hiểu rõ vấn đề chứ?

- Dạ...

Tầm nệm dày và hơi cứng. Vải lụa mát dịu, mềm trơn. Giọng người đàn ông với đôi kính trắng to dày vẫn đều đều về những ưu ái ơn trên ban cho ông ta. Đầu óc Lài mù mịt. Có chỉ thấy đôi chân mình run bần bật trên thảm len. Chiếc váy lụa đỏ rời khỏi cơ thể bằng cách nào đó Lài không rõ nữa. Đôi bàn tay to, thô, dày và ướt đặt trên hai móm vai mảnh của Lài từ từ bấu chặt, rồi siết như hai gọng kim. Lài tỉnh hơn nhờ cơn đau. Đôi mắt trên mặt người đàn ông khi bỏ chiếc kính dày cộp ra nom lồi lồi, trắng dã và cách xa nhau giống như mắt cá thòi lòi chết nổi ngoài bãi. Cả khuôn mặt ông ta tái nhợt, to và đầy nung núc, không có râu và lông mày cũng gần như không màu.

Cơn sợ hãi của Lài dâng lên đỉnh điểm khi vừa mở miệng thì ông ta cúi xuống, gần đôi môi mỏng quẹt lên môi Lài. Thứ mùi tanh, hơi hơi hơi giống mùi thuốc có vitamin B1 của ngoại phả ra, bao quanh miệng và mũi Lài, khiến cơn buồn nôn cuộn lên. Cả cơ thể có lẽ nặng gần tạ đè nghiêng Lài xuống mặt nệm. Rồi có tiếng xích va vào nhau lịch lịch, tiếng vải bị xé mạnh...

(Xem tiếp trang 30)

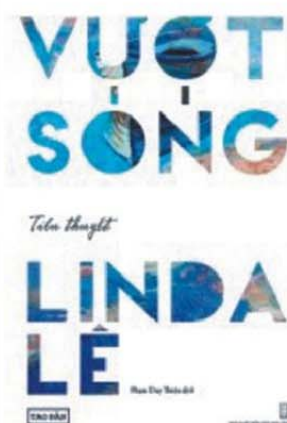
“VƯỢT SÓI

Hoài Nam

Nó đến các tác giả nữ của văn xuôi Việt Nam đương đại, với một cái nhìn coi mờ và vượt thoát khỏi biên giới lãnh thổ quốc gia, người ta hay nhắc đến những cái tên như: Lê Minh Hà, Đoàn Minh Phương, Thuận, Lê Ngọc Mai, Phạm Hải Anh, McAmmond Nguyễn Thị Tu, Phan Việt, Hiếu Constant v.v và có khi, cả Linda Lê (sinh năm 1963). Những nữ tác giả này đều là người gốc Việt, hiện đang sống và viết ở nhiều quốc gia ngoài Việt Nam. Nhưng trong số nhà văn vừa kể trên, Linda Lê là một khác biệt. Bà định cư ở Pháp từ năm 14 tuổi, viết bằng tiếng Pháp, và chỉ bằng tiếng Pháp mà thôi. Linda Lê từng trả lời phỏng vấn “*Tạp chí Sông Hương*”, năm 2010: “*Tôi có một tình yêu sâu sắc với Pháp ngữ. Đó là bến đậu duy nhất của tôi*”. Một không gian sinh tồn đặc định, và quan trọng hơn, một sự lựa chọn dứt khoát về ngôn ngữ sáng tác như vậy, có lẽ đã đủ để đặt Linda Lê nằm ngoài tập hợp “*Văn chương Việt Nam ở hải ngoại*”: Bà là nhà văn Pháp gốc Việt, và tác phẩm của bà thuộc về nền văn chương Pháp ngữ. (Tương tự như Lan Cao, Kim Thúy, Viet Thanh Nguyen..., những nhà văn gốc Việt sống ở Mỹ và chỉ viết bằng tiếng Anh). Đây là điều rất đáng lưu ý mỗi khi ta chạm tới những vấn đề có liên quan xa gần đến Việt Nam trong các tác phẩm của bà.

Tính cho đến nay, Linda Lê đã xuất bản gần ba mươi đầu sách, gồm cả tiểu thuyết, truyện ngắn, kịch, tiểu luận, và được xem như một trong những hiện tượng sáng chói của văn chương đi dân viết bằng tiếng Pháp. Bà tác phẩm của bà đã được dịch và xuất bản ở Việt Nam, gồm: tập truyện ngắn “*Lại chơi với lửa*”, các tiểu thuyết “*Vu không*”, “*Thư chết*”, “*Tiếng nói*”, “*Sóng ngầm*”, và “*Vượt sóng*”. Hai tác phẩm sau ra mắt độc giả tiếng Việt gần như cùng lúc, năm 2018, khi mà “*Sóng ngầm*” (Hội Nhà Văn - Bùi Thu Thủy dịch, Cty Nhà Nam & Nxb. Hội Nhà văn) đã được nhuộm hào quang của một trong bốn tiểu thuyết vào đến chung kết giải Goncourt danh giá năm 2012. Nhưng tôi muốn quan tâm nhiều hơn tới “*Vượt sóng*” (Phạm Duy Thiệp dịch, Cty Tao Đàn & Nxb. Hội Nhà văn). Bởi đây là tiểu thuyết mà tác giả đã chất chứa rất nhiều những trầm tư sống động của một nhà văn về công việc/ hành vi viết, mục đích và ý nghĩa của nó, thậm chí cả sự vô nghĩa vĩ đại của nó nữa, cái công việc/ hành vi viết ấy.

“*Vượt sóng*” là câu chuyện của một người kể chuyện xưng Tôi, một nhà báo trẻ chuyên trị mảng văn hóa nghệ thuật, kể về quá trình anh truy tìm những dấu vết để phục dựng diện mạo tinh thần đầy đủ và chân xác của nhà văn Antoine Sorel, người đã nhảy lầu tự tử vào đúng

Bìa cuốn “Vượt sóng” (Nguồn: Internet))

ngày anh đặt chân đến thành phố cảng Le Havre. Công cuộc truy tìm có lẽ đã không diễn ra nếu trước đó, cùng ngày. Tôi không đọc một tiểu thuyết của Antoine Sorel và bị choáng ngợp bởi một “sáng tạo gia khác thường”. Niềm vui của Tôi là “*niềm vui khi phát hiện ra một nhà văn thuộc loại hiếm đang tuyệt chủng, một nhà văn kế thừa tư tưởng của những nhà luân lý học thế kỷ 17, một nhà văn không hề là kẻ thù của nhân loại nhưng biết cách đặt người đọc vào tình thế không dễ chịu của một kẻ mộng mơ tỉnh táo không có khả năng chấp nhận cuộc chơi*”. Tôi nhận thấy ở tác phẩm của Antoine Sorel thứ văn chương “*được viết với một sự cấp bách từ nội tâm, giống như người viết đang bị ác quỷ đuổi bắt*”, và rằng tác giả là người “*luôn quan tâm đến những đam mê nơi mỗi chúng ta đang lún chìm*”. Niềm vui phát hiện ấy dẫn đến sự sững sờ trước tin dữ, dẫn đến nỗi đau buồn như thể vừa mất một người thân, dẫn đến vô số nghi vấn nảy sinh và đòi phải được giải đáp, dẫn đến nhu cầu tìm biết tất cả về Antoine Sorel, từ tác phẩm đến cuộc đời thực, dẫn đến khao khát viết một cuốn sách về nhà văn văn số đáng phục sinh một con phượng hoàng từ chính đồng tro tàn của nó. Tôi đã dần tìm cách liên lạc và trò chuyện với tất cả những người thân trong gia đình của Antoine Sorel (bố và em trai anh), bạn học tiểu học và trung học của anh, vợ và những

người đàn bà từng đến từng đi trong cuộc tại thế bốn mươi lăm năm của anh. Và dĩ nhiên, như những người điều tra thận trọng nhất vẫn làm, Tôi đọc bằng hết những cuốn sách mà Antoine Sorel đã in, cả những bản thảo mà anh chưa bao giờ công bố lúc sinh thời. Từ các nguồn thông tin phong nhiêu ấy - có thể nói, từ các diễn giải đa chiều về Antoine Sorel quá cố, như thể anh là một văn bản mờ vậy - Tôi đã có cho mình một Antoine Sorel cực kỳ phức tạp, với đầy những mâu thuẫn trái ngược. Với nhóm này, Antoine Sorel là con người dịu dàng đáng mến, đáng trân trọng, thậm chí đáng được xem là một thần tượng. Với nhóm kia, Antoine Sorel chỉ là kẻ vô tích sự, gã nghiện rượu vút đi, tên văn sỹ ăn bám ích kỷ, con ký sinh trùng luôn sẵn sàng hút máu bất kỳ ai đến gần và rù lòng thương với nó. Antoine Sorel nhút nhát, khép mình, nhưng lại luôn hòa đồng với những kẻ du thủ du thực vô gia cư, có thể uống với họ cả đêm, trả tiền rượu cho họ, lặng im nghe họ nói và rồi chia tay mà không nhớ nổi mình đã uống với ai. Antoine Sorel là kẻ thù của các trật tự đã được thiết lập, kẻ luôn cảm thấy bất mãn trong bầu không khí đời sống gia đình êm ả, nhưng lại là người tình rất dỗi hờn dăm và cuồng nhiệt, thậm chí trở thành kẻ khủng bố tinh thần những người đàn bà anh yêu bằng chính sự mê đắm và cuồng nhiệt ấy. Antoine Sorel xa lạ và cô độc trong lòng xã hội đương đại như một kẻ bên lề tuyệt đối, nhưng anh cũng vô cùng mong manh dễ vỡ, vô cùng cần đến những nâng đỡ tinh thần hào hiệp và chân thành. Với tư cách nhà văn, anh thuộc số những nhà văn bí hiểm, “*những tác giả nếu muốn đọc ta phải có trong tay một danh mục những từ hiếm*”, thế nhưng văn chương của anh lại có phương diện mang tính cách dẫn thân tranh đấu mãnh liệt: “*Cuốn Đám chìm là một chuỗi độc thoại dữ dội chưa từng thấy của một người tìm cách phá đi những nền tảng của cái thứ làm chúng ta theo đuổi những ảo vọng và bóp vụn cái điều chúng ta tưởng chừng là cốt tủy, cái điều buộc chúng ta nghĩ ra những kịch bản về vị trí quan trọng phải có được trong thế giới của chúng ta, cái điều khiến chúng ta thức dậy mỗi buổi sáng: niềm tin một ngày nào đó sẽ là người chiến thắng trong cuộc đua xã hội*”. Diễn giải nào về

NG" những trăn trăn tư sống động về viết

"văn bản Antoine Sorel" cũng có cơ sở hợp lý: Anh là "thế này" cùng lúc với anh là "thế kia", tất cả đều có trong một.

Và viết. Qua lời kể của Tôi - được kể lại từ hồi ức của những người khác - người ta hoàn toàn có thể tin rằng Antoine Sorel thuộc kiểu nhà văn được / bị Thượng đế bắt phải trở thành nhà văn ngay từ khi còn nằm trong bụng mẹ. Anh viết, không hề quan tâm đến tiền bạc, địa vị, danh tiếng, sự tung hô của người đời, những đòi hỏi của "hiện thực xã hội" hay lời kêu gọi của một ý thức hệ bất kỳ nào. Sự chần chừ mà tác phẩm của Antoine Sorel có thể tạo nên trên một số rất ít độc giả, thật ra là hệ quả kèm theo. Vì anh viết chỉ để cho mình, viết để lấp đầy nỗi cô đơn bản thể trong mình, viết như một hành vi cắt nghĩa cho việc anh tồn tại trên đời. Jean, em trai Antoine Sorel kể: "Anh đã sống cả một thập niên mà thậm chí không có gì để bỏ bụng và anh đã viết sách vào những lúc cô lẽ anh nên bán một phút vào đầu thay vì sống lay lắt như vậy". Còn Marianne, người tình trẻ từng sống chung với Antoine Sorel suốt chín tháng và là một độc giả trung thành của anh, thì xác quyết: "Sách của anh giúp anh tồn tại, bởi vì khi anh viết, anh đấu tranh chống lại để không bị tiêu tan... Cứ giả thiết rằng anh giữ những trang sách viết của anh trong học tủ và không một nhà xuất bản nào muốn phát hành chúng, tôi chắc chắn rằng anh sẽ tiếp tục viết sách như anh đã viết, không sai một dấu chấm dấu phẩy". Như chính nhà văn Linda Lê từng tuyên bố về việc mình viết: "Viết, là tự lưu đầy bản thân", nhân vật của bà, Antoine Sorel đã phải viết để tự thực hiện cuộc lưu đầy định mệnh của bản thân mình. Anh viết không phải để tìm kiếm bình yên, mà để tìm kiếm và hướng thụ trọn vẹn cường độ bão tố từ ngôn ngữ của chính mình, khi viết. Đến một lúc nào đó, khi nhu cầu tìm kiếm ấy tắt thì cái án lưu đầy tiên nghiệm kia cũng mất hiệu lực, nhà văn ngừng viết, và sự bình yên sẽ đến, cùng với cái chết. Chính điều này, chứ không phải sự cạn kiệt sức lực hay nỗi đau đớn cùng cực vì cái chết của Claude, người em trai kế Antoine Sorel, mới là nguyên nhân chủ yếu dẫn đến việc anh tự kết liễu cuộc đời mình, ở tuổi bốn mươi lăm.

Trong lần trả lời phỏng vấn Alexandra Kurmann, năm 2010, Linda Lê

chỉ ra: "Những gì còn lại từ phương Đông trong tôi, đó là sự gắn bó với những người quá cố, cảm nhận rằng những người quá cố vẫn tiếp tục sống trong ta. Dù tôi không khép mình vào những nghi lễ, như tục thờ cúng tổ tiên v.v., tôi vẫn luôn cảm thấy những người đã mất vẫn tiếp tục sống một cách mạnh mẽ, và họ đang dẫn dắt tôi. Tôi mong muốn tưởng niệm họ, bằng cách này hay cách khác" (Dẫn theo Phạm Văn Quang, "Về kinh nghiệm hư vô như là khả thể hiện hữu khác trong văn chương của Linda Lê", Tạp chí Nghiên cứu văn học, số 8/2019). Có lẽ, cái "cần tính phương Đông" này là cái có liên quan trực tiếp đến những nội dung mang tính thần hậu thuộc địa trong văn chương của Linda Lê, như nhiều người đã nhận thấy. Nó thể hiện đậm đặc trong "Sống ngầm", qua dòng tự sự của các nhân vật, như một trộn lẫn giữa ký ức cá nhân của tác giả với những hư cấu được dựng lên từ sự đan xen những nhện của quan hệ Việt - Pháp trong lịch sử. Còn ở "Vượt sóng", nó dẫn nhân vật Tôi đến tiểu sử của Antoine Sorel và làm phát lộ một chuyện buồn trong quá khứ, đồng thời là một vấn đề "nhạy cảm" trong hiện tại, với cả Pháp lẫn Việt Nam: Antoine Sorel, tên khai sinh là Antoine Trần, có ông nội là một trong số những thanh niên Bắc Việt thuộc đội quân lính thợ hàng nghìn người bị bắt sang Pháp vào cuối những năm 1930. Ông, và những lính thợ Việt Nam khác, đã phải lao động khổ sai trong các xưởng quân khí của Pháp, đã phải chịu bao tủ nhục của thân phận lưu vong cho đến lúc tàn đời. Ngay cả khi Pháp thua trận ở Việt Nam năm 1954, họ cũng không thể về nước được, vì họ sẽ khó sở vô cùng, sống không bằng chết trên chính quê hương mình, bởi những nghi kỵ liên quan đến Đế quốc và những ngờ vực về "gián điệp của địch cài vào". Bốn năm trước khi vĩnh quyết, Antoine Sorel đã đến Việt Nam, tìm về quê của ông nội và cảm nhận tận độ sự tàn nhẫn của một sự thật: Không ai quan tâm đến những lính thợ ấy nữa. Họ đã bị lịch sử tăng lờ. Số phận khốn khổ của họ chẳng có ý nghĩa gì trước những nhu cầu đời sống thực dụng và cấp thiết của con người ngày hôm nay.

Nhưng chưa hết. Cái nhánh tiểu sử này của Antoine Sorel còn dẫn Tôi đối mặt với một vấn đề chưa bao giờ thôi nhức nhối trong lòng xã hội phương Tây kể từ thời chủ nghĩa thực dân đến nay: Sự kỳ thị đối với những người nhập cư gốc Á - Phi, những khoảng cách và đối kháng văn hóa mà người nhập cư phải giải quyết để có cuộc hòa đồng với cư dân bản địa. (Chủ đề này được Linda Lê tiếp cận theo một cách khá "nghiêm ngặt", khác hẳn với cách của một tác giả cùng thời, nhà văn Thuận: suồng sã hóa, đẩy

hài hước theo tinh thần hậu hiện đại). Tôi gặp ông Martin Trần, bố của Antoine Sorel, con trai của một lính thợ Việt Nam với một người phụ nữ công nông gốc Normandie, và nhận thấy ở đây một trường hợp nghịch đảo kỳ lạ: Martin Trần suy nghĩ và cư xử như thể mình là người Pháp chính quốc, ông ta xấu hổ và không thừa nhận bố mình, ông ta luôn miệng chửi rủa "bọn da màu", ông ta phàn nàn về một nước Pháp "đã không còn là quốc gia hùng mạnh vì quá bỏ mặc cho những kẻ không biết từ đâu đến chiếm đóng". Như Edward Wadie Said từng phân tích trong "Đông phương luận": Chủ nghĩa thực dân, với những học giả và nhà văn ưu tú nhất của nó, đã nỗ lực không ngừng để dựng lên một ý niệm/ hình ảnh về phương Đông thuộc địa sao cho có lợi nhất cho mình. Người phương Tây và người phương Đông đều diễn giải phương Đông theo ý niệm/ hình ảnh này, và cái huyền thoại về sự ưu việt phương Tây từ đó ngày càng được củng cố vững chắc. Martin Trần, có thể nói, là một trường hợp bị cái huyền thoại về sự ưu việt phương Tây đồng hóa. Và điều đó, đặt trong bối cảnh một thế giới phi trung tâm hóa về văn hóa, đáng chú ý hơn nhiều so với việc ông ta khinh bỉ sâu sắc đứa con trai vô tích sự, kẻ không chịu tuân theo bằng các giá trị xã hội đã được thừa nhận, cái sự "thuộc về thiếu số" của anh, với ông ta, chỉ nổi lên rằng anh là kẻ thất bại: "Nếu có giá trị thì sách của nó đã được mọi người tranh nhau mua, đằng này lại không bán được".

Những câu chuyện về Antoine Sorel mà nhân vật Tôi thu thập được, hầu như đều diễn ra trong bối cảnh không gian của Le Havre, thành phố cảng nhỏ bé nằm ở phía Tây Bắc nước Pháp, cách Paris khoảng 200km, nơi Linda Lê cùng mẹ và các chị em gái đã sống suốt bốn năm khi bà từ Việt Nam sang Pháp (1977 - 1981). Có lẽ, nhà văn đã viết tác phẩm này như một hình thức để tưởng nhớ nơi mình đặt chân lên đất Pháp lần đầu tiên. "Vượt sóng", đó là tiểu thuyết về nỗi cô đơn, về cuộc chiến để bảo vệ tính vẹn toàn của cá nhân đơn trị, về sự tìm kiếm cội nguồn. "Vượt sóng", đó còn là tiểu thuyết mang dấu vết thời thanh xuân tươi đẹp của Linda Lê, khi bà được "đắm chìm vào những bữa tiệc đọc say sưa", được thả hồn theo những suy tưởng về nữ văn sỹ Nga Marina Tsvetaeva, người đã từng đến Le Havre trong quãng thời gian 14 năm sống lưu vong trên đất Pháp, trước khi trở lại cố quốc và thất cố tự tử trong một căn nhà tranh lụp xụp. Theo ý nghĩa đó, có thể xem "Vượt sóng" như một chiếc lát ngoài nhìn điểm khởi đầu của một hành trình văn nghiệp mang tên Linda Lê ■

DẠY HỌC VĂN BẢN ĐA PHƯƠNG THỨC

TS. Trần Thị Ngọc

LTS: Sự phát triển của đời sống và xã hội nghe, nhìn đã tạo ra thực tiễn văn bản sinh động, đa dạng; phạm vi và cách thức giao tiếp của con người cũng ngày càng mở rộng. Văn bản đa phương thức có mặt ở mọi lĩnh vực khác nhau trong đời sống và học tập.

Nhằm giúp người dạy và người học tăng thêm hiểu biết về loại văn bản này để thực hiện hiệu quả chương trình và sách giáo khoa Ngữ văn mới, Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên giới thiệu chùm 3 bài nghiên cứu của Tiến sĩ Trần Thị Ngọc (giảng viên bộ môn Phương pháp dạy học Ngữ văn, khoa Ngữ văn, trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên) về vấn đề này. Đó là những nét khái quát về văn bản đa phương thức và vai trò của loại văn bản này trong học tập và cuộc sống; Xu thế dạy đọc hiểu văn bản đa phương thức trong chương trình, sách giáo khoa ngôn ngữ và văn học của một số quốc gia trên thế giới; Yêu cầu và một số biện pháp dạy đọc hiểu văn bản thông tin đa phương thức.

Thuật ngữ “văn bản đa phương thức” xuất hiện trong nghiên cứu của các nhà khoa học trên thế giới từ khá sớm. Theo nghiên cứu của Anthony Baldry và Paul J. Thibault (2006), “việc nghiên cứu văn bản đa phương thức và việc thực hành tạo nghĩa văn bản đa phương thức (multimodal meaning-making practices) đã được phát triển từ trước những năm 1990”. Đến nay, đã có nhiều công trình, bài viết nghiên cứu về loại văn bản này. Các nhà biên soạn chương trình ngôn ngữ ở Úc quan niệm “Văn bản đa phương thức là sự kết hợp của hai hay nhiều phương thức truyền thông trong cùng một văn bản”. Trong cuốn *Visual Approaches to Teaching Writing Multimodal Literacy 5-11*, hai tác giả Bearne, E. và Wolstencroft, H. đã nhận xét: “Bất kỳ văn bản đa phương thức nào

đều có sự kết hợp của những thành phần dưới đây: Cử chỉ, chuyển động, điệu bộ, các biểu hiện trên gương mặt; Hình ảnh: tĩnh, động, thực tế hoặc vẽ; Âm thanh: từ ngữ được phát ngôn, hiệu ứng âm thanh, âm nhạc; Văn bản bao gồm chữ và kiểu chữ”. Thống nhất với các ý kiến trên, trong bài viết *Literature in a digital environment*, Maureen Walsh đã đưa ra cách hiểu về văn bản đa phương thức như sau: “Văn bản đa phương thức là một thuật ngữ được sử dụng trong giáo dục để giải thích cách giao tiếp xảy ra thông qua các phương tiện khác nhau như: ngôn ngữ, hình ảnh, đồ họa, chuyển động, cử chỉ, kết cấu, âm nhạc, âm thanh. Ví dụ: truyện tranh, sách thông tin, phim...”. Như vậy, các nhà nghiên cứu ở nước ngoài đều thống nhất cho rằng: Văn bản đa phương thức là loại văn bản có sự kết hợp của hai hay nhiều phương thức thể hiện khác nhau.

Ở các nước có nền giáo dục tiên tiến, văn bản đa phương thức đã được đưa vào chương trình giảng dạy ở phổ thông, đặc biệt, ở Australia, Mỹ, Hàn Quốc, dạy đọc hiểu văn bản đa phương thức trong môn Ngữ văn đã trở thành một yêu cầu bắt buộc.

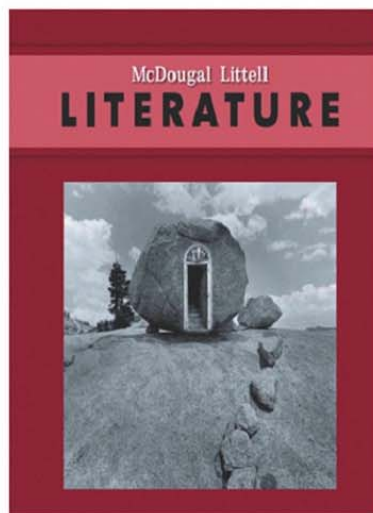
Ở Việt Nam, tuy học sinh chưa được học cách tiếp nhận văn bản đa phương thức nhưng đã phải tiếp xúc với rất nhiều văn bản đa phương thức ở các môn học khác nhau. Trong khi đó, môn Ngữ văn là môn học công cụ có nhiệm vụ hình thành và phát triển cho học sinh năng lực giao tiếp, trong đó có giao tiếp đa phương thức thì chưa dạy cho học sinh cách đọc hiểu loại văn bản này. Các tài liệu hỗ trợ giáo viên và học sinh trong quá trình dạy học cũng chưa chú ý khai thác văn bản đa phương thức. Với yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn mới, văn bản đa phương thức rất được chú ý.

Khái niệm về văn bản đa phương thức được đề cập đến trong một số bài viết của tác giả Đỗ Ngọc Thống, Lê Thị Minh Nguyệt, Nguyễn Thế Hưng. Trong bài viết *Phát triển năng lực đọc viết cho học sinh phổ thông*, tác giả Đỗ Ngọc Thống đã khẳng định “Văn bản trong dạy học đọc không chỉ là văn bản chỉ toàn kênh chữ mà còn đan xen kênh hình với những kí hiệu, sơ đồ, biểu tượng, đồ thị, bảng biểu, minh họa, ảnh nghệ thuật... thậm chí cả âm

(Hình 1) Một trang truyện tranh “Đừng để trái đất vào túi ni lông” của Nguyễn Xuân Khánh Vy, Ngô Bửu Nguyên (đoạt giải Nhất cuộc thi sáng tác kịch bản truyện tranh tuyên truyền giảm sử dụng túi ni lông của Sở Tài nguyên và Môi trường Thành phố Hồ Chí Minh). Thông tin được trình bày một cách sinh động thông qua kênh chữ và hình ảnh (màu sắc, đường nét, hình khối...).

thanh. Đó chính là văn bản đa phương thức”. Với quan điểm trên, tác giả cho rằng văn bản đa phương thức là sự kết hợp của nhiều phương thức biểu đạt khác nhau gồm kênh chữ, kênh hình và kênh âm thanh. Trong bài viết *Dạy học văn bản đa phương thức nhằm phát triển năng lực giao tiếp của học sinh ở nhà trường phổ thông*, Lê Thị Minh Nguyệt cho rằng: “Văn bản đa phương thức là loại văn bản kết nối ngôn ngữ với các phương tiện giao tiếp khác (như tranh ảnh, âm thanh, phim, trang web...)”. Như vậy, theo tác giả dù có kết hợp nhiều phương thức thể hiện khác nhau, văn bản đa phương thức vẫn cần gắn với ngôn ngữ như một phương tiện giao tiếp không thể thiếu. Tuy nhiên, Nguyễn Thế Hưng cho rằng “trong văn bản đa phương thức, ngôn ngữ không nhất thiết phải đóng vai trò thiết yếu. Văn bản chỉ cần đáp ứng tiêu chí có sự kết hợp chặt chẽ của các kênh kí hiệu khác

Bìa sách giáo khoa Ngữ văn 7, Mỹ, năm 2008, NXB McDougal-Littell (Ảnh do tác giả cung cấp)

‘C TRONG NHÀ TRƯỜNG PHỔ THÔNG

nhau đều có thể được xếp là văn bản đa phương thức. Theo đó, tác giả đã đưa ra định nghĩa về văn bản đa phương thức như sau: “Văn bản đa phương thức (trong sự phân biệt với văn bản đơn phương thức về số lượng dạng thức kí hiệu của văn bản) là văn bản có sự phối hợp chặt chẽ từ hai dạng thức kí hiệu trở lên (ngôn ngữ, hình ảnh, âm thanh, video, hoạt động, đường dẫn - liên kết, tương tác thực tế,...) tạo thành một chỉnh thể thống nhất nhằm đạt mục đích giao tiếp nhất định”.

Bên cạnh những đặc điểm của văn bản nói chung, văn bản đa phương thức có những đặc điểm nổi bật sau:

Văn bản đa phương thức cung cấp thông tin một cách trực quan, sinh động bằng nhiều phương thức thể hiện (kênh biểu đạt/dạng thức kí hiệu) khác nhau

Văn bản đa phương thức là loại văn bản có sự kết hợp đa dạng của nhiều phương thức thể hiện khác nhau. Mỗi kênh biểu đạt đều có vai trò nhất định trong việc thể hiện thông tin của văn bản. Vì vậy, dù cùng sử dụng kênh chữ nhưng ngôn ngữ trong văn bản đơn phương thức và đa phương thức vẫn có sự khác biệt. Ở văn bản đa phương thức, kênh ngôn ngữ được nhấn mạnh về sự khác biệt ở không gian mà nó chiếm giữ (ngôn ngữ được trình bày với một kích thước và phông chữ khác nhau, gây ấn tượng với người xem), thực chất kênh ngôn ngữ đó được biểu đạt bởi chức năng của kênh hình ảnh. Như vậy, có thể thấy, trong văn bản đa phương thức, việc sử dụng các yếu tố về cách trình bày của kênh chữ (kiểu chữ, cỡ chữ, in nghiêng, in đậm, tô màu, gạch dưới,...) theo những cách khác nhau đều hướng tới mục đích trình bày thông tin một cách hiệu quả nhất. Thông tin của văn bản đa phương thức không chỉ được cung cấp qua kênh chữ mà còn truyền tải đến người đọc thông qua hình ảnh, âm thanh, liên kết, hoạt động...

Từ sự suy luận dựa trên các siêu chức năng của ngôn ngữ học chức năng hệ thống của Halliday và Matthiessen, 2004, Kress và van Leeuwen (2001/2006) đã giải thích tầm quan trọng của nghĩa thông tin (nghĩa biểu trưng/nghĩa biểu hiện) luôn phải có trong tất cả các hình ảnh. Khi phân loại các yếu tố của ngữ pháp hình ảnh, chương trình tiếng Anh của Australia đã chỉ rõ “Nghĩa biểu hiện (representational meanings) là thành tố thể hiện chủ đề. Nó về nền ai hoặc cái gì tham gia vào hình ảnh, kiểu hoạt động hoặc quá trình trong một

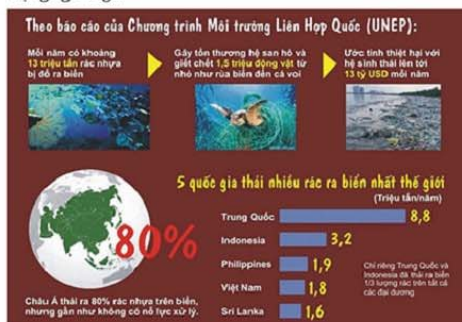
cảnh huống. Nghĩa biểu hiện được nhận biết qua những yếu tố: thành phần tham dự, đường hướng, quá trình tác động, hình khối, biểu tượng, màu sắc...”. Như vậy, có thể thấy ngoài kênh chữ, văn bản đa phương thức sẽ cung cấp thông tin cho người đọc thông qua các yếu tố trực quan như: đường nét, màu sắc, hình ảnh, hình khối, biểu tượng, sơ đồ, biểu đồ, bảng biểu, lược đồ, đường hướng của tiến trình, sự sắp xếp khung hình, sự sắp đặt vật thể... Cụ thể, sơ đồ cung cấp các thông tin đã được đơn giản hóa, giúp người đọc hiểu các bước, quá trình cấu tạo hay hoạt động của sự vật, hiểu trình tự của sự kiện; biểu đồ, đồ thị, bảng biểu cung cấp các số liệu, giúp người đọc hiểu mối quan hệ giữa các yếu tố, dễ dàng tóm tắt và so sánh các thông tin; các đường chỉ dẫn giúp người đọc hiểu được đúng trình tự phát triển của sự vật, hiện tượng... Nhờ đó, người đọc sẽ hình dung chính xác nhất về đối tượng hay tiến trình hoạt động nào đó. Nói cách khác, hình ảnh kết hợp với ngôn ngữ sẽ có khả năng cụ thể hóa cao hơn so với kênh ngôn ngữ đơn thuần. Ví dụ: tờ rơi, sách ảnh, truyện tranh, tạp chí, văn bản khoa học, văn bản thông tin... (ví dụ như Hình 1)

Với kênh âm thanh, thông tin của văn bản sẽ được cung cấp thông qua các yếu tố: tiếng động, âm nhạc, hiệu ứng âm thanh,... với các thành phần cụ thể như: cao độ, cường độ, trường độ, âm sắc, các khoảng lặng,... Đối với kênh hình động, người đọc cần quan tâm đến các chuyển động của hình ảnh. Theo đó, thông tin sẽ được thể hiện qua các hoạt động cụ thể như: cử chỉ, điệu bộ, tư thế, giao tiếp, ánh mắt, biểu cảm gương mặt, ngôn ngữ cơ thể... Với các kênh liên kết, thông tin sẽ được cung cấp thông qua các đường liên kết (link), thanh công cụ, tốc độ truyền tải thông tin, hiệu ứng chuyển động... Điều này tạo nên giá trị độc đáo, sự khác biệt giữa văn bản đa phương thức và văn bản đơn phương thức. Ví dụ như quảng cáo, phim hoạt hình, một bộ phim, một vở kịch có thể do các nghệ sĩ đóng hoặc do học sinh chuyển thể từ tác phẩm văn học (sản khấu hóa tác phẩm văn học và diễn xuất), các trang web, email, blog, sách điện tử v.v..

Văn bản đa phương thức tác động mạnh mẽ đến nhận thức, tình cảm của người đọc

Với văn bản đơn phương thức được thể hiện bằng kênh chữ, người đọc cần phá bỏ lớp vỏ bọc của ngôn ngữ để giải mã văn bản, từ đó mới có thể hiểu ý đồ, tư tưởng mà người viết gửi gắm. Nói cách khác “kênh ngôn ngữ yêu cầu người đọc cần có thời gian tiếp nhận ý nghĩa các kí tự, tuân thủ những quy định của ngữ pháp... do đó việc huy động trí tưởng tượng, kích thích hứng thú không nhanh nhạy như kênh hình ảnh”. Nhận xét trên của Nguyễn Thế Hưng đã khẳng định sự tác động mạnh mẽ, nhanh chóng của kênh hình trong văn bản đa phương thức đến nhận thức, cảm xúc, liên tưởng của người

đọc. Cụ thể, khi xem các hình ảnh xuất hiện trong văn bản đa phương thức, nó sẽ tác động trực tiếp tới cảm xúc giúp người đọc hình dung, tưởng tượng về sự vật, hiện tượng được đề cập tới một cách nhanh chóng, cụ thể, rõ ràng. Theo tâm lí học giác quan, hình ảnh có vai trò mạnh mẽ trong việc tạo ấn tượng cho người xem. Vì vậy, người đọc tiếp nhận thông tin từ văn bản kết hợp cả hình ảnh và ngôn ngữ sẽ nhanh chóng và hứng thú hơn việc tiếp nhận thông tin từ văn bản chỉ đơn thuần sử dụng ngôn ngữ.

(Hình 2) Infographic: Rác thải nhựa đang hủy diệt trái đất như thế nào? Nguồn: dainam.edu.vn/vi/tin-tuc/

Những hình ảnh trong văn bản đa phương thức trên đây không chỉ giúp người đọc hiểu thông tin một cách nhanh chóng mà còn tác động mạnh mẽ đến nhận thức, cảm xúc, liên tưởng của người đọc. Mỗi người đọc đều cảm thấy lo lắng trước lượng rác thải khổng lồ đổ ra biển hiện nay bởi nó sẽ hủy diệt rất nhiều hệ động, thực vật; ảnh hưởng nghiêm trọng đến hệ sinh thái biển, từ đó ảnh hưởng mạnh mẽ đến cuộc sống của con người. Để rồi, mỗi người đều phải suy nghĩ cần làm gì để góp phần cải thiện thực trạng trên.

Bên cạnh hình ảnh, âm thanh cũng là một loại kí hiệu có sự tác động mạnh mẽ đến người đọc. Các nhà khoa học đã chỉ ra rằng âm thanh mà chúng ta nghe được sẽ ảnh hưởng lên vùng não, điều khiển mối liên hệ giữa âm thanh, kí ức và cảm xúc ở vỏ não trước. Các yếu tố khác nhau của âm thanh như: tiếng động, âm nhạc, hiệu ứng âm thanh,... đều có tác động đến cảm xúc, liên tưởng tưởng tượng của người nghe. Ví dụ, những âm thanh tích cực sẽ “tác động mạnh mẽ và sâu sắc đến cảm xúc của con người. Nó làm rung động tình cảm lắng đọng trong tâm hồn; chấp cánh cho sức tưởng tượng được bay bổng; giúp mọi người nhận thức, yêu đời và yêu cuộc sống hơn; đem lại cho con người các cảm xúc về thẩm mỹ và sự tinh tế”⁽¹⁾. Sự tác động đó là tích...

(Xem tiếp trang 40)

Khi Robert đến chỗ rẽ của con đường, anh băn khoăn không biết rẽ trái hay phải. Sang trái sẽ dẫn đến trang trại cũ của nhà Turner - nơi anh đã sống tuổi niên thiếu - hiện người anh em họ của anh vẫn đang sống. Rẽ phải sẽ dẫn đến bờ vịnh - nơi có trang trại của Jameson. Anh quyết định đi theo vòng bờ vịnh. Dù đã 40 năm nhưng vẫn còn đây những cây Vân Sam cổ thụ. Nếu những cây Vân Sam còn thì vẫn là cánh đồng của Alec Martin em họ anh. Anh còn đủ thời gian đi một vòng trước giờ ăn tối. Sau đó anh sẽ có cuộc viếng thăm ngắn với Tom Gian - một người bạn tốt nhưng hơi buồn tẻ chậm chạp. Anh nhớ con đường cũ biết mấy dù anh đã xa nó khi còn là cậu bé 15 tuổi bị người chú hắt hủi ném ra xã hội. Theo trí nhớ quang cảnh không có thay đổi nhiều. Vẫn những ngọn đồi và cánh đồng, nhưng con đường có vẻ nhỏ hẹp đi, thấp xuống hơn. Có vài nhà mới mọc lên dọc con đường và vành đai rừng sau các trang trại có vẻ như mỏng hơn. Có đó chẳng khó khăn gì khi anh tìm ra những địa điểm quen thuộc ngày xưa. Có một vườn đào lớn ở Milligan nổi tiếng trong thời niên thiếu của anh. Những bông hoa nở bung sắc trắng như tuyết khi anh nhìn chúng lần cuối. Chà! Thời gian không đứng yên với anh như vườn đào của Luke Milligan. Với anh tuổi thanh xuân đã qua từ lâu.

Những người qua đường tò mò nhìn anh - vì những người lạ ít đến Chiswick. Anh nhận ra vài người nhưng không ai nhận ra anh vì anh không còn là chú bé chân tay lóng thong với mái tóc đen xưa khi rời khỏi nơi này. Giờ đây anh đã là người đàn ông quần áo bó sát cơ thể vạm vỡ với khuôn mặt kiên định, cứng cỏi, lạnh lùng không biết sợ hãi, chùn bước. Hiện tại vườn cây ăn trái đã chậm lớn, những cánh đồng dài và thấp dốc xuống phía biển xanh mờ. Một ngã rẽ bất ngờ đưa anh vào tầm nhìn của vịnh. Phía dưới anh là trang trại cũ của Jameson được xây sát bờ đá cuối bao quanh một không gian vắng vẻ tới bãi cát dài bờ biển và cánh đồng không có nhà ở. Anh đứng trước cánh cổng vòng xuống mở ra làn đường dài, khoan tay nhìn kỹ các ngôi nhà. Chúng đều có màu xám nhạt phối phai không còn vẻ ngoài thịnh vượng một thời như xưa. Trước đây dưới thời người đàn ông Neil Jameson giàu có tốt bụng, trang trại lớn ở vịnh từng là trang trại tốt nhất ở Chiswick. Đối với Neil Jameson con, cậu bé Turner luôn căm ghét vì cậu ta đã gian lận trong cuộc đấu vật ở trường Chiswick. Sau thất bại bề mặt anh luôn nung nấu hận thù và ngầm hứa sẽ trả món nợ kẻ thù giết anh. Họ là kẻ thù của nhau khi ở tuổi thiếu thời. Anh chưa gặp Jameson từ khi rời đi. Có tin đồn anh ta đã chết và anh đã điều tra ra đúng như vậy. Trang trại của anh ta hiện do người vợ góa điều hành. Turner thấy thất vọng. Hay họ gì khi trả thù, rửa nhục với người đàn ông đã chết? Chẳng nhẽ trả thù vợ con anh ta - những người thừa kế? Dù có chiến thắng cũng là chiến thắng tồi tệ, để恨 bị người đời chế nhạo, phỉ báng.

Trở lại Chiswick lần này anh muốn có một cái nhìn tốt về trang trại ở vịnh, là địa điểm tốt đáng để dành một hai tháng hè thăm thú. Anh thích sự yên tĩnh có thú vui câu cá ở vịnh và để nhớ lại nơi tổ tiên anh đã sống hơn 100 năm trước cho đến khi bị nhà

Jameson sở hữu. Anh mở cổng đi tới giữa đoạn đường có ngã 3: một nhánh đi qua nhà, nhánh kia xuyên qua cánh đồng tới vịnh - và anh đi theo nhánh thứ 2. Không mấy chốc anh đã thấy mình ở bờ đá xám - nơi sống vô số bọt rì rào muốn thối như khi anh ra đi trước đây. Anh đi qua một mũi đất nhỏ nhỏ ra ngồi xuống một tảng đá. Anh muốn chỉ một mình để suy ngẫm nên khó chịu khi thấy một cậu bé ngồi ở gờ đá đối diện đang đọc sách. Cậu ngược đôi mắt trong trẻo nhìn Turner. Cậu chừng 12 tuổi, cao bằng anh ở tuổi đó, nét mặt thanh tú, sáng sủa, hơi gầy. Dù Turner chưa từng gặp nhưng ở cậu bé có nét gì đó quen quen. Da hồng hào, đôi mắt to màu xanh, hàng mi đen dài. Mái tóc vàng hơi xoắn trên đầu mềm mại như một cô gái. Nó có nét giống cô gái nào nhỉ? Anh lại lục trí nhớ xa xăm thời thơ ấu khi anh ở tuổi của cậu bé? Càng nhìn cậu bé anh càng ấn tượng về sự giống nhau kỳ lạ của cậu bé - trừ cái miệng kiên nghị hơn. Hồi ức như một nốt nhạc bị lãng quên ngọt ngào bỗng bị khuấy động thành một nỗi đau.

"Đó là nơi tuyệt vời để đọc sách phải không con trai?", anh hỏi để lấy lệ hơn là làm quen để trò chuyện. Anh không có con nên hiếm khi nói chuyện với một đứa bé cũng như rất vụng về, lúng túng trong cách cư xử. Cậu bé nhanh nhẹn gật đầu. "Cậu đang đọc cuốn gì vậy?", anh hỏi. Cậu bé chìa ra cho anh xem. Đó là cuốn "Robinson Crusoe" đã cũ - cuốn sách kinh điển của một đứa trẻ tuổi thơ. "Quyển sách đó rất hay", anh nhận xét. "Cuốn sách này Billy Martin cho cháu mượn, cháu phải đọc cho xong trong hôm nay vì ngày mai phải trả cho nó". "Hồi nhỏ bác cũng đọc cuốn sách đó khi bác sống ở đây. Bây giờ ở đây có hai gia đình Martin và Josephs có quan hệ đối tác, cộng tác với nhau. Cha của họ là Billy và Ned. À! Tên cháu là gì nhỉ chàng trai trẻ?". "Là Paul Jameson thưa ông".

Cái tên đó gây sốc cho Turner. Vậy ra cậu bé này là con của Jameson - Neil Jameson? Nếu cậu giống Jameson phải lông mày đen, tóc đen? Có liên quan gì với những lọn tóc vàng xoắn hơi ánh bạc? Đó có phải là sự thiếu sót, giả mạo của thiên nhiên được gắn mác Jameson vào cậu ta? Nét mặt Turner trở nên xám xịt, dữ dằn nhìn chăm chăm vào cậu bé khiến cậu sợ hãi ngược mắt lên trời như vô tình để xem những đám mây đang trôi qua mặt trời. "Cha cậu là Neil Jameson? Có đúng vậy không?". Paul gật đầu: "Nhưng ông ấy đã chết 8 năm nay. Cháu không còn nhớ ông ấy nữa".

"Cậu có anh chị em không?", "Cháu có một đứa em gái nhỏ hơn cháu 1 tuổi. Hai người anh chị trước cháu đã chết từ lâu. Cháu là con trai duy nhất của mẹ cháu. Ồ! Cháu mong cháu lớn nhanh hơn, nhiều tuổi hơn để làm gì đó cứu vãn gia đình khi bị thế chấp. Điều đó làm tan nát trái tim mẹ cháu khi buộc phải rời xa nơi mẹ đã sống. Luật sư nói rằng phải bán trang trại đi vì khoản thế chấp đã hết thời hạn từ 2 tháng trước. Mẹ cháu đã khóc ròng suốt. Cháu và em gái chỉ biết an ủi mẹ. Ồ! Ước gì cháu là một người đàn ông". Cậu bé mím chặt môi - lúc này giống hệt môi bố cậu - nhìn ra phía biển với đôi mắt xanh biếc. Turner mỉm cười ngượng ngùng. Ồ! Neil Jameson. Món nợ cũ với bạn đã được trả. Tuy nhiên có điều gì đó quặn đau trong lòng Turner. Khuôn mặt của cậu bé đó anh không thể ghét được, mặc dù

Lucy Maud Montgomery (1874 - 1942) là nhà văn Canada nổi tiếng. Bà sinh ở Chifow - thuộc đảo Hoàng tử Edward, Canada. Mẹ mất khi bà mới 21 tháng tuổi, được ông bà ngoại đưa về nuôi nấng. Để vợi đi nỗi trống vắng thiếu thốn tình yêu của cha mẹ, bà tưởng tượng ra một thế giới xung quanh vô cùng phong phú và sống với nó suốt tuổi thơ. Năm 1883 bà được nhận vào Đại học dự bị Prince Patriot xứ Wales tại Charlottetown. Năm 1895 - 1896 bà theo học tại Khoa Văn Đại học Dalhousie ở Halifax, Nova Scotia. Cả cuộc đời bà đã sáng tác 20 tiểu thuyết, trên 500 truyện ngắn, nhiều bài thơ cho các lứa tuổi - ở thể loại nào cũng được bạn đọc các thế hệ yêu thích, ngưỡng mộ.

trong ký ức anh có thù ghét Neil Jameson đến đâu chăng nữa.

"Trước khi kết hôn với cha cháu, mẹ cháu tên là gì?" Anh đột ngột hỏi. "Lisbeth Miller", cậu trả lời trong khi vẫn chau mày nhìn ra phía biển. "Đúng rồi! Có bé Lisbeth xinh đẹp, vui tính. Anh nhớ tới gia đình cô liền kề với trang trại của chú anh. Lisbeth và anh chơi với nhau từ nhỏ. Khi 6 tuổi họ đã chơi trò vợ chồng và hứa khi lớn lên sẽ lấy nhau. Lisbeth đã cho anh hôn dưới cây táo đầy hoa trắng nở rộ trong vườn nhà Miller. Đó là lần duy nhất. Từ sau đó cô luôn đỏ mặt từ chối và tức giận khi nhắc về nó. Anh thấy mình như trở về tuổi học trò luôn mang cặp giúp cô trước sự ghen tị của đám con trai. Anh nhớ tới lần đã đánh nhau với Tony Josephs vì cậu ta cho cô quá táo, anh cũng đánh nhau với các bạn trai không cho họ bén mảng, qua lại với cô. "Ồ! Lisbeth. Lisbeth!" Qua mỗi năm cô càng xinh đẹp hơn với đôi má ửng hồng và đôi mắt lấp lánh vui nhộn. Cô là người bạn, người yêu bé nhỏ của anh; luôn đồng cảm, lắng nghe những ước mơ, hoài bão, kế hoạch của anh trong tương lai và luôn tin anh sẽ thành

SỰ TRẢ THÙ CỦA ROBERT TURNER

Truyện ngắn Lucy Maud Montgomery

Dịch giả: Đinh Đức Căn

công. Vậy mà lúc này đây anh có thể sung sướng thỏa mãn vì sự thù hận với người đàn ông đã chết để vợ con anh ta bị đuổi ra khỏi nhà?

Lisbeth cũng đã xa nhà trong chuyến thăm dài ngày tới nhà đi của cô khi anh rời khỏi Chiswick. Có lẽ tình cảm của họ sẽ đơm hoa kết trái nếu trong một hoàn cảnh khác. Sự thân mật tuổi thơ mờ dần trong ký ức anh. Trước khi trở lại Chiswick lần này anh cũng không biết cô còn sống hay đã chết? Anh lặng đi một hồi lâu. Những con sóng âm ỉm đập vào các mỏm đá sa thạch đỏ và cậu bé vẫn đang say mê đọc sách. Thức tỉnh lại những kỷ niệm, mơ mộng không tưởng ngày xưa, anh nói với cậu bé: "Bác từng biết mẹ cháu khi mẹ cháu còn là một cô bé. Có lúc bác tự hỏi: Liệu cô bé ấy còn nhớ tới bác không? Khi nào về nhà cháu thử hỏi mẹ xem có nhớ tới Bobby Turner không nhé". "Thế tại sao bác không đến trực tiếp gặp mẹ cháu có phải tốt hơn không?", Paul lịch sự thuyết phục. "Mẹ cháu luôn vui mừng chào đón những người bạn cũ của mình".

"Không! Hôm nay bác không có thời

gian", Turner không muốn nói với con trai của Neil Jameson rằng anh không có chủ ý tìm kiếm Lisbeth - góa phụ của Jameson. "Ngoài chuyện hỏi mẹ cháu điều bác dặn, cháu nói với mẹ rằng trang trại sẽ không bị thế chấp, tịch thu. Bác sẽ làm việc với các luật sư và mọi việc sẽ được giải quyết. Bác đã không biết chủ sở hữu của trang trại lại là Lisbeth Mille - người bạn gái nhỏ bé của bác thời niên thiếu. Hãy nói với mẹ rằng Bobby Turner làm việc này để đáp lại những gì mẹ đã tặng bác dưới cây táo nở hoa vào dịp sinh nhật bác tròn 6 tuổi. Mẹ cháu sẽ nhớ và hiểu. Còn với cháu, Paul! Hãy là cậu bé ngoan ngoãn nghe lời mẹ. Bác hy vọng những mong muốn và tham vọng của cháu sẽ thành công. Trang trại sẽ phát đạt, tiền bạc dồi dào khi cháu trưởng thành đủ khả năng quản lý nó".

"Ồi, thưa bác! Ồi thưa..." Paul lắp bắp không nói lên lời trong niềm vui sướng tột độ. "Ồi! Mơ ước của mẹ cháu đã thành hiện thực sao? Có phải bác vừa nói trang trại sẽ không phải bán đi? Sao bác không tự mình đến nói với mẹ cháu? Mẹ cháu sẽ vô cùng hạnh phúc và có cơ hội cảm ơn bác?".

"Không phải hôm nay. Bác không có đủ thời gian. Cháu hãy mang tin nhắn của bác tới mẹ cháu. Thế thôi. Chạy về nhà ngay đi, biết tin này càng sớm sẽ tốt hơn cho mẹ cháu".

Turner nhìn dõi theo cậu bé một đoạn xa cho tới khi móm đất che khuất tầm nhìn. "Đó là sự trả thù" của tôi. Tất cả chỉ vì chút tình cảm xưa đã đóng băng trong ký ức. Thực ra tôi không nhất thiết phải hành động theo cái cách như vậy. Nhưng nghĩ lại không thể không làm vì Lisbeth bé nhỏ, ngọt ngào trong lúc nguy khốn. Tôi mừng vì đã không đi cùng cậu bé để gặp cô ấy. Cô ấy giờ đây là một bà già, là góa phụ của Neil Jameson. Tôi muốn lưu giữ những kỷ ức cũ của mình về cô bé Lisbeth như ngày xưa không bị xáo trộn, thay đổi bởi thời gian. Cô bé Lisbeth với những lọn tóc xoăn vàng óng ánh, đôi mắt xanh nhạt. Trong lòng tôi rất vui khi được giúp đỡ người bạn thiếu thời một việc nhỏ là bảo vệ ngôi nhà cho cô không bị thế chấp. Đó là lời cảm ơn của tôi dành cho bạn vì tình bạn và những tình cảm mà bạn dành cho thời niên thiếu cô đơn của tôi; cũng để tỏ lòng thành ngưỡng mộ tới người yêu đầu tiên của tôi". Anh bước đi với nụ cười thích thú, mãn nguyện trên môi về những việc vừa làm. Việc làm đó có thể làm kinh ngạc những người bạn của anh trong giới kinh doanh. Rồi anh ngân nga một bản tình ca cũ khi leo lên con đường dốc tới thăm nhà Tom Gian.

Phía sau...

(Tiếp theo trang 9)

...xung quanh tối om. Ngọn đèn ngủ đã tắt từ lúc nào. Cánh cửa sổ cũng khép chặt không lọt vào lấy một hạt sáng. Càng giật mình hơn khi nhận ra giấc mơ vừa hiện hữu. Cô vừa mơ ư? Hay là thực? Tất cả những cảm xúc còn nguyên vẹn. Mùi da thịt nóng hổi của anh vẫn còn đây. Quần áo hừng hực trên thân thể cô. Da thịt sáng lên như một mảnh sao vừa rớt xuống. Một mùi hương hắc xộc lên. Lại thoảng thoảng mùi sữa ngây ngây làm cô nôn nao. Cô thảng thốt, với tay đẩy cửa sổ. Bóng đêm nhón nhột ủa vào. Gió thổi mùi hương cô độc. Rắc vào lòng bao nhiêu nỗi hoài nghi.

Làm lễ đầy tháng cho thằng cu xong, anh trai chồng đưa hai mẹ con về nhà ngoại. Nhà chị dâu cách nhà anh khoảng hai chục cây số. Hôm đưa đi, anh bảo, thích thì cứ ở, bao giờ chán thì về. Chị dâu cười, nở mày nở mặt. Có ai là không thích được về ở cùng với mẹ. Bố mẹ chồng cô cũng bảo chị dâu muốn ở lại bao lâu cũng được. Chỉ có con bé Na là phụng phịu, nằng nặc đòi theo. Anh chồng bảo, ngoan, ở nhà, bố cho chơi điện tử. Nô ngoan ngoan nghe lời. Bố chồng cô khen, thằng này dễ khéo.

Hai người lớn và một trẻ con đi vắng, nhà thành ra trống trải. Buổi sớm bớt đi cái ồn ào của đứa nhỏ nhất nhưng miệng lại to nhất. Không có mẹ, con bé Na nghe lời bố rậm rập, đúng hơn là nghe lời cái điện thoại, nên nhà chợt im ắng lạ thường. Vừa buổi trưa, bố chồng cô vừa ca cẩm: "Đấy, chúng mày xem, giờ nhà ta cũng trống hơ trống hoác. Thế mà chúng mày còn đòi ở riêng..." Ông đứng dậy vơ cái điều cây. Tiếng sòng sọc nghe rệu rã. Những sợi khói quẩn không bay lên được. Anh chồng cô đứng dậy vùng vằng khó chịu: "Đúng thật là, chả ra sao..." Mẹ chồng giục cô ăn nhanh lên để con đi làm. Cô vội vã và nốt bát cơm. Đúng là bệnh người già. Thế này không muốn, thế kia cũng không xong. Ôn ào thì mệt mỏi mà im ắng thì cũng phàn nàn. Cô chép miệng thờ dãi, dọn dẹp mâm bát ra giếng rửa.

Ngày giỗ họ, bố anh gọi điện giục anh về. Anh bảo còn phải

tăng ca. Giỗ họ chứ có phải là giỗ bố giỗ mẹ đâu. Bố anh giận tím mặt. Mẹ anh thì bảo anh trai chồng gọi chị dâu và cháu về. Anh chồng cũng lại bảo giỗ họ chứ có gì đâu mà nhặng cả lên. Mẹ anh thở dài thườn thượt. Thành thử, vẫn bấy nhiêu người. Chỉ có điều, riêng cô phải nghỉ làm để đến nhà thờ tổ lễ làm cỗ.

Cỗ được chuẩn bị từ chiều hôm trước. Nào là rau dưa, lợn gà ngan ngỗng, tất cả đã sẵn sàng chờ những đôi tay khéo léo của cánh đàn bà và những tay đao thoắt khoắc của đàn ông. Tiếng nói chuyện rầm rần, tiếng bát đĩa, xoong nồi va vào nhau. Cánh đàn bà thỉnh thoảng lại ré lên cười trước những lời trêu đùa sỗ sàng của cánh đàn ông. Cô cũng cười đến chảy cả nước mắt. Dù gì, cả một năm làm việc quần quật, đến cuối năm có buổi tụ họp đồng vui thế này, cũng thấy cuộc sống thú vị hơn. Bỗng bà chị dâu họ ở đâu chạy xồng xộc vào, kéo cô lại gần thăm thì ra về quan tâm. Chuyện con cái thế nào rồi? Sao lâu thế? Làm mọi người sốt cả ruột. Không cần thận lại điếc đay thím ạ. Thím phải khám xét xem thế nào đi. Cô thờ dãi không đáp. Lại cúi xuống nhặt tiếp mớ rau mùi. Cô nhìn trần trần vào những cây mùi xanh biếc cho đến khi nó mờ nhòe đi. Những chiếc lá mỏng mảnh tan ra như lớp khói sương, những chiếc rễ nâu ngỗng nghêu như đâm sâu vào da thịt.

Khuya. Cô ném mình xuống giường giữa đống chăn chiếu búng nhùng. Chỉ một mình cô trong căn nhà cổ thênh thang, mà rờn rợn. Lúc tối, trước khi bố mẹ cô sang nhà thờ họ, bố chồng cô có thấp nhang vòng trên ban thờ. Mùi nhang khói quẩn trong màn đêm tịch mịch khiến cô như say. Hay là say rượu? Lúc tối, khi ăn cơm với mấy chị em, cánh đàn ông cứ bày trò cho cánh đàn bà uống rượu cho ấm bụng. Cô cũng liều uống một chén. Lúc đó, chẳng thấy gì mà sao giờ người cứ nhộn nhạo cả lên. Trời thì lạnh mà cô cứ thấy người hầm hập, nóng ran. Hay là sốt? Mồ hôi cô vã ra, dính bết lên tóc. Cảm giác ghệt thờ. Ngực căng tức. Mắt cô hoa đi. Tiếng mèo gào thảm thiết trên mái nhà. Những bóng đen nhẹ lướt trên những viên ngói hình vảy cá, rồi trôi, lăn, quần quai, rên xiết. Những

con mắt trắng dã quay cuồng giữa đêm đen. Cô thấy mình như lịm đi, mê đi. Một bàn tay ấm nóng đặt lên ngực cô, phập phồng hơi thở. Những chiếc cúc áo tuột khỏi khuy. Làn da trắng đến nhức nhối, cồn cào. Thân thể cô quấy lên như một con cá đang mắc câu, lấp lánh vảy bạc dưới ánh trăng mờ đục. Những vòng sóng loang ra, rồi tụ lại, cuộn thất mọi giác quan. Căn nhà chao nghiêng, đập dềnh theo từng nhịp mê man. Những móng tay cô găm vào da thịt tướt máu. Nóng hổi và đập dính.

Mặn. Chua. Hăng hắc. Nhảy nhót.

Vỡ òa...

Có tiếng chó rộ lên từ đầu ngõ. Cô chợt tỉnh. Ngơ ngác nhìn quanh. Không biết là thực hay mơ. Chỉ thấy một khoảng mờ nhòa của ánh trăng len qua khe cửa.

Ăn bữa sáng qua loa, anh trai chồng cô bảo về nhà ngoại thăm vợ con. Con bé Na đòi đi theo, anh gắt, ở nhà. Nó định nói thêm gì đó nhưng lại thôi. Rồi lầm lũi đi vào trong buồng, đóng sầm cửa lại. Anh chồng cô dắt xe ra cổng rồi nói máy. Loáng cái, chỉ còn lại một vết khói mờ tan vào sương sớm. Cô rón rén mở cửa buồng cái Na, bảo, lát ông bà về, nói là thím đi có việc đến chiều nhé. Nó ngẩng lên, gật đầu một cách hồ hững rồi lại cầm mặt vào cuốn truyện tranh, cười khanh khách.

Thế là, căn nhà chỉ còn có một mình con bé.

Bố mẹ chồng cô đi đâu từ sớm. Đôi chân cô ngập ngừng rồi khỏi mảnh sân khấp khểnh rêu phong. Thực sự, cô không muốn đời sống mình bị bủa vây trong những rêu phong cũ kĩ.

Cô ra bến, bắt chuyến xe tới khu công nghiệp. Xuống xe, cô đi bộ vào khu kí túc của công nhân. Cô không báo trước cho chồng rằng mình sẽ lên thăm bởi muốn dành cho anh một sự bất ngờ. Cô rẽ qua khu chợ cóc, mua ít đồ về nấu cơm. Cô sẽ làm món sườn xào chua ngọt mà anh thích, món mà anh bảo, ăn thì sẽ tốn cơm lắm, nhất là trời lạnh như thế này. Cô hình dung ra cảnh anh xuýt xoa cầm bát cơm ấm nóng trên tay mà thấy vui đến lạ. Từ lúc lên đây, xa gia đình, anh toàn phải ăn cơm đường cơm chợ.

Bữa cơm chung của vợ chồng cô có lẽ là những khoảnh khắc hiếm hoi.

Cánh cửa khép hờ. Cô gần như reo lên vì cô được gặp anh chứ không phải chờ anh làm việc. Khẽ đẩy cánh cửa, định bước vào thì cô bỗng thấy anh trai chồng cô đang ở đó. Hơi bất ngờ, cô lùi lại.

Anh chồng cô, ngồi xồm trên ghế, vừa nhồm nhoàm nhai thứ gì đó, vừa nói lúng búng. Mày xem lại thế nào, hay con vợ mày điếc, chứ như con vợ tao, vài lần như thế là bụng đã ềnh lên rồi. Chả có hề, nhai, nuốt, sau một phút, được cả hai đứa mày điếc không biết để.

Cô hoang mang không biết anh chồng cô đang nói chuyện gì. Cả hai đứa không biết để là sao? Chồng cô ngồi im lặng, cắn môi đến bật máu. Anh chồng cô cứ nhai, nuốt, nhai, nuốt, sau một hồi, dụi giọng. Ông bà bảo rồi, tao mà làm cho con vợ mày nó chưa được thì ông bà cầm cái số đó vay tiền cho tao mua đất làm nhà riêng thì tao phải cố chứ. Mày không làm được thì tao phải làm hộ mày để giữ cái phúc cho nhà ta. Lọt sàng xuống nia, đi đâu mà thiệt. Chứ biết mày vô sinh thì thiên hạ nó cười cho vào mặt. Mà con vợ mày cũng cấp đít bỏ đi ngay. Anh chồng cô làm ra vẻ an ủi nhưng kỳ thực đang cố giấu nụ cười khà ố. Chồng cô ngồi đó, mắt dại đi...

Cô bàng hoàng như không tin vào mắt, vào tai mình nữa. Cô đánh rơi túi đồ ăn xuống đất. Thấy động, hai anh em quay ra, bất ngờ, nhìn nhau, rồi chạy về phía cô. Cô lao đi trong nỗi căm hận và ghê tởm khủng khiếp. Đầu óc cô quay cuồng. Cái nhà cổ quẩn quai đau đớn, những xương cốt vụn vẹo. Bố mẹ chồng cô cười hả hê, khoái trá sau tấm ri dờ rách tướp. Những tiếng mèo động đục. Ấm thanh man dại. Ánh trăng như sợi chỉ mờ. Hay là nắng? Có hề mắt, chỉ thấy một màu trắng trắng. Đôi chân cô vẫn lao đi. Một vật gì đó ấm ồm lao tới, xoẹt ngang cô, lóe lên như một tia chớp. Cô bị đập rất mạnh. Choáng váng. Rồi thấy toàn thân như bị nhấc bổng, bay lên. Cô thấy một ngôi sao rớt xuống bụng cô rồi nổ ra một đóa hoa thật đẹp.

N.C

Văn bản...

(Tiếp theo trang 37)

...cực hay tiêu cực còn phụ thuộc vào các thành phần cụ thể của âm thanh như cao độ, trường độ, âm sắc, các khoảng lặng...

Theo Nguyễn Thế Hưng, văn bản số hóa (digital texts) - một tiểu loại của văn bản đa phương thức "là loại văn bản đem đến nhiều tương tác cho người đọc... Đối với văn bản số hóa, người dùng có thể tương tác

thường, viết in hoa), cỡ chữ bao nhiêu (to, nhỏ); vị trí của các khối chữ; hình ảnh nào được lựa chọn, số lượng bao nhiêu, kích thước hình ảnh như thế nào, vị trí hình ảnh đặt ở đâu (trên, dưới, bên trái, bên phải, trung tâm); loại âm thanh nào được sử dụng, được đưa vào thời điểm nào... đều phải làm nổi bật được vai trò và tác dụng của kênh biểu đạt đó trong việc tạo ra tính chỉnh thể cho văn bản. Vì vậy, để hiểu được trọn vẹn nội dung của văn bản đa phương thức, người đọc cần hiểu

nói chung và xung quanh hình ảnh hoặc khối văn bản trong màn hình hoặc trang. Chúng cũng bao gồm các tài nguyên để chỉ ra tầm quan trọng hoặc độ nổi bật của các yếu tố khác nhau (như màu sắc hoặc kích thước) và tác động của việc đặt các yếu tố ở bên trái hoặc bên phải và trên cùng hoặc dưới cùng của màn hình bức tranh. Việc sử dụng các cấu trúc đường viền rất khác biệt. Nếu khung hình đậm rõ, các phần tử được đánh dấu bằng khung đó đã được tối đa hóa sự không gắn kết/tách biệt với nhau. Ngược lại, khung hình mờ ngụ ý tích hợp tối đa các yếu tố bổ cục và kết nối lớn hơn nhiều giữa hình ảnh và văn bản". (Ví dụ như Hình 3)

Cùng với hình ảnh tĩnh, các loại kí hiệu khác trong văn bản đa phương thức như âm thanh, hoạt động, liên kết, siêu liên kết... luôn được tác giả/người thiết kế cân nhắc kĩ càng trước khi lựa chọn. Căn cứ vào nội dung của văn bản đa phương thức, tác giả sẽ xác định vị trí, thời điểm, mức độ sử dụng từng loại kí hiệu trong văn bản. Ví dụ, âm thanh trong quảng cáo sẽ khác với âm thanh trong một bộ phim hoạt hình hay phim ca nhạc; các đường liên kết trong một văn bản điện tử sẽ khác với các đường liên kết trong một văn bản in...

Với những đặc điểm nêu trên, văn bản đa phương thức có vai trò quan trọng với đời sống và giáo dục hiện nay. Cụ thể, những biến đổi mạnh mẽ của mọi yếu tố cấu thành xã hội, đặc biệt là khoa học kĩ thuật và công nghệ đã tạo ra môi trường học tập khác hẳn truyền thống. Không gian lớp học ngày càng được mở rộng, học sinh không còn quanh năm chỉ học trong bốn bức tường mà việc học diễn ra ở mọi nơi, mọi lúc; học thông qua trải nghiệm, nghiên cứu khoa học... Việc giao tiếp của giáo viên và học sinh không chỉ thực hiện một cách truyền thống thông qua văn bản viết mà còn được thực hiện qua máy tính, internet, email, các phương tiện nghe nhìn như radio, tivi, video hay DVD. Những phương tiện giao tiếp không chỉ riêng lẻ một kênh, các văn bản chỉ mình chữ và chữ mà luôn có sự kết hợp của rất nhiều phương thức thể hiện trong cùng một văn bản. Để thích ứng được với những thay đổi đó, tác giả Nguyễn Thế Hưng cho rằng "hình thành và phát triển năng lực giao tiếp đa phương thức trở thành một yêu cầu để phát triển toàn diện cho học sinh trong bối

cảnh thay đổi quan niệm về giao tiếp hiện tại. Việc đưa văn bản đa phương thức vào nội dung giảng dạy là vô cùng quan trọng, phù hợp với định hướng phát triển năng lực của học sinh, đặc biệt là năng lực giao tiếp (nghe hiểu đa phương thức, đọc hiểu đa phương thức, tạo lập văn bản đa phương thức, trình bày đa phương thức".

Ngay ở bậc học mầm non, văn bản đa phương thức đã có ý nghĩa rất lớn đối với sự phát triển của trẻ. Vũ Hương Giang trong bài viết Sử dụng truyện tranh để phát triển khả năng tiền đọc - viết cho trẻ mẫu giáo lớn 5 - 6 tuổi đã nhấn mạnh: "cho trẻ xem tranh truyện là một biện pháp rất hữu hiệu để phát triển khả năng tiền đọc - viết, đặc biệt đối với trẻ 5 - 6 tuổi. Xem tranh truyện giúp trẻ phát triển nhiều mặt: thẩm mĩ, trí tuệ, ngôn ngữ, mở rộng vốn từ của trẻ". Càng lên các bậc học cao, học sinh phải học lượng kiến thức nặng hơn, khó hơn và trừu tượng hơn. Việc đưa văn bản đa phương thức vào giảng dạy không chỉ là cơ sở giúp học sinh học tập tốt các môn học khác (các môn khoa học tự nhiên và khoa học xã hội). Bởi lẽ, với những hiểu biết về văn bản đa phương thức, học sinh có thể đọc được những dạng văn bản khác nhau với những mục đích khác nhau, từ đó tiếp nhận nguồn thông tin rộng rãi và phong phú hơn. Đồng thời, việc sử dụng các loại văn bản có sự kết hợp giữa ngôn ngữ với các phương tiện khác như hình ảnh, âm thanh, kí hiệu, sơ đồ, bảng biểu,... ở nhà trường phổ thông sẽ có tác dụng tạo được sự chú ý của người học, thúc đẩy ham mê học tập, phát triển trí tưởng tượng, sáng tạo ở học sinh. Đây là điểm quan trọng giúp phát huy tính tích cực, chủ động của người học, tạo cơ sở giúp các em tiếp nhận một cách nhanh chóng và dễ dàng với các văn bản đa phương thức được sử dụng trong đời sống xã hội".

(1) <https://dangcongsan.vn/ted-saigon-noi-gap-go-nhung-tai-nang/dien-dan-va-trao-doi-am-nhac-la-gi-tac-dung-cua-am-nhac-trong-cuoc-song-543970.html>

T.T.N

(Hình 3) Truyện "Thiện và Ác và Cổ tích" của tác giả Thủy Nguyễn là một ví dụ cho sự lựa chọn, sắp xếp các yếu tố hình ảnh và ngôn ngữ nhằm thể hiện rõ dụng ý của tác giả. Nguồn: nxbkimdong.com.vn

với văn bản một cách linh hoạt và nhanh chóng (do tận dụng lợi thế của các đường link)". Qua đó, có thể nhận thấy, các văn bản đa phương thức có sự kết hợp chặt chẽ giữa kênh chữ và kênh hình hay kết hợp giữa các kênh ngôn ngữ, âm thanh, liên kết... đều có sự tác động mạnh mẽ đến nhận thức, cảm xúc, liên tưởng của người đọc thông qua các phương thức thể hiện cụ thể.

Các kênh biểu đạt trong văn bản đa phương thức được tổ chức, sắp xếp theo một ý đồ nhất định để đạt hiệu quả biểu đạt cao.

Việc lựa chọn các kênh biểu đạt trong một văn bản đa phương thức luôn được tác giả xem xét kĩ lưỡng. Bởi việc lựa chọn kiểu chữ nào (viết

được việc tổ chức, sắp xếp các kênh biểu đạt trong văn bản hay nói cách khác là hiểu được bổ cục của văn bản. Theo Kress và van Leeuwen (1996), nghĩa tổng thể (chung cho cả kết cấu, bổ cục) là một trong ba ý nghĩa không thể thiếu trong "ngữ pháp của thiết kế hình ảnh". Nó "liên quan đến sự sắp xếp giá trị thông tin hoặc điểm nhấn mà liên quan đến mối quan hệ giữa những yếu tố thuộc phần chữ và hình ảnh". Cùng quan điểm với Kress và van Leeuwen, Len Unworth và Ngô Thị Bích Thu (2014) đã chỉ ra nội dung cụ thể của nghĩa bổ cục "bao gồm việc dùng khung và sử dụng các đường viền của các loại khác nhau trên toàn màn hình hoặc trang ảnh

VUI VUI

San sẻ muộn phiền

Cha khuyên con:
- Hãy lấy vợ đi! Cô ấy sẽ san sẻ mọi nỗi phiền muộn và khó khăn của con.
- Nhưng con chẳng có nỗi phiền muộn hay khó khăn gì cả!
- Rồi sẽ có con ạ. Ngay sau lễ cưới thôi!

Đúng giờ

Thấy An cứ gãi tay gãi chân
- Tùng: Bị muỗi chích à? Sao không thoa thuốc chống muỗi vào?
- An: Nhưng chưa tới giờ.
- Tùng: ???
- An: Trên bao bì có ghi: "Có hiệu quả từ 6 đến 8 giờ". Mà bây giờ mới có 5 giờ thôi.
- Tùng: ???

Cổ điển và hiện đại

Giáo sư đại học hỏi một sinh viên trong giờ văn học.
- Em hãy cho biết làm thế nào để phân biệt được một tác phẩm văn học cổ điển với một tác phẩm văn học hiện đại?
- Thưa giáo sư, trong tác phẩm văn học cổ điển ta chỉ thấy được nụ hôn của nhân vật từ trang 99 trở đi, còn ở tác phẩm văn học hiện đại thì họ đã có con với nhau ngay ở trang đầu tiên.

Ái quyết định?

- Bố vợ: Như vậy là con gái tôi đã thú nhận rằng muốn lấy anh làm chồng. Anh đã quyết định ngày tổ chức hôn lễ chưa?
- Chàng rể: Vấn đề đó con dành hoàn toàn cho nàng quyết định.
- Bố vợ: Thế hôn lễ theo nghi thức nhà thờ hay bình dân?
- Chàng rể: Điều đó mẹ nàng quyết định.
- Bố vợ: Thế các con sẽ sống bằng gì?
- Chàng rể: Điều đó phụ thuộc vào ngài, thưa ngài!...

Lấy chồng rồi có khác!

Bà mẹ đến thăm cô con gái mới lấy chồng.
- Nhà con tối đây ư? Gọn gàng, ngăn nắp thế. Lấy chồng có khác!
- Khác nhiều chứ! Anh ấy còn chịu khó hơn cả mẹ cơ!

Tiếc quá!

Nhiếp ảnh gia chụp hết pô này đến pô khác cảnh hoàng hôn trên sông. Chợt một em bé chạy đến hết hoảng báo:
- Anh ơi, bạn em vừa bị trượt chân ngã xuống sông...
- Thế à, tiếc quá, hết mất phim rồi.

Hoa hạnh phúc

Ở cửa hàng hoa, một người đàn ông trung niên chọn 3 bông hồng và bảo bà bán hàng: "Mấy bông hoa này là để gửi cho vợ tôi nhân kỷ niệm ngày cưới".
- Bà hãy dính kèm vào đây một dải băng lụa thật đẹp có dòng chữ: "Mỗi bông hoa này đánh dấu một năm anh được hưởng hạnh phúc vợ chồng".
Bà bán hàng tỏ vẻ xúc động:
- Ông mới lấy vợ 3 năm thôi hả?
- Không, 30 năm!

A.T(sưu tầm)

CHỮ VÀ NGHĨA

Từ "Phò mã" cho tới... n

Khởi thủy thì "Phò mã" chỉ là một chức quan thời nhà Hán, là người trông coi xe cộ của vua và triều đình. Ảnh minh họa. Nguồn: Internet

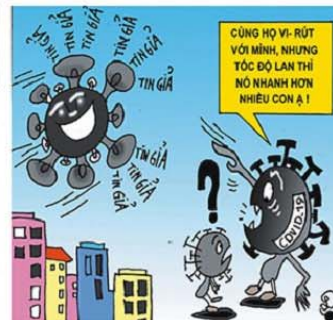
Ngày nay chúng ta đều biết "Phò mã" là từ dùng để gọi chồng của công chúa, tức con rể vua. Nhưng khởi thủy thì đây chỉ là một chức quan thời nhà Hán bên Tàu, gọi đầy đủ là Phò mã Đô Úy (馬都尉) - người trông coi xe cộ của vua và triều đình. Nếu phiên đúng âm Hán Việt thì phò mã (駙馬) phải được phiên là "phụ mã", bởi vì trong Hán ngữ, chữ 駙 có thiết âm là "phụ ngô" (符遇), đọc là "phụ" (附), nhưng do đọc chệch âm lâu ngày nên ta đã quen gọi là "phò mã".

Ngày xưa, từ dùng để gọi con rể vua là "hoàng tử" (皇嫡). Từ này còn dùng để chỉ chồng của vị công chúa nào đã lên ngôi

nữ hoàng. Thí dụ Hoàng đế Trần Cảnh, chồng của Lý Chiêu Hoàng (vị nữ hoàng đầu tiên và duy nhất trong lịch sử Việt Nam). Về sau Trần Cảnh lên ngôi vua, trở thành vị hoàng đế đầu tiên của hoàng triều Trần nước Đại Việt (vua Trần Thái Tông).

Tước vị Hoàng tử được đổi thành Phò mã có nguyên nhân như sau. Từ đời nhà Hán, nhà Ngụy, nhà Tấn bên Tàu, khi hoàng đế rời cung, có một đoàn xe hộ tống. Xe của vua đi gọi là chính xa, xe của đoàn tùy tùng gọi là phó xa. Tất cả các xe đều giống nhau để thích khách (nếu có) không biết hoàng đế đi xe nào. Người chỉ huy đoàn xe này chính là Phò mã Đô Úy. Tương

GÓC BIỂM HỌA

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN 42
SỐ 15 - RA NGÀY 10 THÁNG 8 NĂM 2021

Những loại “mã” khác

truyền đã xảy ra trường hợp quan Phò mã Đổ Ủy tìm cách giết vua nên Tấn Vũ Đế, vị vua đầu tiên của triều đại nhà Tấn, quyết định trao chức Phò mã Đổ Ủy cho con rể của mình. Về sau, theo lệ đó, chỉ có con rể vua mới được giữ chức này, để rồi tước vị Phò mã được dùng để gọi chồng của công chúa, thay cho từ Hoàng đế.

Làm Phò mã mới nghe có vẻ quyền uy nhưng thực tế thì không hề đơn giản. Trong triều đại nhà Thanh, việc chọn Phò mã rất khắt khe. Sau khi qua được vòng loại, thí sinh phải bước vào vòng chung kết, trong đó có giai đoạn gọi là thí hôn. Ứng viên phải động phòng với một Cách cách (格格), tức phải “vui vẻ qua đêm” với một thiên kim tiểu thư con nhà quyền quý do triều đình lựa chọn. Nhiệm vụ của Cách cách là báo cáo chi tiết mọi diễn biến trong đêm thí hôn để Thái hậu hoặc Hoàng hậu quyết định có nên chọn ứng viên đó làm Phò mã không. Nếu được tuyển, Phò mã sẽ lấy cô Cách cách đó làm thiếp, còn chánh cung dĩ nhiên là công chúa. Tuy nhiên, mỗi lần muốn gặp ái thiếp Phò mã cũng không được tự tiện, phải xin phép như

mẫu “tuyên chiếu”. Bà như mẫu này rất quyền lực, muốn cho thì cho, buồn buồn không “tuyên chiếu” thì Phò mã đành phải ngủ... “minh ờn” (!). Ở Việt Nam thì không biết thế nào, chỉ biết rằng có những vị Phò mã quyết tâm trở thành hoàng đế để toàn quyền lui tới tam cung lục viện, khỏi cần... xin phép ai hết. Đó là Lý Công Uẩn, con rể Lê Đại Hành, về sau trở thành vua Lý Thái Tổ; Trần Cảnh, con rể của Lý Huệ Tông, sau trở thành vua Trần Thái Tông và Nguyễn Huệ, con rể của Lê Hiến Tông, về sau thành Quang Trung hoàng đế...

Những loại mã khác

Trong Hán ngữ có nhiều chữ đọc là “mã”. Ngoài nghĩa con ngựa, “mã” còn những nghĩa khác, đặc biệt là trong những từ ghép thì chúng hoàn toàn không còn nghĩa là ngựa nữa, chẳng hạn như những ví dụ dưới đây:

Từ chỉ tước vị và nghề nghiệp: Quận mã 郡馬 (chồng của các Quận chúa); Huyện mã 縣馬 (chồng của Huyện chúa, chủ yếu bên Tàu); mã tiểu 馬哨 (lính do thám)...

Từ chỉ sự vật: mã đầu 碼頭 (bến đò, bến tàu); pháp mã 砵碼 (cái cân)...

Từ chỉ loài vật: mãnh mã 猛馬 (voi ma mút, tên khoa học là Mammuthus); mã nhĩ 馬蟻 (kiến càn); mã lang 螞蟧 (chuồn chuồn); mã trách 螞蚱 (châu chấu); mã phong 螞蜂 (ong vẽ, ong bắp cày); mã loa 馬騾 (con la); mã diệt 馬蛭 (con đĩa lớn); mã huyền 馬嚼 (một loài sâu)...

Vương Trung Hiếu

Tranh: Duy Liên

43 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN
SỐ 15 - RA NGÀY 10 THÁNG 8 NĂM 2021

THƠ CHÂM

Anh hùng bàn phím!

Anh hùng bàn phím thời nay
Ngồi không một chỗ nổ bay tận trời
Suốt ngày lên sóng dạy đời
Lắm cha thiên hạ rồi cười mỉa mai
“Lai - Trim” không biết đúng sai
Xưng tên võ ngực xưng tầm
Nhưng tâm độc ác... hiểm thâm chất chồng
Anh hùng bàn phím cuồng ngồng
Lợi dụng mạng ảo lời tuôn bất cần
Không vì lợi ích nhân dân
Chống phá gây rối - rất cần phạt ngay
(Loại biến chủng “vi-rút” này)
Đem về cuộc sống đó đầy an lành

Nguyễn Văn Dũng

Xả

Nhà máy nọ, xí nghiệp này
Rời còn trang trại... ngày ngày xả ra
Khối bụi nghi ngút bay xa
Chất bẩn ô nhiễm... dân ta kêu hoài
Dân kêu họ bỏ tai ngoài
Đồng làng rau, đậu, lúa, khoai lụi tàn
Bệnh tật dân nghèo phải mang
Xin đừng xả bẩn... xóm làng sạch, xanh
Quanh năm khí hậu trong lành
Làng quê đây đó... bức tranh yên bình.

Nguyễn Anh Đào

Thừa “nước đục thả câu”

Giữa lúc đang vất vả
Vì bệnh dịch toàn cầu
Có những người mưu lợi
Thừa “nước đục thả câu”!

Họ gom hàng khắp nơi
Đem về “găm” chờ đợi.
Khi “giãn cách” đưa ra
Là đem “mồi” nhử tới!

Bán giá cao nhiều lần
Không mua thì không có!
Thật thương cho người dân
Đã nghèo còn gặp khó!

Tình ruột thịt, đồng bào
Họ hầu như không biết!
Cùng nguồn cội mà ra
Cùng giống nòi dân Việt...

Vậy mà “băm” cho được
Đẩy túi tham của mình!
Những việc làm vô đạo
Chỉ nhận lời coi khinh!

Cần thẳng tay nghiêm trị
Bất kể là kẻ nào
Lắm giàu như làm xiếc
Ở trên lưng đồng bào!

Trường Sa Đông

